

PROSLOV

U IME GOSPODINA NAŠEGA ISUSA KRISTA. AMEN. GENERALNOME MINISTRU REDA MALE BRAĆE.

1. Cjelokupnom generalnom kapitulu i vama, prečasni oče,¹ onomadne se svidjelo narediti našoj malenkosti, ali ne bez božanskog nadahnuća, da suvremenicima na utjehu, a budućim pokoljenjima na sjećanje opišemo² djela i riječi slavnoga našeg oca Franje mi kojima je to poznato više iz djela i riječi slavnoga našeg oca Franje mi kojima je to poznato više iz dugotrajna druženja s njim i iz međusobna povjerljiva općenja negoli iz dugotrajna istraživanja. Zato se s poniznim poštovanjem žurimo izvršiti sveti nalog, koji se nikako ne bi smio miomići. No, kad pomniji ocjenjujemo svoje slabe sile, opravdano se pribojavamo da tako vrijedno gradivo, ne bude li kako treba obrađeno, po našoj krivnji ne naiđe na neodobravanje drugih. Plašimo se da ovo, što zaslužuje da bude začinjeno najvećom tečnošću, po nesposobnosti onih koji poslužuju postane netečno. Tako bi se ovaj pokušaj radije pripisivao preuzetnosti nego poslušnosti. Kad bi se naime, prečasni oče, uspjeh ovolikoga posla podvrgao samo vašem sudu i kad ne bi trebalo izići pred javnost, najzahvalnije bismo se dali poučiti s obzirom na ispravak, a u slučaju odobravanja bismo se radovali. Tko bi naime u tolikom mnoštvu riječi i djela vagom točna suda mogao sve tako odmjeriti da svi, koji će to slušati, o pojedinostima imaju jednako mišljenje? Ali, jer prostodušno idemo za korišću i svijju i pojedinaca, molimo one koji čitaju da dobrohotno ocjenjuju. I neka podnesu prostodušnost onih koji izvješćuju ili neka je tako shvate da bi se sačuvalo netaknuto poštovanje prema onome o kome je riječ. Naše je pamćenje, jer smo ljudi neuki, dugotrajnošću vremena otupljeno. Ono ne može doseći izmicanje njegovih dubokih riječi i zapanjujućih izvještaja o njegovim djelima što bi jedva mogao shvatiti gibiviji, izvježban duh. Neka, dakle, više puta ponovljeni nalog kod svijju ispriča sve nedostatke naše nevještine.

2. Ovo djelce prvenstveno sadrži neke čudesne zgode iz vremena obraćenja svetoga Franje, koje zato nisu uvrštene u životopise koji su o njemu prije napisani, jer pisac nije za njih znao. - Zatim namjeravamo prikazati i pomnivo objasniti što je sveti otac htio "dobro, ugodno i savršeno" samome sebi i svojima cjelokupnim izvršivanjem nebeske nauke i težnjom za najvećim savršenstvom. A to je on pred Bogom uvijek ostvario po svetim željama, a pred ljudima po dobru primjeru. - Unosimo i neka čudesa, ukoliko se čini prikladnim da budu uvrštena. - Zato ono što slijedi prikazujemo jednostavnim i osrednjim stilom. Želimo naime ugoditi i neukijima i, ako je moguće, svidjeti se obrazovanima.

Molimo vas, dakle, dobrotivi oče, da ne prezrete darak ovoga napora, ovo što smo s velikim trudom istraživali,³ nego ga svojim blagoslovom posvetite. Pogrešno ispravite, a suvišno izostavite da bi se tako ono, što je prema vašem mudrom sudu dobro rečeno, odobrilo i da bi s vašim imenom pravoga Krescencija posvuda raslo i množilo se u Kristu. Amen.

I DIO

*Započinje "spomen-spis što ga žudi duša"
djela i riječi sv. našeg Oca Franje*

NJEGOVO OBRAĆENJE

1. poglavlje

Kako je najprije dobio ime Ivan, a kasnije Franjo; što je majka prorekla o njemu i kako je o samoj sebi pretkazala buduće stvari i o strpljivosti u okovima

3. Franju, slugu i prijatelja Svevišnjega, kojem je božanska providnost nadjenula ovo ime, da ubrzo po tom posebnom i neobičnom imenu⁴ dobar glas o njegovoj službi postane poznat cijelom svijetu, vlastita je majka nazvala IVAN, jer je od sina srdžbe, rodivši se iz vode i Duha Svetoga postao sinom milosti (Ivan u hebrejskom znači: Jahve je milostiv! - opaska prevodioca).

Ta se žena, prijateljica svake čestitosti, u svom životu nečim napose odlikovala: uživala je povlasticu neke sličnosti s onom svetom Elizabetom kako po tome što je sinu nadjenula ime tako i po proročanskom duhu. Dok su se naime sugrađani divili Franjinoj velikodušnosti i čestitosti, ona je, kao poučena božanskim proročištem, ovako govorila: "Što mislite da će ovaj moj sin biti? Poradi zasluga upoznat ćete da će postati sinom Božjim."

Ovo je zaista bilo mišljenje mnogih, kojima se Franjo, kad je poodrastao, zbog svojih dobrih nastojanja sviđao. Uvijek je od sebe odbacivao sve, što bi se nekom moglo činiti nepravdom. Sudeći po njegovu ponašanju svima se činilo da nije potekao od roda onih roditelja, koji su smatrani njegovima. Tako ime Ivan pripada vršenju službe, koju je primio, a Franjo da bi se proširio njegov glas, koji je ubrzo svakamo dospio, kad se Bogu posvema obratio. - Zato je blagdan Ivana Krstitelja smatrao najvećim od sviju svetačkih blagdana, jer mu je dostojanstvo tog imena utrlo put do otajstvene kreposti. Od onoga "među rođenima od žene nije ustao veći", a od ovoga među utemeljiteljima Redova nije ustao savršeniji. Ta paska zaista zaslužuje da bude razglášena.

4. Ivan je prorokovao zatvorenu skrovitost majčine utrobe; Franjo je, boraveći u tamnici svijeta dok mu je još bila nepoznata božanska nakana, pretkazivao buduće stvari. Kad se jednom zgodom u ratnom sukobu između Peruđanaca i Asižana zbio velik pokolj, među mnogima je bio zarobljen i Franjo te je, okovan, s ostalima morao podnositi gnusobu tamnice.⁵ Suutamničeni su se prepuštali tugovanju, bolno su oplakivali svoj zatvorenički udes; Franjo je klicao u Gospodinu, okovima se smijao i omalovažavao ih. Oni su ga tužni prekoravali što se pokazivao radosnim, smatrali su ga budalastim i ludim. Franjo na to proročanski odgovara: "Zbog čega mislite da sam radostan? Drugi je tome razlog: Još će mi se po cijelome svijetu klanjati kao svecu." I zaista je tako. Ispunilo se sve što je rekao.

Tada se među ostalim suutamničenicima nalazio neki vitez, veoma ohol i nepodnošljiv. Dok su svi predlagali da ga se otarase, Franjina strpljivost nije bila slomljena. Podnosio je nepodnošljivoga i sve je pozvao da se s njime izmire. Sposoban primiti svaku milost, kao izabrana posuda kreposti već posvuda širi izvanredne milosne darove.

2. poglavlje

Zaodijeva siromašna viteza, viđenje vlastitoga poziva što ga je vidio u svijetu

5. Nakon malo vremena, pošto je bio izbavljen iz okova, postao je dobrotiviji prema potrebnicima. Odlučio je da "svoga lica neće odvratiti ni od jednoga siromaha" koji god ga što zamoli za ljubav Božju. - Jednog je dana sreo nekog siromašnog viteza malne gola. Ganut samilošću, Kristu za ljubav darežljivo mu pokloni vlastitu odjeću koja je bila otmjeno izrađena. - Je li učinio manje nego sveti Martin? Postoji doduše razlika u načinu, ali su imali jednaku nakanu i izvršili jednako djelo. Jedan je najprije dao odjeću a onda ostalo, a drugi riješivši se najprije svega, naposljetku dade i odjeću. Obojica su u svijetu živjela siromašno i skromno, obadvojica u nebo udoše kao bogataši. Jedan bijaše vojnik, ali siromašan, odsječenim komadom odjeće je onoga zaogrnuo; drugi ne bijaše vojnik, ali bijaše bogat i siromašna je vojnika zaodio potpunom odjećom. Obojica, pošto izvršiše zapovijed Kristovu, zavrijediše da ih Krist u viđenju pohodi. Jedan jebio zbog izvršena čina pohvaljen, a drugi je najmilostivije pozvan da bude ono, što još ne bijaše.

6. Duskora mu se u viđenju pokazala divna palača, u kojoj je vidio različitu oružanu spremu i veoma lijepu zaručnicu.⁶ Franjo je u snu poimence pozvan i sve mu je ovo ponuđeno. Pokušao je da se preda viteškom zvanju i pođe u Apuliju. I kad se svim potrebnim bogato opremio, pohitio je da se uspne do stupnja viteške časti. Tjelesni duh ga je poticao da na tjelesan način protumači minulo viđenje, dok je u riznici Božje mudrosti bila sakriveno daleko vrednije tumačenje. Dok je jedne noći spavao, netko mu je u viđenju drugi puta progovorio i pomno ga ispitivao kamo kani poći. Kad je ovome ispriopovijedio što je nakanio i kad mu je kazao kako putuje u Apuliju da ratuje, isti ga je glas zabrinuto zapitao tko mu može više učiniti, sluga ili gospodar. Franjo odgovori: "Gospodar", a onaj će: "Zašto umjesto gospodara tražiš slugu?" Na to će mu Franjo: "Gospodine, što hoćeš da učinim?"⁷ A njemu će na to Gospodin: "Povrati se u svoj rodni kraj, jer ću tvoje viđenje na duhovan način ispuniti." Bez oklijevanja se povratio. Postao je već tada uzorom poslušnosti. Po odricanju svoje volje od Savla posta Pavao. Bacio se ničice na zemlju i nemili udarci rodiše umiljate riječi; Franjo je tjelesno oružje zamijenio duhovnim, a umjesto viteške slave primio je božansko odlikovanje. - Dok su mnogi bili iznenađeni zbog njegova neobična veselja, govorio je da će postati velikim knezom.

3. poglavlje

Kako ga je mnoštvo mladića učinilo svojim vođom da bi ih vodio, i o njegovoj promjeni

7. Počeo se preoblikovati "u savršena čovjeka"⁸ i postajati drugačiji. Kad se vraćao kući, pratili su ga "sinovi Babilona" i dok je htio drugamo ići, protiv njegove volje su ga vukli na drugu stranu. Rulja mladića grada Asiza koja ga je nekoć smatrala predvodnikom svoje ispraznosti dolazila je k njemu pozivajući ga na drugarske gozbe, za kojih se uvijek samo služi raskalešenosti i lakrdijama. Izabrali su ga svojim vođom. Kako su češće doživljavali njegovu darežljivost, znali su da će on bez sumnje podmirivati račune za sve. Pričinjali su se podložnima da bi napunili trbuh, trpjeli su to da budu potčinjeni, da bi se mogli nasititi. Nije odbio ponuđenu čast da ne bi bio proglašen škrticom, i za svetih razmatranja je imao na pameti otmjenost. Priredio je

bogatu gozbu, podvostručio je tečna jela, a oni, nasićeni do povraćanja, pijanskim su pjesmama zagađivali gradske ulice. Franjo ih je slijedio. U ruci je imao štap kao njihov vođa; ali bi se od njih tijelom polako povukao, jer je svom dušom za ono bio sasvim gluh, a u srcu je pjevao Gospodinu.

Tada je bio obuzet tolikom božanskom slatkoćom kao što je sam pripovijedao, da to nije mogao iskazati. Nije se mogao ni smjesta maknuti. Obuzela ga je tada neka duhovna milina koja ga je svom silom vukla prema nevidljivim stvarima; pomoću nje je smatrao da sve zemaljsko nema nikakve vrijednosti, nego da je sve posve bezvrijedno. - Zaista se treba diviti što se Krist udostojao darovati ono najveće onima koji izvršuju ono najniže, i "u poplavi mnogih voda"⁹ ono što je njegovo čuva i potpomaže. Krist je kruhom i ribama nasitio mnoštvo i od svoje gozbe nije otjerao grešnike. Kad su tražili da ga učine kraljem, pobjegao je i uspeo se na goru da se moli. Velika su to otajstva Božja, što su u dio pala Franji. I ne znajući uveden je u savršeno znanje.

4. poglavlje

Kako je obučen u siromašnu odjeću pred crkvom svetoga Petra blagovao; o daru što ga je ondje prinio

8. Već je tada bio izvanredan ljubitelj siromaha. Već je tada odavao početke onoga, što je imao savršeno postati. Tako se češće svukao da bi obukao siromahe. Natjecao se s njima da im bude sličan, ne doduše izvršenjem čina, nego cijelim srcem.

Kad je jednom zgodom kao hodočasnik došao u Rim, iz ljubavi prema siromaštvu je svukao mekušnu odjeću i, obukavši odijelo nekog siromaha, u predvorju crkve svetoga Petra, a to je mjesto mnogih siromaha, smjestio se radosno među siromahe i držao se kao jedan između njih, pohlepno je s njima blagovao. Više puta je učinio nešto tome slično, osim ako bi ga u tome spriječila sramežljivost pred poznatima. - Kad je došao do oltara apostolskoga prvaka, čudio se kako posjetioci daju neznatnu milostinju. Punu je šaku novca bacio na to mjesto, jer je smatrao da na poseban način treba počastiti onoga komu je Bog iskazao veću čast nego drugima.

I siromašnim svećenicima je više puta davao crkveni nakit, svima je, do onih na najnižem stupnju, iskazivao dužno štovanje. Spremajući se da preuzme apostolsko poslanje, sasvim prožet katoličkom vjerom, od početka je puno poštovanje iskazivao Božjim službenicima i službama.¹⁰

5. poglavlje

Kako mu je davao, dok je molio, pokazao ženu; odgovor što mu ga je dao Bog; kako se odnosio prema gubavcima

9. Gle, tako je već ispod svjetovnog odijela imao redovničko srce.¹¹ S javnih mjesta se povlačio na samotna. Duh Sveti ga je svojim pohodima veoma često nadahnjivao. Odvlačila ga je naime i mamila ona prvotna slatkoća koja ga je odmah tamo od početka posvema obuzela da ga nikada više nije napustila dok je bio živ.¹²

Kad je odlazio na skrovita mjesta, jer su prikladana za molitvu, davao ga je pokušavao opakim naumom od toga odvratiti. U njegovo je srce ubacio lik neke strahovito nakazne gurave žene, njegove sugrađanke. Svi su na nju gledali s negodovanjem. Zaprijetio mu se da će ga učiniti sličnim ovoj ženi, ne odustane li od

svojih nauma. No, Gospodin ga je ohrabrio, obradovao ga je odgovor spasenja i milosti. U duhu mu je Gospodin rekao: "Franjo, zbog onoga što si ljubio tjelesno i isprazno, pošto si to već zamijenio s duhovnim i "uzeo gorčinu namjesto slatkoće", prezri samoga sebe, ako hoćeš upoznati mene; makar se red preokrene, prijat će ti što ti kažem." Odmah je upravo natjeran da se podloži božanskim zapovijedima i poveden je da stvar iskuša.

Franjo je naime po naravi od sviju nesretnih nakaza svijeta najviše zazirao od gubavaca. Kad je jednoga dana jahao pokraj Asiza, sreo je nekoga gubavca. Premda mu je ovaj prouzročio ne malu odvratnost i gnušanje, da ipak ne bi kao prestupnik zapovijedi i povrijedio svetinju vjere, sjahao je s konja i pritrčao mu da ga poljubi. A kad je gubavac ispružio ruku kao da će nešto primiti, primio je novac uz poljubac. Franjo je odmah uzjahao konja. Obazirao se tamo-amo. Kako je polje na sve strane bilo otvoreno, nije bilo nikakvih zapreka, ipak više nije vidio gubavca.

To ga je ispunilo radošću te je nastojao da za malo dana izvede slično djelo. - Pošao je u sklonište gubavaca i pošto je svakoga gubavca obdario novcem, ljubio im je ruke i usta. Tako je umjesto slatkoće primio gorčinu i odlučno se pripremao da izvrši i ostalo.

6.poglavlje

Progovara mu lik Propetoga. Franjo mu iskazuje poklonstvo

10. Srce mu se već sasvim izmijenilo. Ubrzo se imao i u tjelesnom pogledu izmijeniti. Jednog je dana šetao pokraj crkve svetoga Damjana koja bijaše malne razrušena i od sviju napuštena. Kad je, vođen Duhom, unišao da se pomoli, ponizno i pobožno se ničice baci pred propelom. Bio je ganut neobičnim viđenjem, opazio je da je postao drugačiji nego što je bio kad je unišao. Njemu je ovako ganutome, što je je nečuvano odvijeka, lik Krista Propetoga progovorio naslikanim usnama.¹³ Pozvao ga je imenom: "Franjo - reče - idi, popravi moju kuću koja se, kako vidiš, sve ruši!" Franjo je uzdrhtao i nemalo se iznenadio, činilo mu se kao da je lišen govora. Bio je spreman poslušati, posvema se ohrabrio da izvrši nalog. A jer je u sebi osjetio neizrecivu promjenu, koju sam nije mogao objasniti, dobro je o tome šutjeti. Od tada je svetu dušu prožimalo suosjećanje s Propetim i, kako se može pobožno naslućivati, u njegovo su srce, iako još ne u tijelo, dublje utisnuti znaci časne muke.

11. Čudesna li događaja i nečuvena u našem vremenu! Tko se tome ne bi čudio? Tko je ikada nešto slično doznao? Tko sumnja da se Franjo na povratku u grad pokazao razapetim, kojemu, dok još nije svijet izvana posve prezreo, na nov i nečuvan čudesan način s drveta križa progovara Krist? Stoga mu se od onoga časa rastapala duša, otkako joj je Ljubljani progovorio. Nešto kasnije se ljubav srca očitovala po ranama tijela.¹⁴ - Zato se od tada nije mogao suzdržavati od plača, štoviše, i na sav glas je oplakivao Kristovu muku kao da mu je bila neprestano pred očima. Jecanjem je ispunjavao putove, nije dopuštao nikakvu utjehu, dok se spominjao patnja Kristovih. Jednoć ga je sreo najpovjerljiviji prijatelj. Kad mu je otkrio razlog svoga bola, to je smjesta u prijatelja izazvalo suze.

I zaista, nije zaboravio voditi brigu o onom svetom liku niti je zanemario njegov nalog. Odmah je nekom svećeniku dao novaca da kupi svjetiljku i ulja da sveta slika ne bi ni časa bila lišena dužna šovanja. Zatim se žustro dao na izvršenje ostaloga. Besprijekoran je napor uložio za popravak one crkve. Premda mu je bila

upravljena božanska roječ o onoj Crkvi koju je sebi Krist stekao vlastitom krvlju, nije se najednom htio uznijeti, nego je pomalo od tijela prelazio na duh.

7. poglavlje

Tjelesni otac i brat ga progone

12. Kad se dao na pobožna djela, tjelesni otac ga je počeo progoniti. I jer je služenje Kristu smatrao ludošću, posvuda ga je pratio kletvama. Zato je sluga Božji pozvao nekog pučanina, koji je bio prilično prostodušan, te ga je sebi uzeo umjesto oca i zamolio ga da onda, kad njegov otac podvostruči kletve, na nj zaziva blagoslov. Proročansku je riječ pretvorio u djelo i djelima je pokazao što je onaj izrazio riječima: "Oni će proklinjati, a ti ćeš blagoslivljati!"¹⁵ Ocu je povratio novac što ga je čovjek Božji htio upotrijebiti za pothvat na spomenutoj crkvi, jer ga je na to uputio gradski biskup, čovjek zaista veoma pobožan; zato je to rekao što nije bilo dopušteno od krivo stečenoga nešto upotrijebiti za svete svrhe. A mnogi su od onih, koji su se skupili, čuli kako je rekao: "Od sada ću slobodno govoriti: Oče naš, koji jesi na nebesima, a neću govoriti: Oče Petre Bernardone, a njemu ne vraćam samo novac, nego se odričem i cjelokupne odjeće. Gol ću, dakle, poći Gospodinu!" - O, velikodušna li čovjekova srca, kojemu već dostaje sam Krist! Ustanovljeno je da je čovjek Božji tada nosio pokornički pojas (cilicij) ispod odijela, većma se radovao stvarnim krepostima nego prividnima.

Žučljivim ga je riječima poput oca napadao i tjelesni brat. Kad je jednoga zimskog jutra opazio Franju kako obučen u bijedne prnje moli i kako je prozebao drhturio, taj je nesretnik dobacio nekom svom sugrađaninu: "Kaži Franji da ti sada proda malo znoja." Kad je to čovjek Božji čuo, silno se obradovao i smiješeći se odgovorio: "Zaista, to ću svome Gospodinu vrlo rado prodati." - Ništa istinitije od toga, nije samo sto puta više, nego i tisuću puta primio na ovome svijetu, a u budućem nije samo sebi stekao vječni život, nego i drugima.

8. poglavlje

Kako je svladao sramežljivost. Proročanstvo o siromašnim djevicama

13. Tako je nastojao prijašnji raskošan način života sasvim izmijeniti i za dobro naravi je nastojao obuzdati svoje raskalašeno tijelo. Jednog je dana čovjek Božji prolazio Asizom proseći ulje kako bi uredio svjetiljke u crkvi svetoga Damjana koju je u to vrijeme popravljao. A kad je opazio mnoštvo ljudi koji su se zabavljali i stajali pred kućom u koju je htio unići, obuzelo ga je rumenilo, zastao je. Ali, kako je svoje plemenito srce bio usmjerio prema nebu, prekorio je svoju nepokretnost i samoga sebe osudio. Odmah se svratio u kuću i sigurnim je glasom pred svima objasnio razlog svoje sramežljivosti i, kao da je pijan duhom, francuskim je jezikom zamolio ulja i dobio ga je. Veoma gorljivo je nastojao za posao na onoj crkvi oduševiti sve i glasno je, govoreći francuski, svima koji su slušali, prorekao da će ondje biti samostan svetih Kristovih djevica. Uvijek je naime, kad bi se napunio žarom Duha Svetoga, sipao, govoreći francuski, vatrene riječi. Unaprijed je znao da će, napose u tom narodu, biti čašćen i s posebnom pobožnošću štovan.

9. poglavlje

Od vrata do vrata prosi hranu

14. Otkako je počeo služiti zajedničkom Gospodaru svijetu, uvijek je ljubio zajedništvo; u svemu je izbjegavao posebnost, koja je uprljana mrljama svijetu pogrešaka. - Kad se znojio radeći na onoj crkvi, za koju je primio nalog od samoga Krista, od previše nježna mladića je poput seljaka otvrdnuo i postao strpljiv u naporu. Svećenik kojem je pripadala crkva, gledajući kako ga neprestano umaranje iscrpljuje, ganut samilošću, počeo mu je svaki dan davati nešto posebne hrane, ne baš začinjene, jer bijaše siromašan. Franjo je cijenio svećenikovu ozbiljnost i prihvaćao njegovu samilost. Samom sebi je rekao: "Takva svećenika, koji bi ti uvijek nešto pružio, nećeš svagdje naći. Ovo ne predstavlja život čovjeka koji je prigrlio siromaštvo; nije zgodno da se navikneš na takve stvari; polako ćeš se povratiti na prezreno, ponovno ćeš pribjeći raskoši. Ustani već jednom, ljenivče, te od vrata do vrata prosi pomiješanu hranu!" Stoga je po Asizu od vrata do vrata prosio kuhanu hranu. Gledajući zdjelu punu raznolikih jela, najprije se zgrozio, ali kad se sjetio Boga, kao pobjednik nad samim sobom je s duhovnom nasladom to blagovao. - Ljubav sve ublažuje i svaku gorčinu čini slatkom.

10. poglavlje

Izvlaštenje brata Bernarda

15. Neki Bernardo iz grada Asiza, koji je kasnije postao sinom savršenstva, kad je po primjeru čovjeka Božjeg odlučio posve prezreti svijet, ponizno ga zamoli da mu bude savjetnikom. Savjetujući se, dakle, rekao je: "Ako bi tko, oče, dugo vremena posjedovao dobra nekoga gospodara i više ih ne bi htio zadržati, što bi s njima trebalo učiniti da to bude savršenije?" Čovjek je Božji odgovorio da bi ih sve trebalo povratiti gospodaru od kojeg ih je dobio. Na to će mu Bernardo: "Sve što imam, svjestan sam da mi je dao Bog, a toga sam se prema tvome savjetu spreman odreći." Tada reče svetac: "Ako riječi hoćeš potvrditi činima, u rano jutro pođimo u crkvu; uzet ćemo Evanđelistar pa od Krista zatražimo savjet." Tako o svanuću, uđoše u crkvu. Pošto se najprije pomoliše, otvoriše Evanđelistar, odlučivši da će učiniti ono što im najprije bude savjetovano. Otvoriše knjigu, a Krist je u njoj iznio svoj savjet: "Ako hoćeš biti savršen, hajde, prodaj sve što imaš i podaj novac siromasima."¹⁶ I drugi put otvoriše, a oko im zape za riječi: "Ništa ne uzimajte na put!"¹⁷ Učiniše to i treći puta te nađoše riječi: "Ako tko hoće ići za mnom, neka se odreče samoga sebe."¹⁸ Bernardo je sve ovo izvršio bez oklijevanja i ovaj savjet nije prekršio ni za jotu.

Mnogi su se odvratili od najpogubnijih svjetovnih briga u kratko vrijeme i pod Franjinim vodstvom se povratili k beskrajnom dobru u domovinu. Predugo bi bilo da nastavimo pripovijedati o pojedincima, kako se domogoše nagrade višnjega poziva.

11. poglavlje

Prispodoba koju je iznio pred gospodinom papom

16. Onom zgodom, kad se sa svojima predstavio papi Inocentu da zamoli odobrenje Pravila svoga načina života, kad je papa uvidio da njegova odluka s obzirom na provođenje života premašuje snage, kao čovjek velike razboritosti rekao

mu je: "Moli se, sinko, Kristu da nam po tebi očituje svoju volju, pa kad je upoznamo, tvojim ćemo pobožnim željama sigurnije udovoljiti." Svetac je udovoljio nalogu vrhovnoga pastira, pouzdano se utekao Kristu. Žarko je molio i usrdno je poticao drugove da se ponizno mole Bogu. Što je još više trebalo? Dok je molio, primio je odgovor i sinove je izvijestio o novostima spasenja. Shvatio je što mu je Krist povjerljivo rekao u usporedbi: "Franjo, papi ćeš kazati ovako: 'Neka žena, siromašna, a lijepa, boravila je u nekoj pustinji. Zbog njezine se ljepote u nju zaljubi neki kralj, s kojim se vjenča i ona mu rodi veoma lijepu djecu. Kad su oni već poodrasli i bili čestito odgojeni, majka im je ovako rekla: 'Nemojte se, mili moji, sramiti što ste siromašni, jer ste svi sinovi onoga velikoga kralja. Radosno pođite u njegov dvor i zatražite ono što vam je potrebno.' Kad su oni to čuli, divili su se i radovali. Ohrabreni obećanjem kraljevskoga podrijetla znali su da će biti baštinici; svu svoju bijedu su smatrali bogatstvom. Odvažno se predstaviše kralju i ne uplašiše se onoga lica kojemu su bili nalik. Kad je kralj uvidio da su mu slični, začuđeno je ispitivao čiji su sinovi. A kad su oni ustvrdili da su sinovi one sirotice koja boravi u pustinji, kralj ih je izgrlio i rekao: 'Moji ste sinovi i baštinici, nemojte se bojati! Ako se s moga stola hrane tuđinci, pravedno je da hranim one kojima po pravu pripada cjelokupna baština.' Zato je kralj naredio ženi da svu djecu što ih je s njim imala, pošalje na uzdržavanje u njegov dvor." Svetac je zbog te prispodobe postao veseo i radostan, a sveto proročanstvo je prenio papi.

17. Franjo bijaše ta žena, obdarena mnogom djecom, koja nisu rođena iz požude; pustinja - to je svijet koji je u ono doba bio zapušten i neplodan krepostima; lijepo i brojno potomstvo sinova - toje velik broj braće koja su ukrašena svim krepostima; kralj - to je Sin Božji kojem su po svetom siromaštvu nalik; oni - prezrevši sram zbog niska položaja - dobivaju hranu s kraljeva stola, jer, zadovoljni što slijede Krista i živeći od milostinje, spoznaju da će biti blaženi po porugama svijeta.

Gospodin papa se divio kad mu je saopćena prispodoba i nesumnjivo je spoznao da po ovom čovjeku govori Krist. Sjetio se jednoga viđenja što ga je imao prije malo dana, i tvrdio je da će se u ovom čovjeku ispuniti kao što mu je nadahnuo Duh Sveti.¹⁹ - U snu je vidio kako se lateranska bazilika ruši, a nju neki redovnik, malen i neugledan čovjek, podmjestivši svoja ramena, podupire da se ne sruši. Rekao je: "Zaista je to onaj koji će djelima i naukom podržati Kristovu Crkvu." Zato se taj gospodin tako lako priklonio njegovoj molbi; zato je on, pun Božje ljubavi, uvijek posebnom ljubavlju ljubio Kristova slugu. Stoga je zamoljeno odmah odobrio i obećao da će rado još i više gorljivije sijati sjeme kreposti i propovijedati po gradovima i selima.

SVETA MARIJA U PORCIJUNKULI

12. poglavlje

Svečeva ljubav prema ovome mjestu, boravak braće ondje, ljubav blažene Djevice prema Franji

18. Sluga Božji Franjo, osoba skromna, ponizna srca, niska stasa, dok je još boravio u svijetu, za sebe i za svoje odabrao je komadić svijeta, jer nije drugačije mogao služiti Kristu, nego je morao imati nešto od svijeta. Spomenuto mjesto koje je imalo pripasti onima što su željeli da od svijeta nemaju ništa, nije bez božanskoga

nadahnuće nazvano Porcijunkula.²⁰ U tom je mjestu bila podignuta crkva djevičanske Majke, koja je zavrijedila po svojoj posebnoj poniznosti da nakon svoga Sina bude glavarićom sviju svetih. Tu je rođen Red male braće, tu je od mnogobrojna mnoštva "povrh čvrsta temelja podignuta veličanstvena građevina".²¹ Svetac je ovo mjesto više volio nego ostala. Braći je naredio da ga s posebnim poštovanjem časte. Htio je da se ovo mjesto uvijek čuva u poniznosti i najvećem siromaštvu kao ogledalo redovništva. Pravo vlasništva je ostavio drugima, a sebi i svojim je samo zadržao pravo upotrebe.

19. Ondje se u svemu obdržavala najveća stega, kako u šutnji i postu, tako i u ostalim redovničkim uredbama. Nitko nije onamo imao pristupa, nego samo posebno određena braća. Ovi su bili odasvud sabrani i svetac je htio da zaista budu Bogu odani i u svakom pogledu savršeni. Isto tako je svakoj svjetovnoj osobi bio zatvoren ulaz. Nije htio da braća, koja su ondje boravila u ograničenom broju, po općenju za svjetovnjacima udovoljavaju radoznalosti, da ih ne bi prekidanje kontemplacije po brbljavcima od nebeske stvari odvlačilo zemaljskima. Nije ondje bilo dopušteno govoriti beskorisne riječi, niti je bilo slobodno ponavljati što su drugi pripovijedali. A ako bi tko nešto takvo učinio, poučen kaznom, čuvao bi se ubuduće, da više nešto takvo ne učini. Neprekidno, danju i noću su oni koji su boravili u tome mjestu, bili zauzeti božanskim pohvalama; oko sebe su širili divan miris pobožnosti, provodili su život anđeoski.

I s pravom. Prema izvještaju davnih žitelja običavao je tu crkvu zvati drugim imenom: SVETA MARIJA ANĐEOSKA.²² Sretni je otac pripovijedao kako mu je Bog objavio da blažena Djevica između ostalih crkava, koje su njoj na čast sagrađene na svijetu, tu crkvu ljubi posebnom ljubavlju. Zato ju je svetac više ljubio nego ostale.

13. poglavlje

Jedno viđenje

20. Vrijedno je spomena kako je neki Bogu odani brat prije svog obraćenja o ovoj crkvi imao viđenje. U viđenju je promatrao bezbrojne ljude, udarene sljepoćom, kako klečeći licem okrenutim prema nebu stoje oko ove crkve. Svi su ovi plačnim glasom, ruku uvis uzdignutih, vapili k Bogu i molili milosrđe i svjetlo. I gle, s neba se spustila silna svjetlost i sve je ove zahvatila; svaki je pojedini primio vid i svima je povraćeno zdravlje.

NAČIN ŽIVOTA SVETOGA FRANJE I BRAĆE

14. poglavlje

Strogost stege

21. Hrabri Kristov vojnik nije nikada štedio tijelo, kao da je tuđe. Izvrgavao ga je nepravdama, kako djelima tako i riječima. Premašilo bi apostolovu poslanicu²³ gdje se spominju patnje svetaca kad bi netko htio po broju navesti što je ovaj podnio. Tako se također u vrijeme one svoje prve škole izlagao svim nepogodama te se smatralo nečim nedopuštenim, ako bi netko u nečem drugom nastojao otpočiniti, osim u utjehi duha. Opasivali su se željeznim lancima i neprestanim postovima te bi mnogo puta iznemogli da si na neprestane poticaje samilosnog pastira nisu olakšavali strogost tolika posta.

15. poglavlje

Razboritost svetog Franje

22. Neke je noći jedna od ovaca (tj. brat), dok su ostali počivali, zaviknula: "Umirem, braćo, evo od glada umirem! Brižni je pastir smjesta ustao i požurio da bolesnoj ovčici pruži potreban lijek. Naredi da se postavi stol, iako snadbjeven seljačkim poslasticama; nestašicu vina, kao što češće biva, nadomjestila je voda. Sam je prvi počeo jesti. A da se onaj brat ne bi sramio, i ostale je pozvao u službu ljubavi. Kad su u Božjem strahu blagovali, da službi ljubavi ne bi što nedostajalo, otac je sinovima ispričovijedao odužu prisposobu o razboritosti. Zapovjedio je da se Bogu uvijek prinosi žrtva začinjena solju. Brižno ih je opomenuo da svaki pojedini omjeri svoje snage kad je u pitanju služenje Bogu. Tvrdio je, da je nerazborito uskraćivanje tijelu onoga što mu je nužno, grijeh sličan onome kao kad mu na zahtjev proždrljivosti pruža suvišno. I dodao je: "Što sam učinio kad sam jeo, znajte, predragi, da je to učinjeno iznimno, a ne s voljom, jer je to nalagala ljubav. Ljubav neka vam bude uzorom, a ne hrana; jer hrana služi proždrljivosti, a ljubav duhu."

16. poglavlje

Predviđanje budućih događaja i kako je Red povjerio Rimskoj Crkvi, jedno viđenje

23. Sveti otac je u zaslugama i krepostima neprestano napredovao. Kad mu se potomstvo već posvuda proširilo brojem i milošću i kad je do nakraj svijeta pružilo grane neobične plodnosti, počeo je češće zabrinuto razmišljati kako bi se novi nasad, što ga oni predstavljaju, mogao sačuvati i rasti povezan vezom jedinstva. - Gledao je tada kako na "malo stado" poput vukova bjesne mnogi i sama novina ustanove daje priliku da joj škode oni koji su u grijesima ostarjeli. Predviđao je da bi nešto, protivno svetom miru i jedinstvu, moglo ući i među same sinove i, kao što se često događa među izabranima, pribojavao se da će neki, koji, koji su naduveni svojom tjelesnom pameću biti buntovni,²⁴ da će biti spremni na kavgu i skloni sablaznima.

24. I dok je čovjek Božji u glavi češće prevrtao ove i slične misli, jedne noći, kad se prepustio snu, imao je ovo viđenje. Vidio je kokoš malenu a crnu. Bila je slična pitomu golubu. Noge su joj bile sasvim obraštene perjem. Imala je bezbroj pilića. Oni su je neprestano prevrtali, jer se svi nisu mogli naći pod njezinim krilima. Čovjek je Božji oda sna ustao i ponovno je u srcu razmišljao; sam postade tumačem svoga viđenja. "Ova kokoš - reče - to sam ja, nizak sam i crnoputan."²⁵ Njoj treba da po nedužnosti života služi golubinja prostodušnost. Jer je ona u svijetu veoma rijetka, nesmetano leti u nebo. Pilići, to su braća koja su se množila brojem i milošću. Franjina snaga je nedovoljna da ih brani "od zavjera ljudskih" i "od jezika svadljivih".²⁶

"Poći ću, dakle, i preporučit ću ih svetoj Rimskoj Crkvi, koja će palicom svoje moći rastjerati zavidnike da bi sinovi Božji za povećanje vječnoga spasenja svuda uživali punu slobodu. U ovom će sinovi prepoznati majčina slatka dobročinstva. I uvijek će s posebnim poštovanjem slijediti njezine časne tragove. Dok ona bude zaštićivala Red, neće u njemu biti opaka susreta niti će Belijalov sin nekažnjeno proći kroz Gospodinov vinograd. Sama će nam zavidjeti na slavi našega siromaštva i neće dopustiti da oblak oholosti zasjeni slavu poniznosti. Među nama će sačuvati netaknute veze ljubavi i mira, najstrožom će kaznom udariti otpadnike. Sveto će opsluživanje

evanđeoske čistoće pred njezinim licem neprestano cvasti i neće trpjeti da i samo na čas nestane miomirisna života." Samo ovo bijaše nakana sveca Božjega, kad je svoj Red povjerio Crkvi. To što je za budućnost predvidio prijeku potrebu ovoga povjeravanja, nesumnjiv je dokaz da je čovjek Božji posjedovao proročki dar.

17. poglavlje

Kako je zatražio gospodina Ostijskoga da mu zamjenjuje papu

25. Kad je, dakle, čovjek Božji prispio u Rim, gospodin papa Honorije i svi kardinali ga primiše s poštovanjem. Što je mirisalo širenjem dobra glasa, blistalo je u njegovu životu, odzvanjalo na jeziku. Kad je to zadovoljavalo, nepoštovanju nije bilo mjesta. Srdačno i vatreno je propovijedao pred papom i kardinalima; govorio je iz punine srca na što ga je Duh poticao. Od njegovih riječi su se tresle planine,²⁷ one su iz dubine srdaca uzdisale, suzama su prale unutrašnjega čovjeka.

Kad je dovršio propovijed i kad se unaprijed ukratko i povjerljivo porazgovorio s gospodinom papom, ovako mu je moleći ga rekao: "Kako, gospodine, znate siromašnima se i prezrenim ljudima ne daje pristup do tolika veličanstva. U rukama držite sav svijet, vrlo važni poslovi ne dopuštaju da posvećujete pažnju onim najmanjima. Zato, gospodine, molim vašu svetost da nam gospodina Ostijskoga²⁸ dadete za papu²⁹ da bi se bez povrede vašeg uzoritog dostojanstva u vrijeme potrebe braća mogla njemu utjecati i od njega primati kako dobročinstva obrane tako i upravljanja." - Papi se svidjela tako sveta molba, i doskora je, kao što je čovjek Božji molio, Redu dodijelio gospodina Hugona, tada biskupa ostijskoga. Taj sveti kardinal je prigrlio povjerenost mu stado i bio mu je sve do blažena preminuća brižljiv hranitelj, pastir i član. - Posebna podložnost ima pravo na povlasticu ljubavi i brige, a nju sveta Rimski Crkva Redu male braće nije nikada prestala iskazivati.

Svršetak prvog dijela

DRUGI DIO

Uvod

26. U sjećanju sačuvati likove negdašnjih otaca na spomen sinovima, ocima to služi na čast, a sinovi tako pokazuju svoju ljubav. I doista, djela otaca potiču na dobro one koji ih nisu poznavali; potiču ih na ono što je još bolje dok im oci, od njih vremenski udaljeni, predstavljaju spomena vrijedna svjedočanstva. Odatle prvi, ali ne malen, plod ubiremo, jer spoznajemo svoju neznatnost. Gledamo ih koliko imaju obilje zasluga, a sebe vidimo kako smo s obzirom na zasluge bijedni. Mišljenja sam da je blaženi Franjo kao neko sveto zrcalo svetosti Gospodnje i slika njegova savršenstva. Sve njegove kako riječi tako djela na božanski način šire božanski miris. Pa ako to ima pomna promatrača i ponizna učenika, brzo će biti svetim naukama obuzet i postat će odan onoj uzvišenoj filozofiji. Pošto smo, iako siromašnim stilom, kao usput o njemu nešto kazali, ne smatramo suvišnim između mnogih stvari dodati ih još nekoliko. One će i sveca preporučiti i našu pospanu ljubav razbuditi.

DUH PRORICANJA SVETOGA FRANJE

1. poglavlje

27. Blaženi je otac po nekom uzdignuću boravio iznad zemaljskih stvari. Što god je bilo na svijetu, čudesnom je snagom svladavao, jer je uvijek prema onom vrhovnom svjetlu usmjerivao oko svoga razuma. On nije samo po božanskoj objavi znao što mu je činiti, nego je mnoge stvari i duhom proricanja pretkazivao, otkrivao je tajne srdaca, poznate su mu bile nenazočne stvari, predviđao je i unaprijed govorio u budućim stvarima. Ovo što kažemo, potvrđuju slučajevi.

2. poglavlje

Za nekoga, tko je smatran svetim, spoznao je da je neiskren

28. Bijaše neki brat. Koliko se vidjelo izvana, isticao se posebnom svetošću života. Ipak je, međutim, ponešto bio osebujan. Sve vrijeme je utrošio u molitvu. Šutnju je tako strogo obdržavao da se nije običavao ispovijedati riječima nego znakovima. U riječima Sv. pisma je nalazio veliku gorljivost, a kad bi ih slušao, napunjavao se neobičnom slatkoćom. Što da još reknem? Svi su ga smatrali veoma svetim. Dogodilo se da je blaženi otac došao u ono mjesto da vidi brata za koga je čuo da je svet. Dok su ga svi hvalili i uzvisivali, rekao je otac: "Pustite, braćo, i nemojte mi u njemu hvaliti đavolske izmišljotine. Znajte istinu, to je đavolska napast i lažno zavođenje. Čvrsto sam uvjeren, da je najveći za to dokaz što neće da se ispovijeda." Ovo su braća teško primila, a napose svečev zamjenik.³⁰ Nato oni rekoše: "Pa kako to može biti istina, da nas tolikim znakovima svetosti izigravaju lažne izmišljotine?" A njima će otac: "Potaknite ga da se dvaput ili jednom sedmično ispovjedi. Ako to ne izvrši, znat ćete da je istina što sam rekao." Svečev zamjenik ga je uzeo nasamo pa se najprije s njim prijateljski zabavio i napokon mu je naredio da se ispovjedi. Ovaj je to odbio stavivši prst na svoja usta; tamo-amo je zavrtio glavom i tako dao znak da se nipošto neće ispovjediti. Braća su umuknula i pobojaše se sablazni od lažne svetosti. Za nekoliko dana je ovaj svojevolutno napustio Red. Povratio se u svijet, vratio se

svojoj bljuvotini. Napokon je zloću podvostručio te je zajedno lišen ipokore i života. - Uvijek se valja čuvati posebnosti koja u sebi nije ništa drugo nego lijepa propast. O tom su se na temelju vlastita iskustva uvjerali mnogi osobenjaci, jer "do neba se uzdisahu, i u bezdan se spuštahu" (Ps 107, 26). Ipak svrati pažnju učinku pobožne ispovijedi, jer ona ne samo da čovjeka čini svetim, nego ga takvim i pokazuje.

3. poglavlje

Slično o nekom drugom, protivnik osebenjaštva

29. Nešto se slično dogodilo s bratom koji se zvao Toma iz Spoleta. Svi su o njem imali zdravo mišljenje i bili čvrsto uvjereni o njegovoj svetosti. Konačno je otpad od Reda potvrdio ispravnost suda svetog oca da je opak. Nije dugo ustrajao, jer je lažno tražena krepost kratkovjeka. Izišao je iz Reda i izvan njega umro. Onda je spoznao što je učinio.

4. poglavlje

Kako je prorekao poraz kršćana kod Damiette

30. U ono vrijeme, kad je kršćanska vojska opsjedala Damiettu,³¹ i svetac je sa svojim drugovima bio nazočan.³² Iz žarke želje za mučeništvom preploviše more. Kad je, dakle, svetac čuo da se naši spremaju za napad, silno se ražalostio. Rekao je svom drugu: "Gospodin mi je objavio da kršćani, ako toga dana dođe do bitke, neće uspjeti. Rekne li to, bit ću smatran budalom. Prešutim li, neću izbjeći grižnju savjesti. Što se tebi čini?" Drug mu je nato odgovorio: "Oče, smatraj to najmanje važnim što će ljudi suditi, jer te neće istom sada smatrati budalom. Rastereti svoju savjest i većma se boj Boga nego ljudi." Svetac je, dakle, skočio i kršćanima upravio spasonosne opomene; odvrćao ih je od bitke i najavljuvao poraz. Istina postade predmetom rugla. Srca im otvrdnuše i ne hjeđoše poslušati. Pošli su, započeli bitku, borili se. Neprijatelji su tukli naše. Za vrijeme same bitke svetac je bio napet te je pozvao druga da promatra, kad prvi i drugi put nije ništa vidio, naredio mu je da pogleda i treći put. I gle, cjelokupna se kršćanska vojska dala u bijeg, svršetak bitke urodio je sramotom, a ne slavljem. Tolikim je porazom veoma smanjen broj naših. Oko šest tisuća je bilo što poginulih što zarobljenih.³³ Svetac je s njima silno suosjećao, a oni nisu ništa manje imali osjećaj da su kažnjeni. Napose je oplakivao Španjolce. Promatrao je njihovu spremnu odvažnost u borbi, a ostade ih samo nekolicina. - Neka ovo upamte knezovi ovoga svijeta i neka znaju da se nije lako boriti protiv Boga, tj. protiv Božje volje. Drskost obično svršava porazom. Jer se oslanja na svoje vlastite snage, ne zavređuje nebesku zaštitu. Ako se pobjeda mora očekivati odozgor, s božanskim Duhom valja započinjati borbu.

5. poglavlje

O bratu, čije su mu tajne srca bile poznate

31. U ono vrijeme, kad se svetac vraćao iz prekomorskih strana, imao je uza se kao pratioca brata Leonarda iz Asiza. Desilo se da se od putovanja umorio i iznemogao pa je malo jahao na magarcu. Brat koji ga je pratio, isto se tako osjećao dosta umornim te je, sudeći posve ljudski, počeo ovako govoriti: "Nisu li se njegovi i

moji roditelji zajedno igrali par-nepar?³⁴ Eto on jaše, a ja idem pješice vodeći magarca." Dok je on o tome razmišljao, odmah je svetac sjahao s magarca i rekao: "Ne, brate, ne dolikuje da ja jašem, a ti da ideš pješice, jer si u svijetu od mene bio i plemenitiji i moćniji!" Brat se zapanjio i zacrvenio, jer je spoznao kako ga je svetac ukorio. Bacio mu se do nogu i sav je zaplakan priznao golu istinu te zamolio oprostjenje.

6. poglavlje

O bratu povrh kojega je vidio đavla; protiv rušitelja jedinstva

32. Bijaše neki drugi brat koji je među ljudima uživao dobar glas, ali je po milosti pred Bogom bio još slaviji. Na njegovim krepostima mu je zavidao onaj otac zavisti te je namislio zapaliti drvo koje je sizalo već do neba i iz ruku mu ugrabiti krunu. Obilazio je, jadio se, bjesnio, razmahivao se, kako on to zna, ne bi li na zgodan način bratu postavio branu. Utuvio mu je, dakle, u glavu želju da se pod izlikom većeg savršenstva od zajednice odvoji pa kad ostane sam i padne da ne imadne nikoga tko bi ga podigao. Što da još reknem? Odvojio se od bratske zajednice. Išao je svijetom kao hodočasnik i putnik. Od habita je načinio kraću tuniku. Nosio je kapucu koja nije bila sašivena.³⁵ I tako je obilazio zemlje i u svemu se pokazivao prezrenim. A desilo se, dok je tako išao, da mu je božanska utjeha bila oduzeta te je u burnim napastima počeo kolebati. "Vode mu dođoše do grla"³⁶ i kad su mu tako oba čovjeka - unutrašnji i vanjski - bili napušteni, išao je kao ptica koja srlja u zamku. I već je bio u opasnosti da se surva u ponor, kad ga je bijednika oko Božje providnosti samilosno pogledalo u dobru. Kadli ga je patnja opametila te je napokon došao k sebi, rekao je: "Povrati se, bijedniče, u Red, jer je u njemu tvoj spas!" I nije oklijevao, nego je odmah ustao i pohitio u majčino krilo.

33. Kad je stigao u Sienu, u prebivalište braće, bijaše ondje sveti Franjo. Dogodilo se nešto zaista neobično. Kad ga je svetac tu ugledao, pobjegao je od njega brzim trkom i zatvorio se u ćeliju. Braća su bila zbunjena i razmišljala su zbog čega je pobjegao. Svetac im je rekao: "Zašto se čudite mom bijegu? Zašto ne pitate za razlog? Utekao sam se zaštititi molitve da se oslobodim zalutaloga. U sinu sam nešto opazio, što mi se s pravom nije svidjelo, ali evo već je po milosti moga Krista svaka varka iščezla." Brat je kleknuo i sramežljivo se priznao grešnim. Nato će mu svetac: "Neka ti, brate, oprost Gospodin. Ubuđće se čuvaj, da se ne bi pod tolikom svetosti odvajao od svoga Reda i braće." Nakon toga je rečeni brat postao ljubiteljem zajednice, a napose je cijenio one zajednice u kojima je na većoj visini bilo redovničko opsluživanje. - "U zboru pravednika, u zajednici njihovoj silna su djela Gospodnja!"³⁷ U njoj se doista oni, koji su mučeni, održe, satrveni se podižu, mlaki dobivaju poticaje; u njoj se željezo izoštrava željezom i "brat pomagan bratom postojan je kao utvrđen grad"³⁸ iako od svjetovnoga mnoštva ne možeš vidjeti Isusa, u tom te ne priječi mnoštvo nebeskih anđela. Samo nemoj bježati, a budeš li vjeran do smrti, primit ćeš vijenac života.

Nešto slično o nekom drugom

34. Malo kasnije se nešto skoro slično dogodilo s nekim drugim. Neki se između braće nije pokoravao svečevu zamjeniku, nego je kao svoga učitelja slijedio nekog drugoga brata. Kad ga je svetac, koji se ondje nalazio, opomenuo po nekom posredniku, ovaj se smjesta zamjeniku bacio pred noge. Odbacio je prijašnjega

učitelja i bio podložan onome kojega je svetac postavio za predstojnika. A svetac je duboko uzdahnuo i svom pratiocu, kojega je poslao kao posrednika, rekao: "Vidio sam, brate, đavla na leđima neposlušna brata, stisnuo mu je vrat. Ovaj podložan takvu gospodaru, pošto je odbacio uzde poslušnosti, prepustio se uzdama njegovih poticaja. I kad sam Gospodina molio za brata, odmah je đavao, smeten, odstupio." - Taj je čovjek posjedovao takve darove, da su mu oči bile kratkovidne za tjelesne stvari, a oštroidan je bio za duhovne. Pa kakvo čudo, ako se osjećao preopterećenim užasnim teretom onaj koji nije htio nositi dostojanstvo Gospodnje? Velim, nema ovdje nikakve neutralnosti, nego: ili ćeš nositi "lako breme" koje će većma nositi tebe, ili će bezakonje sjediti na "talentu olova"³⁹ s obješenim mlinskim kamenom o vratu.⁴⁰

7. poglavlje

Kako je stanovnike Greccia oslobodio od vukova i tuče

35. U obitavalištu braće u Grecciu je svetac rado boravio, kako zato što je siromaštvo smatrao bogatstvom, tako i zato što se u osamljenoj ćeliji, koju je predstavljala jedna izbočena stijena, slobodnije predavao nebeskim poukama. To je ono mjesto, u kojem je nekoć slavio rođenje Betlehenskoga Djeteta, te s Djetetom postao dijete. Dogodilo se da su stanovnike snašla mnogobrojna zla. Tako je mnoštvo krvoločnih vukova napadalo ne samo životinje nego i ljude, a tuča bi svake godine opustošila polja i vinograde. Kad im je sveti Franjo jednoga dana propovijedao, rekao je: "Na čast i hvalu svemogućega Boga, čujte istinu koju ću vam objaviti! Ako svi ispovjedite grijehe i donesete plodove dostojne obraćenja, kunem vam se da će ovoga svekolikog pokaranja nestati. Gospodin će vas pogledati i umnožiti vam vremenita dobra. No, i ovo poslušajte: Ponovno vam objavljujem, budete li za dobročinstva nezahvalni i povratite li se bljuvotini, pokaranje će se ponoviti, kazna će biti podvostručena, protiv vas će još veća srdžba bješnjeti."

36. Tako se, zahvaljujući zaslugama i molitvama svetog oca, dogodilo da su od onoga časa prestale nesreće. Minule su opasnosti, vukovi i tuča nisu više zadavali nikakvih nepravilnosti. Štoviše, ako bi kada tuča zahvatila susjedna polja, kad bi se približila njihovoj granici, ili bi ondje prestala, ili bi skrenula na drugu stranu. Pošto im je bio darovan mir, silno su se namnožili i mnogo su se obogatili vremenitim dobrima. Ali je blagostanje prouzročilo ono, što se redovito običaje dogoditi; obrazi su im odebljali, a obilje vremenitih dobara, ili bolje, izmetine su ih zaslijepile. Napokon upadoše u još veća zla, "zaboraviše Boga koji ih je izbavio".⁴¹ I to ne prođe nekažnjeno, jer strogost Božje pravednosti manje kažnjava prvi pad nego ponovljeni. Božja se srdžba raspaljuje protiv onih i onda, kad se povrate zla kojih je nestalo. Osim toga je pridošao i ljudski mač. Iako je s neba određena smrtnost progutala mnoge, napokon je cijelo mjesto spaljeno osvetničkim požarom.⁴² - Zaista, i pravo je da nesreća snađe one koji su dobročinstvima okrenuli leđa.

8. poglavlje

Kako je propovijedao Perudincima i prorekao im skorašnji ustanak

37. Nakon nekoliko dana, kad je jednom blaženi otac sišao iz spomenute ćelije, nazočnoj braći je turobnim glasom rekao: "Perudinci su svojim susjedima nanijeli mnogo zla; uznijelo im se srce, njima na sramotu. Ipak je, međutim, blizu Božja osveta; i Gospodin je svojom rukom prihvatio mač." - Pošto je proteklo nekoliko

dana, ustao je i pun unutrašnjeg žara pošao put Perugie. Braća su očito mogla slutiti da je u ćeliji imao neko viđenje. Kad je stigao u Perugiu i kad se narod sakupio, počeo je propovijedati. A kad su konjanici prema običaju naokolo jahali te su, izvodeći vojničke igre zveketalu oružjem i tako smetali riječ Božju, svetac se okrenuo prema njima i zavapio govoreći: "O žaljenja vrijedne mahnitosti bijednih ljudi, niti mislite na sud Božji niti ga se bojite! Ali poslušajte, što vam Gospodin poručuje po meni bijednome. Gospodin vas je uzdigao iznad svijeta koji su naokolo vas; zbog toga biste prema svojim susjedima morali biti dobrostiviji, a Bogu zahvalniji. Nezahvalni ste za milost, oružanom rukom navaljujete na susjede, ubijate ih i pljačkate. Kažem vam, neće to ostati nekažnjeno, Bog će vas teže kazniti. Unutrašnjim ratom ćete biti uništeni, međusobno ćete se zavaditi i jedan na drugoga ćete ustati. Poučit će vas Božja srdžba, kad vas nije mogla poučiti njegova naklonost. Nakon nekoliko dana buknuo je među njima razdor; digoše oružje na svoje najbliže, pučani su bješnjeli protiv vitezova, a golim mačem plemići protiv pučana. Napokon se s toliko nečovječnosti i krvoločnosti vodila borba da su na samilost bili ganuti i susjedi koje bijahu napali.⁴³ - Bio je to pravedan sud! Jer su naime napustili Jedinoga i Najvišega, trebalo je da ni među njima ne bude jedinstva. U državi ne može biti čvršće međusobne veze nego što je smjerna ljubav prema Bogu, te iskrena i nehinjena vjera.

9. poglavlje

Jednoj je ženi prorekao da će joj se opaki muž popraviti

38. Božji je čovjek onih dana prolazio kroz kortonsku Le Celu. Kad je to doznala neka plemenita žena iz mjesta koje se zove Volusian, požurila je k njemu. Umorila se od duga putovanja, jer bijaše slabašna i odviše nježna. No, ipak je konačno prispjela k svecu. Kad je on vidio njezin umor i da pati od zaduhe, smilila mu se pa joj je rekao: "Što želiš, gospođo?" A ona će: "Oče, da me blagosloviš." Na to će joj svetac: "Jesi li udata ili neudata?" Ona odgovori: "Oče, imam veoma okrutna muža. Protivan je tome što služim Isusu Kristu i to mi je naročita bol što dobru nakanu, koju mi je Bog udahnio, ne izvršujem, jer mi priječi muž. Zato te molim, sveče, moli za njega da bi mu božansko milosrđe ganulo srce." Otac se zadivio odvažnu srcu ove žene, staračkom u mladu tijelu; ganut njezinom pobožnošću, reče: "Pođi, blagoslovljena kćeri, i znaj da ćeš se ubrzo s obzirom na svoga muža utješiti." I doda: "I s Božje i s moje strane mu reci da je sada vrijeme spasenja, a kasnije će nastupiti vrijeme pravde." Primivši blagoslov, vratila se k mužu i izručila mu poruku. Najednom je na njega sišao Duh Sveti i od "staroga" postao je, "novim čovjekom". Sa svom je blagošću odgovorio ovako: "Ženo, služimo Gospodinu i spasimo duše u svojoj kući." Nato mu je žena odgovorila: "Čini mi se da uzdržljivost treba u dušu postaviti kao temelj, a zatim na nju treba nadograditi ostale kreposti." "I ovo mi se sviđa, - reče on - kao i tebi." Od tada su više godina proveli u posvemašnjoj uzdržljivosti i istoga su se dana, jedno kao jutarnja a drugo kao večernja žrtva, preselili u vječnost. - Sretne li žene koja je tako smekšala muža! Neka bi se na njoj ispunila ona Apostolova: "Spašen muž nevjernik po ženi vjernici."⁴⁴ No, takvi se, da se poslužim poznatom poslovičom, mogu izbrojiti na prste.

10. poglavlje

Kako je u duhu prepoznao brata koji je sablaznio drugoga brata za nj je prorekao da će napustiti Red

39. Jednom zgodom dođoše dva brata iz Terra di Lavoro; stariji od njih je mlađemu zadao mnogo jada. Nije bio, da tako reknem, drug, nego tiranin. A mlađi je sve poradi Boga šutke podnosio. Kad su stigli u Asiz, onaj mlađi je otišao k svetom Franji (bio je naime s njim tijesno povezan); svetac mu među ostalim reče: "Kako se tvoj drug prema tebi ponašao za vrijeme ovog putovanja?" On odgovori: "Dosta dobro, predragi oče." Na to će mu svetac: "Pazi, brate, da ne bi pod izlikom poniznosti možda lagao. Znam naime kako se odnosio prema tebi. No, počekaj malo pa ćeš vidjeti." Brat se mnogo čudio kako je na duhovan način saznao tako daleke stvari. Tako se nakon nekoliko dana, prezrevši Red, izvan njega našao onaj koji je bio na sablazan svome bratu. - Bez sumnje je to znak velike opakosti i očit dokaz za nedostatak bratskih osjećaja: na zajedničkom putovanju ne biti složan s dobrim bratom.

11. poglavlje

Kako je spoznao da jedan mladić nije u Red doveden Duhom Božjim

40. Onih je dana, hoteći stupiti u Red, došao u Asiz neki plemeniti mladić iz grada Luca. Predstavljen svetom Franji, klečeći i plačući je molio da ga primi. Čovjek Božji ga pogleda i odmah spozna da ga ne vodi Duh. Zato mu je rekao: "Bijedniče i tjelesni čovječe, zašto misliš da možeš lagati Duhu Svetom i meni?" Prolijevaš samo tjelesne suze, a srce ti nije kod Boga. Odlazi, jer ne misliš duhovno!" Jedva što je to rekao, javiše mu da pred vratima stoje mladićevi roditelji. Žele sina oteti i odvesti. Mladić je izišao k njima napolje i dragovoljno se vratio kući. Zbog toga su se braća divila i veličala Gospodina i njegova sveca.

12. poglavlje

Kako je izliječio jednoga klerika i prorekao da će zbog svojih grijeha i više toga pretrpjeti

41. U vrijeme kad je sveti otac ležao bolestan u biskupskom dvoru u Rietiju, neki kanonik imenom Gedeon, nepostojan i svjetovna duha, oboli i snađoše ga mnoge patnje. Ležao je u krevetu. Zaželi da ga odnesu pred svetoga Franju. Sa suzama ga moljaše da nad njim načini znak križa. Svetac mu reče: "Kako ću nad tobom načiniti znak križa, kad si nekoć živio prema tjelesnim željama i nisi se bojao Božjega suda!" I nadodao je: "Blagoslivljem te u ime Kristovo, ali znaj da ćeš još više trpjeti, ako se, kad ozdraviš, povratiš svojoj bljuvotini." I nadodao je: "Zbog grijeha nezahvalnosti uvijek čovjeka snađu veća zla od prijašnjih." Kad je tako nad njim načinio znak svetog križa, taj, koji bijaše uzet, smjesta je ustao i počeo zahvaljivati: "Ja sam ozdravio." Tako su zaškripale njegove kosti te su mnogi čuli slično onome kao kad se rukama lome suharc. Nije prošlo mnogo vremena, a on zaboravi Boga i povrati se u nečistoću. Kad je jedne večeri večerao u kući nekog drugoga kanonika i te noći ondje spavao, najednom se na sve srušio kućni krov. Dok su ostali izbjegli smrti, samo je ovaj bijednik ubijen i smaknut. - I kakvo čudo, ako su ga, kao što je svetac prorekao,

snašla teža zla od prijašnjih, jer treba da za primljeno oprostjenje budemo zahvalni. Ponovljena zloća je Gospodinu dvostruko mrska.

13. poglavlje

Kako je jedan brat bio kušan

42. Dok je svetac boravio u istome mjestu, neki duhovni brat iz marsikanske kustodije, kojega su mučile teške napasti, reče u svom srcu: "O kad bih bar imao nešto od nokata svetoga Franje uza se, vjerujem da bi se ova bura napasti stišala i Božjom naklonošću bi se opet u mene povratio mir." Dobivši dopuštenje, došao je u to mjesto i jednom je od drugova svetog oca izložio svoj slučaj. Ovaj mu je brat odgovorio: "Držim da je nemoguće da ti dam nešto od nokata, jer, premda mu ih gdjekada obrezujemo, nalaže da ih bacimo. Zabranjuje da ih čuvamo." Tada brata pozvaše i narediše mu da pođe k svecu koji da ga traži: "Potraži mi, sinko, škarice kojima ćeš mi odmah obrezati nokte. Ovaj pruži škarice što ih je poradi toga već uzeo, sakupio je odreske i predao ih bratu koji ih je zatražio. Ovaj ih je primio pobožno i još pobožnije čuvao; odmah je od svakog salijetanja napasti bio oslobođen.

15. poglavlje

Kako je svoga liječnika pozvao na objed, kad braća nisu ništa imala, i koliko je toga Gospodin odmah dao; kako se Gospodin brinuo za svoje

44. Dok je blaženi čovjek boravio u nekom samotištu nedaleko Rietija svaki dan ga je pohađao liječnik za bolesti očiju.⁴⁵ Jednog je dana svetac rekao svojim: "Pozovite liječnika i dajte mu da se dobro najede." Gvardijan mu odgovori rekavši: "Oče, sramim se priznati da nam je neugodno pozvati ga, jer smo sada toliko siromašni." Odgovarajući mu svetac reče: "Što hoćete da još rekнем?" Liječnik, koji je bio nazočan, reče: "I ja, predraga braćo, vašu neimaštinu smatram pravim uživanjem." Braća se požuriše i svu zalihu što su imali u spremištu postavili na stol; bilo je malo kruha, ne mnogo vina, a da bi tečnije blagovali, kuhinja je poslala nešto povrća. Međutim se "stol Gospodnji" pokazao samilosnim prema svojim slugama. Najednom se začu kucanje na vratima; brzo priskočiše. I gle, neka žena donese punu košaru lijepa kruha, ribe, rakova, pašteta, meda i povrh svega grožđa. Kad su siromašni blagovatelji ovo vidjeli, počeli su klicati. Slabije su stvari sačuvali za sutrašnji dan, a ono vrednije su toga dana pojeli. A liječnik je uzdahnuo i rekao: "Niti vi, braćo, ni mi svjetovnjaci ne poznajemo svetost ovoga čovjeka kako bi trebalo." - Tako očinsko oko nikada ne prezire svojih; što siromasi trpe veću oskudicu, to se Providnost za njih većma brine. Siromah uživa obilniji stol nego silnik. Koliko je Bog darežljiviji od čovjeka!

Kako je brata Ricerija oslobodio od napasti

44. a - Neki brat Ricerije,⁴⁶ plemenit životom i rodom, toliko je cijenio zasluge blaženoga Franje te je bio uvjeren da božansku milost zaslužuje svatko tko njemu omili, a da zaslužuje Božju srdžbu onaj tko mu nije drag. Dok je tako žarko čeznuo za tim da bi stekao blagodat njegova povjerenja, mnogo je strahovao da ne bi svetac u njega otkrio kakvu potajnu pogrešku zbog koje bi izgubio njegovu naklonost. Tako se, dakle, spomenuti brat ovakvim strahom danomice mučio, a svojih misli nije nikom

otkrio. Desilo se da je jednoga dana na uobičajen način bio uznemirivan i došao do ćelije u kojoj je blaženi Franjo molio. Kad je čovjek Božji spoznao nakanu njegova dolaska, ovako mu je rekao: "Nemoj se, sinko, ubuduće ništa bojati, neka te nikakva napast ne smućuje, jer si mi veoma drag. Među onima koji su mi napose dragi tebe ljubim posebnom ljubavlju. Kad god ti se sviđi, pristupi mi sa sigurnošću, i od mene se slobodno po svojoj volji udalji." Ovaj se brat nemalo začudio i obradovao riječima svetog oca. Od tada je bio siguran da ga Franjo ljubi, i kao što je povjerovao, tako je rastao u milosti Spasiteljvoj.

16. poglavlje

Kako je, izišavši iz ćelije, blagoslovio dvojicu braće

45. Sveti Franjo je običavao cijeli dan provesti u ćeliji i ne bi se vraćao k braći osim da uzme nužno potrebno za hranu. Ipak nije u određeno vrijeme izlazio na blagovanje, jer je njegova glad za kontemplacijom bila veća. Češće bi si prisvojio cijeli dan. A dogodilo se da su dvojica braće, koja su provodila Bogu ugodan život, jedanput izdaleka došla u obitavalište kod Greccia. A došli su zato da vide sveca i prime njegov dugo željkovani blagoslov. Kad su, dakle došli i ne našli ga, jer se već povratio u ćeliju, silno su se ražalostili; a jer je neizvjesnost izlaska iziskivala dugotrajno čekanje, pripisivali su to svojoj krivnji. Otišli su žalosni. Ispratili su ih drugovi blaženoga Franje i ražalošćene ih tješili. Kad su se od boravišta udaljili, koliko se kamenom može dobaciti, najednom za njima poviče svetac i reče jednom od braće: "kaži mojoj braći, koja dođoše ovamo, neka se okrenu prema meni." Kad su spomenuta braća svoja lica okrenula prema njemu, znakom svetoga križa ih je prekrižio i najsrdačnije blagoslovio. Oni su postali još veseliji, jer nisu samo ostvarili svoju odluku, nego su doživjeli i čudo. Povratili su se "hvaleći i blagoslivljajući Gospodina" (Lk 24, 53).

17. poglavlje

Kako je izmolio da je iz kamena potekla voda i kako je napojio žedna seljaka

46. Kad je jednom zgodom blaženi Franjo htio otići u neko samotište da bi se ondje nesmetanije predao kontemplaciji, jer bijaše veoma slab, neki mu je siromašni čovjek ustupio svoga magarca za jahanje. Kako bijaše ljetno doba, seljak se, prateći čovjeka Božjeg, dok se uspinjao u planinu, umorio od duga i naporna puta. Prije nego što su stigli do mjesta, od silne žeđi je izgarao i iznemogao. Snažno je viknuo za svecem i molio ga da mu se smiluje. Bio je uvjeren da će umrijeti, ako se ne osvježi kakvim napitkom. I svetac je Božji, koji je uvijek suosjećao s onima koji trpe, smjesta sjahao s magarca, kleknuo na zemlju i uzdignuvši ruke prema nebu nije prestao moliti, dok nije bio uslišan. "Požuri, - rekao je seljaku - i ondje ćeš naći živu vodu koju ti je ovoga časa Krist milosrdno izveo iz kamena da se napiješ. O, čudesna li Božjeg dostojanstva, koje se svojim slugama tako spremno snizuje! Seljak se napio vode iz kamena zaslugom onoga koji je molio, dobio je napitak iz najtvrde stijene. Ondje voda prije nije tekla, a kako je pomnljivo istraženo, ni poslije se nije mogla naći. - Kakvo čudo, ako onaj, koji je bio pun Duha Svetoga, obnavlja čudesna djela sviju pravednika? Onaj naime, koji je posebnim darom milosti sjedinjen s Kristom, ne smatra se velikim, ako kao i ostali sveci čini nešto slično.

18. poglavlje

Kako je hranio ptičice od kojih je jedna zbog pohlepnosti uginula

47. Jednog je dana blaženi Franjo sjedio s braćom kod stola. Neke ptičice, mužjak i ženka, zauzete za othranjivanje svojih mladih, dolijetale su svakog dana i po želji su sa svečeva stola uzimale mrvice. Svetac se tome radovao. Dragao ih je po svom običaju i brižno im je pružao potrebitu hranu. Jednoga dana otac i majka, tj. mužjak i ženka, pokloniše braći svoje mlade, jer su na neki način na njihov trošak hranjeni. Mlade su predali braći i više se nisu pokazivali. Mladi se među braćom pripitomiše i slijetali su im na ruke. U kući se nisu ponašali kao gosti, nego kao stanari. Ispred svjetovnjaka su bježali, a smatrali su se samo pitomcima braće. Svetac je to gledao i divio se, pozvao je braću da se raduju: "Gledajte, - reče - što naša braća crvendaći učiniše, kao da su razumni. Rekoše naime: Evo, braćo, poklanjamo vam svoju mladunčad, jer se othranila vašim mrvicama. Raspolažite s njima kako vas je volja, mi odlazimo k drugoj kući." Među braćom se posve pripitomiše i zajednički su se hranili. Međutim, pohlepa je rušila slogu, veći su progonili one manje. Jedna ptica koja je bila veća od drugih, ostale je rastjerivala od hrane. "Gledajte, reče otac, što radi ovaj lakomac, pun je i sit i još zavida gladnima. Duskora će ga ubiti nemila smrt." Nakon svečeve riječi odmah je uslijedila kazna. Uspeo se lakomac na posudu s vodom za braću da se napije. I odmah se u vodi utopio i tako uginuo. Ni mačka se nije usudila, a ni kakva druga zvjerka, dirnuti onoga na kom je bila svečeva anatema. - Ljudska pohlepa je veliko zlo kad je Bog tako kažnjava već i na pticama. Treba se bojati i osude svetaca, koju tako brzo slijedi kazna.

19. poglavlje

Kako je sve ispunjeno što je prorekao o bratu Bernardu

48. Nekom drugom zgodom je o bratu Bernardu, koji je bio drugi od onih koji su stupili u Red, proročanski progovorio ovako: "Kažem vam, da su bratu Bernardu dodijeljeni najlukaviji zlodusi da ga napastuju, oni koji su od drugih još gori (Mt 12, 45). I premda oni neprestano nastoje oboriti zvijezdu s neba, ipak će stvar svršiti drugačije. Mrcvarit će ga, uznemirivati, napadati, ali će on konačno nakonsvega slaviti pobjedu." I nadodao je: "Kad mu se približi smrt, sva će bura iščeznuti, pa kad nadvlada sve napasti, uživat će divan mir i pokoj. 'Kad dovrši trku' (2 Tim 4, 7), sretno će se preseliti Kristu." Tako se zaista i dogodilo. Njegova smrt je zablistala čudesima i na vlas se dogodilo sve kao što je čovjek Božji prorekao. Zato i braća, u povodu njegove smrti, rekoše: "Ovoga brata, dok je bio živ, zaista nismo poznavali!" - Drugima, međutim, prepuštamo da pripovijedaju pohvale o ovom Bernardu.

20. poglavlje

Jedan mnogo iskušavani brat htjede imati nešto što je svetac napisao

49. Dok je svetac boravio na gori Alverni, zatvoren u ćeliji, jedan je od drugova⁴⁷ silno želio imati nešto napisano od riječi Gospodinovih što bi ga krijepilo, a da to sveti Franjo samo ukratko napiše. Vjerovao je, naime, da će se izbaviti od teške napasti koja ga je mučila ili da će je lakše snositi. Upravo je izgarao od te želje, ali se bojao stvar otkriti svetom ocu. O, to, što mu čovjek nije priopćio, objavio mu je Duh.

Jednoga naime dana pozva ga blaženi Franjo i reče: "Donesi mi papira i crnilo, jer želim napisati nekoliko Gospodinovih riječi i pohvala njemu u čast, o čemu sam u svom srcu razmatrao." Kad je odmah doneseno što je zatražio, svojom rukom je napisao pohvale Bogu i riječi kako je htio. I napokon napisa bratu blagoslov govoreći: "Uzmi ovaj listić i pažljivo ga čuvaj sve do svoje smrti." Smjesta je protjerana ona napast, listić je sačuvan i kasnije proizveo čudesne stvari.⁴⁸

21. poglavlje

Kako je istom bratu ispunio želju i dao mu tuniku

50. Na istom je bratu zasjalo i drugo čudesno djelo svetoga oca. U ono vrijeme, kad je bolestan ležao u dvoru asiškoga biskupa, spomenuti je brat u sebi razmišljao i rekao: "Evo, ocu se bliži smrt. O kako bi se silno moja duša utješila, kad bih se nakon njegove smrti domogao tunike svog oca." Kao da je ova želja srca bila izrečena ustima, zamalo ga pozove blaženi Franjo i reče: "Predajem ti ovu tuniku. Predajem ti da ubuduće bude tvoja. Nosit ću je dok budem živio, a tebi neka pripadne nakon moje smrti." Divio se brat tolikoj očevoj pronicavosti. Konačno je na veliku utjehu primio tuniku, a pobožna je braća kasnije odnesoše u Francusku.⁴⁹

22. poglavlje

Kako se noću među poljskim biljem na njegovu zapovijed našao petrusin

51. U posljednje vrijeme svoga bolovanja usred tamne noći je zaželio jesti petrusin^{49a} pa ga je zatražio. Pozvan je kuhar da donese. On je, međutim, rekao da se tada to u vrtu ne može pronaći: "Danomice sam toliko petrusina pobrao i porezao, da ga pri punu svjetlu ondje ne bih mogao pronaći. Štoviše, onda kad sve pokriva tama, neću ga među ostalim povrćem moći razlikovati." A njemu će svetac: "Pođi, brate, neka ti ne bude teško, i prve biljke, kojih se dotakneš, donesi." I brat je otišao u vrt te je divlje biljke, koje mu, jer nije vidio, najprije dođoše pod ruku, išcupao i donio u kuću. Braća su gledala divlje biljke, a kad su ih pomnijivije prevrtala, među njima nađoše zelena i posve mlada petrusina. A kad je svetac od toga nešto malo pojeo, mnogo se ojačao. Tada otac reče braći: "Predraga braćo, na prvu riječ izvršite nalog i nemojte čekati da vam se ponovno rekne što je već kazano. Ništa nećete proglasiti nemogućim, jer kada bih naredio nešto što nadmašuje snage, poslušnost bi ostala bez snage." - Do toga stupnja mu je Duh povjerio povlasticu duha proricanja.

23. poglavlje

Prorekao je da će nakon njegove smrti nastati glad

52. Gdjekada su na poticaj Duha Svetoga sveti ljudi primorani govoriti o sebi, jer naime, ili slava Božja iziskuje da se "otkrije riječ" ili to zahtijeva red ljubavi poradi sazidiivanja bližnjega. Tako je blaženi otac nekog dana jednome od braće, kojega je vrlo mnogo ljubio, kazao ovu riječ, koju je od "veličanstva" primio u samoći: "Danas se - reče - nalazi na svijetu jedan sluga Božji, zbog kojega, dok bude živ, Gospodin neće dopustiti da zavlada glad nad ljudima." Nikakve u tome nije bilo taštine, nego je to samo bila sveta izjava što ju je nama na sazidiivanje riječima svetim

i čednim priopćila sveta ljubav koja "ne traži svoje"⁵⁰ a nije se smjela beskorisnom šutnjom mimoći tako divna odlika Kristove ljubavi prema njegovu sluzi. Znamo svi i vidjeli smo kako su, dok je sluga Božji živio, bila mirna i spokojna vremena i kako su obilovala plodnošću sviju dobara. Nije tada bilo "gladi za Božjom riječi",⁵¹ jer su riječi propovjednika bile pune snage, a srca sviju slušatelja su pripadala Bogu. Primjeri svetosti su se blistali na redovničkoj pojavi, a licemjerje onih, "koji pobjeljuju grobove", još nije zarazilo tolike svece, niti je naučavanje onih koji se pretvaraju unijelo toliku radoznalost. Zato je punim pravom vladalo obilje vremenitih dobara, kad su svi istinski toliko ljubili vječna.

53. A kad je on bio uzet, poredak se stubokom preinačio, sve se izmijenilo. Posvuda se pojaviše ratovi i bune. Različiti načini istrebljivanja brzo zahvatiše više kraljevstava.⁵² Užasna glad se proširila nadaleko, a njezina okrutnost, koja žestinom nadmašuje sve stvari, vrlo mnoge je pokosila. Tada naime nužda sve pretvara u hranu. Silila je da ljudski zubi žvaču čak i ono što ni životinje ne običavaju jesti. Kruh se priređivao od orahovih ljusaka i od kore drveća i, kazat ćemo ublaženo, roditeljska ljubav, natjerana gladom, nije imala samilosti nad životom djeteta, kao što se vidi iz nekih priznanja. Ali da bude jasno, tko je bio onaj "vjerni sluga" - blaženi otac Franjo - zbog čije ljubavi je božanska obzirnost sustegnula ruku od kazne, pošto je prošlo nekoliko dana nakon njegove smrti, onom je bratu, kojem je za života prorekao tu nevolju, otkrio da je on sam bio taj sluga Božji. Jedne naime noći, dok je brat spavao, glasno ga je pozvao rekavši: "Brate, već dolazi glad koju Gospodin, dok sam bio živ, nije dopustio da dođe na zemlju." Kad se brat probudio, od riječi do riječi je kasnije ponovio sve po redu. I treće noći nakon ovoga mu se svetac ukazao i ponovio slične riječi.

24. poglavlje

Svečeva bistrina i naše neznanje

54. Nikom se to ne smije činiti neobičnim što se prorok našeg vremena odlikovao takvim povlasticama. Kad je naime bio oslobođen tame zemaljskih stvari i kad više nije bio podložan tjelesnoj nasladi, razum mu se uzdizao do najviših vrhunaca, čist je ulazio u svjetlo. Tako obasjan sjajem vječnoga svjetla od Riječi (božanske) je primao ono što je odzvanjalo u njegovim riječima. Jao, koliko se danas od njega razlikujemo mi koje obuzima tama te ne znamo ni onoga što je nužno! Što misliš da je tome uzrok drugo nego to što smo prijatelji tijela i što smo samo stavljani u prašinu svjetovnih stvari? Kad bismo "svoja srca s rukama uzdizali prema nebu" (Tuž 3, 41), kad bismo izabrali uzdignuće do vječnih stvari, možda bismo spoznali ono što ne znamo: Boga i sebe. Tko je u nečistoći, taj gleda nečistoću; kad je oko uprto u nebo, nemoguće je da ne vidi ono nebesko.

SIROMAŠTVO

25. poglavlje

Pohvala siromaštva

55. Dok se blaženi otac nalazio u suznoj dolini, svekoliko imanje sinova ljudskih je odbacivao kao bijedu, a kad je pohlepno počeo težiti za višim vrhuncem,

svim srcem je čeznuo za siromaštvom. Kad je spoznao da je siromaštvo bilo tijesno povezano sa Sinom Božjim, a cijeli svijet ga je odbacio, odmah je nastojao da se vječnom ljubavlju s njim zaruči. Postao je, dakle, ljubiteljem njegova lika. Da bi uz zaručnicu što više prionuo i da bi dvoje bili u jednome duhu, nije ostavio samo oca i majku, nego je sve odbacio. Zato ga je uza se privijao čistim zagrljajima, ni na čas nije podnosio da ne bi bio zaručnikom. Svojim sinovima je govorio da im je to put savršenstva, da im je savršenstvo jamstvo i miraz vječnoga bogatstva. Nitko nij etako bio pohlepan za zlatom kao što je on bio za siromaštvom, niti je itko pomnijivije čuvao svoje blago nego što je on čuvao ovaj evanđeoski biser.⁵³ Njegov je pogled na poseban način vrijeđalo, ako je što vidio u kući i izvana na braći što nije bilo u skladu sa siromaštvom. On se sam od početka redovničkoga života do smrti smatrao bogatim zato što imadaše samo jednu tuniku, pojas i hlače; drugo ništa više nije imao. Njegov siromašni habit je pokazivao, gdje skuplja svoje blago. Zato je bio veseo, zato siguran, zato nesmetan za trku; radovao se što je propadljivo blago promijenio za stotruko.

SIROMAŠTVO KUĆA

26. poglavlje

56. Upućivao je svoje da grade siromašna prebivališta od drveta, a ne od kamena, i da kućice budu podizane po jednostavnom nacrtu. Govoreći često o siromaštvu, utuvljivao je braći onu evanđeosku: "Lisice imadu jame, a ptice nebeske gnijezda, a Sin Božji nema kamo bi naslonio glavu."⁵⁴

27. poglavlje

Kuća koju je počeo rušiti u Porcijunkuli

57. Kad je jednom kod Svete Marije Porcijunkulske trebao biti kapitul i već je imao početi, a Asižani vidjeli da ondje nema kuće, bez znanja čovjeka Božjeg i dok je on bio odsutan, vrlo brzo izgradiše kuću za kapitul. Kad se napokon otac povratio i kad je ugledao kuću, teško ga se to dojmilo i jako se ražalostio. Daskora se prvi digao da zgradu ukloni. Uspeo se na krov i odlučno počeo skidati crijep i letve. Naredio je i braći da se uspnu i da nakazu, koja se uvelike protivi siromaštvu, uklone. I rekao je da se sve brzo u cijelom Redu razglasi pa da svi vide kao primjer što je na onome mjestu bilo pretjerano. Do temelja bi porušio ovu kuću da se nisu vitezovi, koji su se ondje našli, suprotstavili gorljivosti njegova duha i izjavili da ona nije svojina braće nego da pripada općini.

28. poglavlje

Kako je iz kuće u Bologni izbacio bolesnike

58. Kad se jednom vraćao iz Verone i htio proputovati kroz Bolognu, dočuo je da je ondje za braću sagrađena nova kuća. Kad je čuo riječ "kuća braće" skrenuo je drugim putem i u Bolognu nije došao. Konačno je zapovjedio braći da kuću brzo napuste. Zato, kad su napuštali kuću, nisu ostavili ni bolesnike, nego su i oni iseljeni s ostalima. I nije im dopušteno da se povrate, dok gospodin Hugon, tada biskup ostijski i

izaslanik u Lombardiji,⁵⁵ nije u javnoj propovijedi spomenutu kuću proglasio svojom. Ovo svjedoči i piše onaj, koji je tada bolestan iz kuće bio uklonjen.⁵⁶

29. poglavlje

Kako nije htio ući u ćeliju koja je za nj načinjena

59. Nije htio da se braća nastane u kakvom malom boravištu, ako nije bilo određena gospodara, komu je pripadalo vlasništvo. Uvijek je naime tražio da za njegove sinove vrijede zakoni predviđeni za strance,⁵⁷ da se naime skupljaju pod tuđim krovom, da miroljubivo prolaze, da čeznu za domovinom. Tako i kad je brat brata zapitao u samotištu Sartiano odakle dolazi, a taj je odgovorio: "Iz ćelije brata Franje", i kad je svetac to čuo, odgovorio je: "Kad si ćeliju nazvao Franjinim imenom, prisvajajući je meni, traži joj drugoga stanovnika, jer ja ubuduće u njoj neću boraviti. Gospodin - reče - kad se nalazio u odvojenosti, gdje je molio i postio četrdeset dana, nij e ondje dao načiniti ćeliju niti kakvu kuću nego je boravio pod planinskom stijenom. Njega možemo nasljedovati na propisani način, nemajući nikakve svojine, premda bez upotrebe kuća ne možemo živjeti."

SIROMAŠTVO NAMJEŠTAJA

30. poglavlje

60. Taj čovjek nije samo mrzio raskoš kuća, nego je silno zazirao i od mnoga i birana namještaja. Nije volio ni posuđe koje bi ga podsjećalo na svijet da bi sve oko njega upravo pjevalo o tuđinstvu i progonstvu.

31. poglavlje

Slučaj, kad je za Uskrs u Grecciu bio pripravljen stol i kako se po primjeru Kristovu prikazao kao stranac

61. Dogodilo se jednog Uskrsa da su braća u samotištu kod Greccia pomnijivije prostrla stol upotrijebivši bijeli stolnjak i stakleno posuđe. Kad je otac izišao iz ćelije te došao k stolu, ugledao ga je povišena i isprazno urešena. No, dok se stol smiješio, on se nimalo nije nasmijao. Neopazice i polako je zastao, na glavu je stavio kapu nekog siromaha, koji se tada ondje našao, i izišao je napolje. Vani je pred vratima čekao, dok braća ne počnu jesti. Ako on na dani znak ne bi došao, ne bi ga čekali. Kad su počeli jesti, pravi siromah je pred vratima zaviknuo: "Za ljubav Gospodinu Bogu - reče - pružite milostinju siromašnu i bolesnu starcu." Braća odgovoriše: "Uđi, čovječe, ovamo za ljubav onomu koga si zazvao." Tako je odmah unišao i pokazao se onima koji su blagovali. Ali što misliš kako su se braća strancu iznenadila? Dana mu je zdjelica i on je sjedeći sam na zemlji zdjelicu stavio u pepeo. "Sada sjedim - reče - kao mali brat", a zatim reče braći: "Primjeri siromaštva Sina Božjega moraju nas većma privlačiti nego ostale redovnike. Vidio sam prostrt i urešen stol i nisam smatrao da pripada siromasima koji idu od vrata do vrata." - Da je bio sličan onom strancu, koji je istoga dana bio sam u Jeruzalemu, dokazuje tijek događaja. Usprkos svemu tomu, rasplamtio je srca svojih učenika, dok je govorio.

32. poglavlje

Protiv pohlepe za knjigama

62. Naučavao je da u knjigama valja tražiti "svjedočanstvo Gospodinovo"⁵⁸ a ne gledati njihovu vrijednost; treba tražiti duhovnu izgradnju, a ne ljepotu. Ipak je htio da ih nekoliko ima i da budu na raspolaganje braći kad ustreba. Zato, kad je neki ministar molio njegovo dopuštenje da može zadržati skupocjene i vrijedne knjige, čuo je od njega: "Zbog tvojih knjiga ne želim izgubiti knjigu Evandjelja, koju sam obećao obdržavati. Ti učini što hoćeš, moje odobrenje ti neće biti zamkom."

SIROMAŠTVO LEŽAJA

33. poglavlje

Primjer gospodina Ostijskoga i pohvala njemu

63. Bila je tako velika nestašica kreveta i ležaja da se smatralo pravom ložnicom, ako je tko povrh slame prostro kakvu trošnu plahu. Tako se dogodilo u vrijeme, kad se u Sv. Mariji Anđeoskoj održavao kapitul, da je onamo došao gospodin Ostijski⁵⁹ sa skupinom vitezova i klerika da posjeti braću. Kad je vidio kako braća leže na zemlji i kad je promatrao ležaje koje bi netko mogao smatrati živinskim brlozima, gorko je zaplakao i rekao pred svima: "Evo, ovdje braća spavaju", pa je dodao, "a što će biti od nas bijednih koji uživamo toliko obilje?" Svi nazočni bijahu ganuti do suza i otiđoše duhovno mnogo sazidani. - Gospodin Ostijski bijaše onaj čovjek, koji se, kad je u Crkvi postao najvećim vratima, neprijateljima uvijek suprotstavljao, dok nije svetu žrtvu, onu blaženu dušu povratio nebu.⁶⁰ O nježna li srca, o ponora li ljubavi! Uzdignut na visok položaj jadikovao je da nema velikih zasluga a po krepostima je bio uzvišeniji nego po svom položaju.

34. poglavlje

Što se neke noći desilo Franji zbog jastuka od perja

64. Jer je riječ o posteljama, pada mi na pamet nešto drugo što će možda biti korisno, ako spomenem. Od onoga vremena kad se ovaj svetac obratio Kristu, nastojao je zaboraviti sve svjetovno. Tako nije htio ležati na perini niti je pod glavom htio imati jastuk od perja. Ni bolest, ni gostoprinstvo kod svjetovnjaka ne mogoše ovu ogradu strogosti slomiti. Dogodilo se u samotištu u Grecciu. Kad ga je bolest očiju mučila više nego obično, bijaše prisiljen da protiv volje upotrijebi jastučić. Tako je prve noći u vrijeme Jutarnje svetac pozvao brata i rekao mu: "Noćas, brate, nisam mogao spavati niti sam se mogao dići na molitvu. Glava mi dršće, koljena klecaju, cijeli mi se sustav tijela trese kao da sam se najeo kruha od ljulja. "Držim - reče - da se u ovom jastučiću što ga imam pod glavom nalazi đavao. Nosi ga, jer više neću da pod glavom imam đavla." Brat je s očevim bolnim mrmljanjem susojećao, uzeo je dobačeni mu jastučić da ga odnese. Dok je izlazio, najednom je izgubio dar govora. Takav ga je snašao strah i bio je kao svezan te nije mogao ni noge maknuti s mjesta niti je bilo kamo mogao pokrenuti ruke. Za malo vremena, kad ga je svetac pozvao, pošto je za to doznao, bi oslobođen; vratio se i pripovijedao što je pretrpio. Svetac mu

je na to rekao: "Sinoć, dok sam molio Povečerje, jasno sam osjetio da je đavao došao u ćeliju." I nastavio je: "Naš je neprijatelj silno lukav i pronicav. Kad ne može iznutra škoditi duši, nastoji bar pružiti joj razlog da mrmlja." - Neka poslušaju svi koji si "sa svake strane pripravljavu jastučice" (Ezek 13, 18) da, na koju god se stranu okrenu, dospiju na mekušno. Đavao rado slijedi obilje materijalnih dobara, raduje se kad može biti uz udobne postelje, napose gdje to ne iziskuje potreba i gdje to zvanje brani. Ništa manje "stara zmija" ne bježi od čovjeka koji se lišio svega, bilo da prezire stanovanje sa siromahom bilo da se straši veličine siromaštva. Opazi li brat da se pod perjem nalazi đavao, njegova će glava biti zadovoljna i sa slamom.

PROTIVNIK NOVCA

35. poglavlje

Strogo je ukorio brata koji je novac dotaknuo rukama

65. Premda je prijatelj Božji veoma prezirao sve što je svjetovno, ipak je iznad svega proklinjao novac. Već ga je tamo od početka svoga obraćenja odbacivao i svojim je sljedbenicima uvijek utuvljivao u glavu da ga treba izbjegavati poput đavla. Ovaj je savjet dao svojim, da novac jednako cijene kao i izmetinu. - Tako se desilo jednoga dana da je neki svjetovnjak unišao u crkvu Svete Marije u Porcijunkuli da se pomoli. Svoj novčani dar je ostavio pokraj križa. Kad je otišao, jedan je brat sasvim jednostavno svojom rukom uzeo novac i bacio ga u udubinu prozora. I doču svetac što je učinio taj brat. Kad je brat vidio da je zatečen, požurio se moliti oprostjenje i bacio se na zemlju da primi kaznu. Svetac ga je ukorio i zato što se dotaknuo novca, strahovito ga je izgrdio. Naredio je da vlastitim ustima iz prozora uzme novac pa da ga izvan njihova prebivališta stavi na magareću balegu. Onaj brat je rado izvršio zapovijed, a strah obuze srca sviju koji su to slušali. Ubuduće su svi još više novac tako uspoređen s balegom prezirali, a novi slučajevi su ih danomice sve više poticali da ga preziru.

36. poglavlje

Kažnjen je brat koji je jednoć skupljao novac

66. Kad su jednom zgodom zajedno putovala dva brata, približe se jednom skloništu gubavaca. Na putu spaze novac. Zaustave se te počnu raspravljati što bi s "balegom" trebalo učiniti. Jedan od njih pokuša, ismjeujući bratovu savjest, uzeti novac da ga pokloni gubavcima, slugama novca.⁶¹ Zadržavao ga je subrat kao lažnom pobožnošću zavedena, lakoumnom je dozivao u pamet riječ Pravila odakle jasno proizlazi da nađeni novac treba zgaziti kao prašinu. Onaj je tvrdoglavo slušao opomene, jer je uvijek po svojoj naravi bio "tvrde šije". Omalovaži Pravilo, sagne se i uzme novac, ali nije izbjegao Božjem sudu. Najednom je izgubio dar govora, škripao je zubima, nije mogao govoriti. Tako je kazna prokazala luđaka, tako je osveta poučila oholicu da se pokorava očevim zakonima. Kad je napokon smrad odbacio, kad su obešćašćene usne oprane vodom pokore, razvezaše se na pohvale. Stara je poslovice: Popravi luđaka i postat će ti prijateljem.

37. poglavlje

Ukorio je brata koji je pod izlikom potrebe htio sačuvati novac

67. Kad je jednom zgodom svečev zamjenik brat Petar Katanski vidio kako mnoštvo braće izvana dolazi k Svetoj Mariji u Porcijunkulu, a da se snabdiju onim najnužnijim, milostinja nije dotjecala, rekao je svetom Franji: "Ne znam, brate, što da učinim. Čete braće se sliježu, a nemam čime bi ih dostatno podvorio. Molim te, da li si sporazuman da se neke stvari novaka, koji dolaze, sačuvaju te da se kad ustreba potroše." Svetac odgovori: "Daleko bila od nas ovakva ljubav, predragi brate, da se mi zbog bilo kojega čovjeka ogriješimo o Pravilo." A ovaj će: "Što, dakle, da učinim?" On mu reče: "Oplijeni Djevičin oltar i digni različite ukrase, kad drugačije ne možeš izići u susret potrebnicima. Vjeruj mi, bit će joj milije da se Evanđelje njezina Sina opslužuje i da joj se oplijeni oltar, nego da joj oltar bude opremljen, a Sin prezren. Gospodin će poslati onoga tko će Majci povratiti ono, što nam je posudila."

38. poglavlje

Novac se pretvorio u zmiju

68 Kad je jednom zgodom čovjek Božji s pratiocem putovao Apulijom prema Bariju, na putu je našao veliku novčarku koja je bila nabijena novcem, a trgovačkim jezikom se zvala "pračka". Pratilac je upozorio sveca i nagovarao ga da novčarku dignu sa zemlje i da novac podijele siromasima. Preporučuje se ljubav prema potrebnicima, a dijeljenjem novca se preporučuje milosrđe. Svetac je odlučno odbio da to učini. Tvrdio je da je to đavlova izmišljotina. Rekao je: "Nije slobodno, sinko, uzeti tuđe; nekom tuđe darovati - zavređuje kaznu grijeha, a ne slavu zasluge." Ostaviše to mjesto i požuriše započetim putem. No, brat zaveden ispraznom ljubavlju nikako da se smiri, još pokušava nagovoriti na nevjernost. Svetac pristane da se povrate na ono mjesto, ali ne zato da bratu ispuni želju, nego da zaludenom pokaže božansko otajstvo. Pozvao je nekog mladića koji je kraj puta sjedio blizu bunara, da se pred licem dvojice ili trojice svjedoka očituje svinja Trojstva.⁶² Kad su sva trojica već prispjela do "pračke", opaziše kako je od novaca nabrekla. Svetac je zabranio da joj se koji od njih približi da bi se po molitvi raskrinkala đavolska varka. Povukao se odanle, koliko se može dobaciti kamenom i predao se svetoj molitvi. Kad se povratio od molitve, naredi bratu da podigne novčarku, a u njoj se po njegovoj molitvi umjesto novca nalazila zmija. Brat je uzdrhtao i zapanjio se. Ne znam da li je već nešto unaprijed slutio; pri duši se sasvim drugačije osjećao. Iz straha da ne povrijedi poslušnost, prestao je krzmati i rukama je uzeo novčarku. I gle, iz novčarke je iskočila oveća zmija i tako se bratu otkrila đavolska varka. I konačno mu svetac reče: "Slugama Božjim, brate, novac nije ništa drugo nego đavao i zmija otrovnica."

SIROMAŠTVO U ODIJEVANJU

39. poglavlje

Kako je svetac riječju i primjerom prekorio one koji oblače mekušna i skupa odijela

69. Ovoga čovjeka, obučena u nadnaravnu krepost, većma je iznutra grijao božanski žar nego izvana tjelesna odjeća. Proklinjao je one koji nose trostruku odjeću i koji su se u Redu bez potrebe služili mekušnim odijelom. Tvrдио je da je potreba, koju ne zahtijeva razum nego udobnost, znak utrnuta duha. Reкао je: "Kada duh postane mlak i kad u milosti polako ohladi, tada nužno tijelo i krv traže svoje. Što preostaje, kada duša ne nalazi naslada, nego to da se tijelo vrati svom uživanju? Tada životinjski nagon prekriva prijeku potrebu, tada tjelesni osjećaj oblikuje savjest." I nadodao je: "Nađe li se moj brat u pravoj potrebi, pogodi li ga bilo kakva nevolja, požuri li se da joj udovolji i da je od sebe ukloni, 'kakvu će primiti plaću?' (Post 29, 15) Pružila mu se prilika da stekne neku zaslugu, ali je otvoreno dao razumjeti kako mu se to ne sviđa." Ovim je i sličnim riječima pogađao one koji nisu htjeli znati za potrebe. Jer ih strpljivo ne podnose, to nije ništa drugo nego čežnja za Egiptom.

Napokon, nije htio da braća bilo kada imaju više nego dvije tunike. Ipak je dopuštao da ih postave komadima sukna. - Naredio je da izbjegavaju skupocjene tkanine, a one koji su protivno tome radili pred svima je korio oštrim riječima. Da takve svojim primjerom stavi u nepriliku, na vlastitu tuniku bi prišio grubu kostrijet. Na samrti je zatražio da mu se posmrtna tunika prekrije siromašnom kostrijeti.⁶³

Braći koju je tištala bolest ili kakva druga potreba dopuštao je da na samom tijelu odozdo nose mekanu tuniku, ali ipak tako da se izvana sačuva grubost i siromašan izgled. Govoraše naime: "Još će toliko olabaviti strogost, prevladat će mlakost te se sinovi siromašna oca neće bojati nositi i grimiz, a promijenit će samo boju." - Ovim ti, oče, ne lažemo mi, otuđeni sinovi, nego sama sebi laže naša opakost. Gle, to je već jasnije od sunca, i danomice sve više raste.

40. poglavlje

Franjo najavljuje da će one, koji odstupaju od siromaštva, popraviti nevolja

70. Gdjekada je svetac i ovako jadikovao: "Koliko se braća odaleče od siromaštva, toliko će se svijet udaljiti od njih, tražit će - reče - i neće ništa naći. A ako prigrlje moju gospođu Neimaštinu, svijet će ih hraniti, jer su svijetu dani na spasenje." I ponovno je rekao: "Između svijeta i braće postoji uzajamno izmjenjivanje; oni svijetu duguju dobar primjer, a svijet je dužan izilaziti u susret njihovim potrebama. Kad oni ne budu davali dobar primjer i kad se iznevjere zadanu obećanju, tada će svijet sustegnuti ruku da ih pravedno kazni."

Da bi sačuvarao siromaštvo, čovjek se Božji plašio mnoštva,⁶⁴ koje iako nije stvarno imućno, ipak odaje bogat izgled. Zato je kazivao: "O, kad bi bilo moguće, kad bi se na svijetu mala braća mogla vidjeti vrlo rijetko, toj nekolicini bi se svijet divio!" - Povezan tako s gospođom Neimaštinom nerazrješivim vezom ne očekuje sadašnju nego buduću nagradu. - Psalme, koji uzvisuju siromaštvo, kao što je onaj: "Siromah

neće pasti u zaborav zauvijek, ufanje ubogih neće biti zaludu do vijeka"⁶⁵ i "Gledajte, ubogi, i radujte se"; pjevao je s većim žarom i radošću.⁶⁶

PROŠNJA MILOSTINJE

41. poglavlje

Preporuka milostinje

71. Sveti se otac radije služio isprošenom milostinjom negoli donesenom. Sramežljivo zaziranje od prošnje nazivao je neprijateljstvom spasenja; tvrdio je da je ona sramežljivost u prošnji, koja nogu ne povlači natrag, sveta. Hvalio je rumenilo koje se rađa na nježnu čelu, a nije hvalio ono sramežljivo osjećanje koje čovjeka zbunjuje. Kad je svoje gdjekad poticao na prošnju milostinje, služio se ovim riječima: "Idite - rekao je - jer su mala braća u ovom posljednjem času posuđena svijetu da izabrani na njima ispune ono, po čemu će ih sudac pohvaliti: 'Što ste učinili jednom od moje najmanje braće, meni ste učinili'".⁶⁷ Govorio je da "veliki Prorok" (tj. Krist) smatra Red povlaštenim, jer je on naslov njegova imena tako jasno izrekao. - Zato je htio da braća ne borave samo u gradovima, nego i u samotijima gdje se svima pruža prigoda za stjecanje zasluga, a opakima se skida "pokrivalo isprike".

42. poglavlje

Svečev primjer s obzirom na prošnju milostinje

72. Da ne bi ni jedan jedini put povrijedio onu svoju svetu "zaručnicu", sluga Boga svevišnjega je običavao učiniti ovo: ako bi ga kada pozvala gospoda, da ga počaste obilnijim stolom, najprije bi po obližnjim susjednim kućama prosi komadiće kruha, a zatim bi, ovako bijedom obogaćen, požurio sjesti za stol. Kad je koji put bio upitan zašto to čini, odgovorio bi: da neće za feud,⁶⁸ koji se daje privremeno, ostaviti trajnu baštinu. Rekao bi: "Siromaštvo nas čini baštinicima i kraljevima kraljevstva nebeskoga, a ne vaše lažno bogatstvo."

43. poglavlje

Primjer što ga je pružio u dvoru gospodina Ostijskoga i njegov odgovor biskupu

73. Kad je jednom prilikom sveti Franjo posjetio časne uspomene papu Grgura,⁶⁹ dok je taj još bio u nižoj službi, kako je već bilo vrijeme ručka, pošao je u prošnju. Kad se povratio, poredao je komadiće crna kruha po biskupovu stolu. Kad je to biskup opazio, bilo mu je malo neugodno, napose zbog novopozvanih gostiju. Isprošenu milostinju je otac vedra lica razdijelio vitezovima i kapelanima koj bijahu za stolom. Svi su ovi to s neobičnom ljubaznošću primili; jedni su pojeli, a drugi iz poštovanja sačuvali. Kad je blagovanje dovršeno, biskup je ustao i čovjeka Božjeg poveo nasamo. Raširio je ruke i zagrlio ga. Zatim mu reče: "Zašto si mi, brate u kući, koja pripada tebi i braći, načinio neugodnost te si pošao u prošnju?" Nato će njemu svetac: "Mnogo veću čast sam vam iskazao, kad sam počastio većega gospodina. Gospodinu se sviđa siromaštvo, a naročito ono prosjačko, koje je dragovoljno. Ja

posjedujem kraljevsko dostojanstvo i izvanredno plemstvo, što slijedim onoga Gospodina, koji "premda bijaše bogat, poradi nas postade siromašan". (2 Kor 8, 9) I nadodao je: "Više uživam za siromašnim stolom na kojem je bijedna milostinja nego za bogatim na kojem se ređaju jela da im se jedva zna broj." To je biskupu poslužilo za veliku duhovnu izgradnju pa je zato rekao svecu: "Sinko, što je u tvojim očima dobro, to čini, jer je Gospodin s tobom."

44. poglavlje

Primjerom i riječju opominje kako treba prositi milostinju

74. Gdjekada je samoga sebe vježbao, a štedio bratsku sramežljivost te je sam s prva kraja odlazio u prošnju. A kad je opazio da više njih ne vodi brigu os vom pozivu kako treba, jednom prilikom je rekao: "Predraga braćo, Sin Božji je od nas bio plemenitiji, a poradi nas je postao siromašan na ovome svijetu. Iz ljubavi prema njemu smo odabrali put siromaštva, zato ne se smijemo sramiti ići u prošnju. Baštinicima Kraljevstva nikako ne dolikuje da se srame miraza nebeske baštine. Kažem vam da će se našoj zajednici pridružiti mnogi odličnici i mudraci i smatrat će se počašćenima što mogu prositi milostinju. Vi, dakle, koji ste njihovi prvijenci, veselite se i radujte, ne sustežite se činiti ono što predajom prenosite onima da imaju činiti."

45. poglavlje

Kori brata koji nije htio prositi

75. Sveti je Franjo često govorio kako pravi mali brat ne smije mnogo oklijevati da pođe na prošnju. Rekao je: "Što je moj sin plemenitijega roda neka bude to spremniji poći, jer mu se tako množe zsluge." - U nekom se prebivalištu nalazio brat koji, ako je trebalo prositi, kao da nije postojao, a kad je trebalo sjesti za stol, jeo je za više drugih. Kad je svetac opazio da taj prijatelj trbuha voli uživati plodove, a u poslu ne sudjeluje, ovako mu je jednom rekao: "Idi, brate muho, svojim putem, jer želiš jesti znoj svoje braće⁷⁰ i biti u Božjem poslu besposlen. Sličan si bratu trutu koji s pčelama ne radi, a prvi hoće jesti med." Kad je ovaj "tjelesni čovjek" spoznao da je njegova proždrljivost zapažena, ponovno je potražio svijet koji još nije ostavio. Napustio je naime Red. Jer nije bio voljan prositi, nije bio vrijedan biti bratom; koji je jeo za više njih, postade višestrukim demonom.

46. poglavlje

Kako je izišao u susret bratu, koji je nosio milostinju, i poljubio mu rame

76. Nekom se drugom zgodom jedan brat iz Asiza vraćao u Porcijunkulu s milostinjom. Kad je već bio blizu boravišta, počeo na sav glas pjevati i visokim glasom Gospodina hvaliti. Čuvši to svetac, istrčao napolje, bratu poljubi rame i na svoje rame uprti torbu. Rekao mu je: "Neka je blagoslovljen moj brat koji spremno odlazi na prošnju, ponizno prosi i radostan se vraća!"

47. poglavlje

Kako je nagovorio vitezove da prose milostinju

77. Kad je blaženi Franjo već bio skroz-naskroz bolestan i bio blizu smrti, a nalazio se u Noceri, Asižani su poslali svečano poslanstvo i zahtijevali, da "njihova slava ne bi nekom drugom bila dana",⁷¹ da im se preda tijelo čovjeka Božjeg. Kad su ga vitezovi na konju prenosili, stigoše u neko siromašno selo zvano Satrijan.⁷² Kad su već ogladnjeli i bilo vrijeme da potraže hranu, pođoše da nešto kupe, ali ništa nisu našli. Vitezovi se povratit će blaženom Franji i rekoše: "Moraš nam dati nešto od svoje isprošene milostinje, jer ovdje ništa ne možemo kupiti." Svetac im je odgovorio rekavši: "Zato niste ništa našli, što se više pouzdajete u svoje 'muhe' nego u Boga." Novac je nazvao "muhama". Na to im je rekao: "No, povratite se i u kućama koje ste obišli ponizno prosite milostinju, a mjesto novca pružite im ljubav Božju. Nemojte se sramiti, jer nam je nakon grijeha sve dano kao milostinja. I vrijednima i nevrijednima s blagom ljubežljivošću dijeli je onaj veliki milostinjar."⁷³ Vitezovi odbaciše sramežljivost i spremno pođoše u prošnju milostinje. Tako su više toga kupili za Božju ljubav nego za novac. Štoviše, svi su se natjecali i radosno davali te nije prevladala glad, gdje je prevladalo obilje siromaštva.

48. poglavlje

Kako se batac kopuna pretvorio u ribu u Aleksandriji

78. U davanju milostinje je većma tražio dobitak duša nego pomoć tijelu. Kako u davanju tako je i u primanju samoga sebe ostalima stavljao kao primjer. - Kad je došao u lombardsku Aleksandriju⁷⁴ propovijedati riječ Božju, ljubazno ga je kao gosta primio neki bogobožni čovjek koji je uživao dobar glas. Ovaj je zamolio Franju da za ljubav opsluživanja Evandelja jede od svega što mu se ponudi. Pobijeden gostoprimčevom ljubaznošću dobrotivo je pristao. Taj se požuri i čovjeku Božjem pomno priredi sedmogodišnjega kopuna da blaguje. Dok je patrijarha siromaha sjedio za stolom i obitelj bila radosna, najednom se na vratima pojavi "sin Belijalov",⁷⁵ siromašan svakom milošću, a hinio je siromaštvo u potrebnim stvarima. Za ljubav Božju je lukavo zamolio milostinju, plačnim glasom je tražio da mu se poradi Boga pomogne. Svetac zazva nada sve blagoslovljeno Ime, njemu slađe od meda, vrlo prijazno uzme doneseni kopunov batac, stavi ga na kruh i pruži moliocu. A što je ovaj učinio? Nesretnik je darovano spremio, da oblati sveca.

79. Sutradan, kad se narod sakupio, svetac je po svom običaju propovijedao riječ Božju. Najednom se onaj opaki čovjek prodere i htjede svem narodupokazati kopunov batac. I problebeta: "Gledajte, kakav je ovaj Franjo što propovijeda. Vi ga častite kao sveca. Gledajte meso što mi ga je sinoć dao kad je večerao!" Svi navališe na ovoga pokvarenjaka i svi su ga napali kao da je u njemu davao. Svi su u onome stvarno prepoznavali ribu, što je ovaj tvrdio da je kopunov batac. Napokon je i sam ovaj bijednik, zapanjen čudom, bio prisiljen priznati što su tvrdili. Napokon se nesretnik zasramio, i kako je uhvaćen u zlodjelu, kajao se i žalio. Pred svimaje sveca zamolio za oprostjenje i priznao kako je imao opaku nakanu. Batac je opet dobio svoj prijašnji oblik, kad je prestupnik došao k sebi.

ONI KOJI OSTAVLJAJU SVIJET

49. poglavlje

Kako je svetac jednoga ukorio koji je svoju imovinu ostavio rođacima, a nije razdijelio siromasima

80. One koji su stupali u Red svetac je upućivao da najprije svijetu dadu "otpusno pismo",⁷⁶ da najprije imovinu razdijele izvana, a zatim da se iznutra prikažu Bogu. U Red je primao samo one koji su se izvlastili i koji upravo ništa nisu zadržali. Tako je postupao s jedne strane poradi Evanđelja,⁷⁷ a s druge opet i zato da ne bi zadržane novčarke bile na sablazan.

81. Dogodilo se u Ankonskoj Markiji nakon svečeve propovijedi: neki je čovjek došao k njemu i ponizno zamolio da može ući u Red. Njemu će svetac: "Ako se hoćeš pridružiti Božjim siromasima, najprije siromasima svijeta razdijeli svoju imovinu." Kad je taj čovjek to čuo, otišao je i, vođen tjelesnom ljubavlju, svoju je imovinu razdijelio svojim, a ništa nije dao siromasima. Kad se povratio, dogodilo se ovo: ispričovijedao je svecu kako je bio darežljiv i velikodušan, a otac se nasmijao i rekao: "Idi svojim putem, brate "muho", jer još nisi "izišao iz svoje kuće i svoga roda" (Post 12, 1). Svoj si imetak dao svojim rođacima, a prevario si siromahe, nisi dostojan da budeš među svetim siromasima. Počeo si s tijelom, a duhovnoj građevini si postavio nepouzdan temelj. Tjelesni se čovjek⁷⁸ povratio k svojim i zatražio da mu povrate njegovo, što nije htio ostaviti siromasima. Tako je brzo napustio odluku da teži za krepošću. - Mnoge danas ovako bijedna raspodjela vara, jer na vremenit način započnu ostvarivati blaženi život. Nitko se naime zato Bogu ne posvećuje, da bi svoje obogatio, nego da bi uz cijenu samilosti otkupio grijeha i plodom dobrih djela stekao život vječni.

Često je upućivao, "ako bi braća bila u potrebi" da se radije uteknu za pomoć drugima, a one onima koji ulaze u Red. To je tražio zato, da bi dali dobar primjer, a zatim da bi se očuvali od svake ružne dobiti.

VIĐENJE KOJE SE ODNOSI NA SIROMAŠTVO

50. poglavlje

82. Čini mi se zgodnim da ovdje iznesem jedno svečevo viđenje koje zavređuje da se spomene. Kad je jedne noći dovršio molitvu, kako je bio pospan, zaspao je. Njegova je sveta duša bila uvedena u Božje svetište i u snu je između ostaloga vidjela neku gospođu koja se ovako držala: Glava joj je bila od zlata, prsa i ruke od srebra, trbuh od kristala, a niže sve dodolje bilo je od željeza. Lik bijaše visok, skladno sastavljen i pravilno oblikovan. Premda je gospođa bila divna izgleda, ipak je bila zaogrnuti zamazanim ogrtačem. Kad je blaženi otac ujutro ustao, bratu Pacifiku, svetom čovjeku, opisao je viđenje, ali mu nije protumačio što ima značiti.

Premda su ovo viđenje mnogi samovoljno tumačili, mislim da nije naodmet prihvatiti tumačenje spomenutoga brata Pacifika, koje mu je, kad je stvar čuo, nadahnuo Duh Sveti. On je rekao: "Ova izvanredno lijepa gospođa jest duša svetoga Franje. Zlatna glava označuje kontemplaciju i poznavanje vječnih istina; srebrna prsa i ruke izražavaju kako je on riječi Gospodnje u srcu razmatrao i u djelo provodio;

stameni kristal označuje trijeznost, a sjaj označuje čistoću; željezo, to je neslomljiva ustrajnost; i napokon zamazani ogrtač smatraj prezrenim nejakim tijelom, koje prekriva dragocjenu dušu."

Međutim, mnogi, koji imaju Duha Božjega, tu gospođu smatraju očevom zaručnicom, to je gospođa Neimaština. Ovi kažu, "Ona, ukoliko je bila zlatna, pronijela je o njemu nagradu slave; koliko bijaše srebrna, pronijela je o njemu dobar glas; ukoliko bijaše kristalna, označuje da nije ni unutrašnjošću ni vanjštinom bio navezan na novac; a ukoliko bijaše od željeza, označivala je njegovu ustrajnost. Prezir tjelesnih ljudi je ovoj divnoj gospođi satakao onaj zamazani ogrtač."

Mnogi to proročanstvo primjenjuju na Red, slijedeći tijekom vremenskoga razvoja prema Danijelu.⁷⁹ - Najočitije je da se odnosi na oca, jer je izbjegavao taštinu; on to viđenje nije uopće htio tumačiti. Kad bi se odnosilo na Red, ne bi preko njega prešao nijemom šutnjom.

SAMILOST SVETOG FRANJE PREMA SIROMASIMA

51. poglavlje

Samilost prema siromasima i kako je zavidao siromasima

83. Koji bi jezik mogao ispriopovijedati koliko je ovaj čovjek suosjećao sa siromasima? Samilost mu je doista bila kao urođena, a nju je ulivena pobožnost podvostručila. Franjino se srce rastapalo od ljubavi prema siromasima; kojima nije mogao pružiti ruku, iskazivao je osjećaj. Kakav god je kod koga opazio nedostatak, kakvu god neimaštinu, pokretnošću svog duha je to brzo primijenio i prenio na Krista. Tako je u svim siromasima gledao Sina siromašne Gospođe (tj. bl. Dj. Marije); koga je ona na rukama držala gola, on ga je gola nosio u srcu. A kad je od sebe već odbacio svaku zavist, ipak nije mogao biti bez zavisti prema siromasima. Ako bi kada vidio nekog siromašnjega od sebe, odmah se u njemu probudila zavist te bi se s takvim počeo natjecati, jer se bojao da ga taj u siromaštvu ne pobijedi .

84. Dogodilo se jednoga dana, kad je propovijedajući obilazio, da je putem sreo nekoga siromaška. Ugledavši njegovu golotinju, samilosno se okrenuo prema pratiocu i rekao mu: "Uvelike nas postiđuje bijeda ovoga i silno prekora naše siromaštvo." Upita ga pratilac: "Zašto, brate?" A svetac tužnim glasom odvrati: "Neimaštinu sam izabrao da bude moje bogatstvo, da bude moja gospođa, a ona na ovome većma blista. Zar ne znaš da se razglasilo po cijelome svijetu da smo mi poradi Krista postali najveći siromasi? Međutim, stvar stoji drugačije, ovaj nas siromah pobjeđuje!" - O, neviđene li zavisti! O, natjecanja li što bi ga sinovi trebali prihvatiti! To nije ona zavist koja teško podnosi tuđa dobra; to nije ona koju sunčeve zrake potamnjuju; to nije ona koja se suprotstavlja ljubavi; to nije ni ona koju muči gorčina. Zar misliš da evanđeosko siromaštvo nema ništa čemu se može zavidjeti? Ono ima Krista, a po njemu sve u svemu.⁸⁰ Zašto, današnji kleriče, toliko hlepiš za prihodima? Sutra ćeš saznati da je Franjo bio bogat, kad u svojim rukama ugledaš prihode muka.

52. poglavlje

Kako je ukorio brata koji je ogovarao nekog siromaha

85. Drugi dan njegova propovijedanja došao je u obitavalište neki siromašak, koji bijaše i bolestan. Smilio mu se sa svoje dvostruke nevolje, zbog bijede i zbog bolesti. Zato je sa svojim pratocem započeo razgovor o siromaštvu. Kad se, suosjećajući uživio u osjećaje njegova srca, reče pratilac svecu: "Brate, istina je da je ovaj siromašan, ali možda u cijeloj pokrajini nema nikoga tko bi od njega bio bogatiji željom za bogatstvom." Svetac ga smjesta ukori; a kad je priznao svoj grijeh, rekao mu je: "Požuri se i svuci svoju tuniku, baci se siromahu pred noge te priznaj da si sagriješio! Nemoj samo moliti oprostjenje, nego izrazi želju da za tebe moli!" Ovaj se pokorio i otišao dati zadovoljštinu te se povratio. Svetac mu je zatim rekao: "Kad, brate, ugledaš siromaha, pruža ti se zrcalo našega Gospodina i njegove siromašne Majke. Na sličan način u bolesnima promatraj boli što ih je on za nas preuzeo!" - O da, kitica mire je uvijek bila s Franjom, neprestano je promatrao lice svoga Krista, neprestano se doticao "čovjeka boli, koji je poznavao slabosti".⁸¹

53. poglavlje

U Celanu daje starici ogrtač

86. Dogodilo se zimi u Celanu. Franjo je poput plašta zaogrnuo komad sukna što mu ga je posudio neki Tiburtin, prijatelj braće. I kad je boravio u dvoru marsikanskoga biskupa⁸² sreo je neku staricu koja je prosila milostinju. Smjesta je s vrata snimio sukno i, premda je bilo tuđe, darovao ga je starici rekavši: "Idi, pa sebi načini haljinu, jer si doista bijedna." Starica se nasmijala i začudila, ne znam da li od straha ili od radosti. Uzela je sukno iz njegovih ruku. Brzo je požurila pa da ne bi zbog oklijevanja nastala opasnost da Franjo sukno zatraži natrag, razrezala ga je škarama. A kad je ustanovila da razrezana tkanina neće biti dostatna za haljinu, pošto je doživjela prvu darežljivost, povratila se svecu i pokazala mu da joj onoliko tkanine nije dovoljno. Svetac pogleda pratioca koji je isto toliko sukna nosio na leđima pa mu je rekao: "Čuješ li, brate, što kaže ova sirotica? Iz ljubavi prema Bogu podnesimo hladnoću. Podaj i ti sukno sirotici da mogne dovršiti haljinu." Dao je on, darovao je i pratilac te obojica ostadoše neobučeni, da bi se zaodjela starica.

54. poglavlje

Drugom siromahu je dao plašt

87. Nekom drugom zgodom, kad se svetac vraćao iz Siene, sreo je nekog siromaha pa je rekao pratiocu: "Treba, brate, da siromašku povratimo plašt, jer je njegov. Posudili smo ga dok ne nađemo nekoga tko je siromašniji." Pratilac je imao u vidu potrebu dobrog oca pa se uporno protivio da ne pomogne drugom, dok sebe odmaže. Njemu će svetac: "Ne želim biti lopov; nama bi se to ubrojilo kao krađa, kad ne bismo dali onomu koji je u većoj potrebi." Onaj je prestao, a ovaj je dao plašt.

55. poglavlje

Nešto slično je učinio drugom siromahu

88. Nešto slično se zbilo u Kortonskoj Celi. Blaženi je Franjo na sebi nosio nov plašt, što su mu ga braća brižno pribavila. Neki siromah dođe u obitavalište. Oplakivao je pokojnu ženu i zapuštenu siromašnu obitelj. Njemu će svetac: "Iz ljubavi prema Bogu dajem ti ovaj plašt, ali uz uvjet da ga ne daš nikome osim ako ti ga dobro plati." Odmah se strčaše braća da uklone plašt i spriječe ovo darivanje. Međutim, izraz svečeva lica je siromaha ohrabrio, plašt je zgrabio rukama i branio ga kao svoj. Napokon braća otkupiše plašt, a siromah se, primivši svotu, udaljio.

56. poglavlje

Kako je nekom dao plašt da ne bi mrzio svoga gospodara

89. Jednom zgodom je sveti Franjo u Collestradi,⁸³ nedaleko od Perugia, opazio nekog siromaška, kojega je prije, dok je bio svjetovnjak, poznavao pa mu je rekao: "Kako si, brate? Taj pak zlovoljno počeo proklinjati svoga gospodara, koji mu je sve njegovo oteo. Rekao je: "Samo je moj gospodar kriv, što sam, prokleo ga svemogući Bog, stradao." Veću je samilost imao prema njegovoj duši nego prema njegovu tijelu te mu je blaženi Franjo rekao: "Brate, Bogu za ljubav, oprosti svom gospodaru, da oslobodiš svoju dušu e da bi se moglo ostvariti da ti on oduzeto povрати. Pa ako si već svoje stvari izgubio, izgubit ćeš i dušu." A ovaj će: "ne mogu posve oprostiti, ako mi on prije ne povрати što mi je oteo." A kako je blaženi Franjo na leđima imao neki plašt, rekao mu je: "Evo, dajem ti ovaj plašt i molim te da oprostiš svom gospodaru iz ljubavi prema Gospodinu Bogu." Onaj se udobrovoljio i, primivši dar, ganut dobroćinstvom, nepravdu oprostio.

57. poglavlje

Kako je nekom siromahu dao komad svoje tunike

90. Kad je jednom zgodom neki siromah od Franje zamolio milostinju, a on nije ništa imao pri ruci, rasporio je svoju tuniku i od nje ovomu dao jedan komad. - Gdjekada je u sličnim slučajevima čak svukao i hlače. - Takvom je ljubavlju obilovao prema siromasima, s takvim je osjećajima stupao tragom siromašnoga Krista.

58. poglavlje

Kako je siromašnoj majci dvojice braće dao prvu knjigu Novoga zavjeta što ju je Red imao

91. Jednoć je majka dvojice braće došla k svecu i s pouzdanjem ga zamolila milostinju. Svetom ocu se smilila pa je svom zamjeniku bratu Petru Katanskom rekao: "Možemo li dati kakvu milostinju svojoj majci?" Majku bilo kojega brata smatrao je i svojom majkom i majkom svekolike braće. Brat Petar odgovori: "U kući nemamo ništa što bismo joj mogli dati." Zatim je nadodao: "Imamo jednu knjigu Novoga zavjeta iz koje, kad molimo Jutarnju, jer nemamo Brevijara, uzimamo čitanja." Njemu će nato blaženi Franjo: "Podaj našoj majci Novi zavjet da ga za svoje potrebe unovči,

jer nas on potiče da pomažemo siromahe. Uvjeren sam da će se Bogu većma svidjeti ovaj dar negoli čitanje." Tako je, dakle, ženi dana knjiga, i to prvi Novi zavjet što ga je Red imao, a poradi svete ljubavi je otuđen.

59. poglavlje

Kako je siromašnoj ženi bolesnih očiju darovao plašt

92. U vrijeme kad je sveti Franjo boravio u dvoru rijetskoga biskupa poradi liječenja očiju, neka siromašna žena iz Mahilona dođe k liječniku, a imala je neku sličnu bolest kao i svetac. Zato je svetac prijazno postupio svom gvardijanu te mu prišapnuo: "Brate gvardijane, moramo povratiti tuđe." Ovaj mu odgovori: "Neka se, povrati, ako je što kod nas." Svetac će na to: "Povratimo ovaj plašt, što smo ga posudili od one siromašne žene, jer za svoje potrebe nema ništa u novčarki." Gvardijan odgovori: "Brate, ovaj plašt je moj i ni od koga nisam ga posudio. Njime se služi kako dugo hoćeš, a kad sa više njime ne budeš htio služiti, povrati mi ga." Gvardijan ga je naime nedavno kupio da bi se sveti Franjo njime služio. Njemu reče svetac: "Brate gvardijane, prema meni si uvijek bio otmjen, molim te da se i sada pokažeš otmjenim." Gvardijan odgovori: "Učini kako hoćeš, oče, što god ti Duh nadahne!" Tako on pozva nekog veoma pobožnoga svjetovnjaka i reče mu: "Uzmi ovaj plašt i dvanaest hljepčica i ovako reci onoj siromašnoj ženi: "Siromašni čovjek, kojem si posudila plašt, zahvaljuje ti, što si mu ga posudila. A sada uzmi svoje!" Onaj je otišao i kao što je čuo tako je kazao. Žena, misleći da joj se ruga, sramežljivo mu reče: "Pusti me u miru sa svojim plaštem, neznam što govoriš." Čovjek je bio uporan i sve joj je stavio u ruke. Kad se uvjerala da se ne radi o prijevari, pobjerala se da joj ne bi bio oduzet na lak način stečeni dobitak, te je noći ustala i, ne mareći za liječenje očiju, s plaštem se vratila kući.

60. poglavlje

Kako su mu se na putovanju ukazale tri žene kojih je nakon ponovna pozdrava nestalo

93. Ukratko ću ispriповijedati čudesan slučaj. Značenje mu je nejasno, ali je istinit. Kad je Kristov siromašak Franjo poradi liječenja očiju iz Rietija putovao u Sienu, prolazio je ravnicom nedaleko od tvrđave Campilia, a na putovanju ga je pratio neki liječnik koji je prijateljski bio povezan s Redom. Kad je sveti Franjo prolazio, pokraj puta mu se pokazaše tri žene. Tako su po stasu, dobi i licu bile slične da bi čovjek povjerovao kako trostruko tvorivo predstavlja jedan savršen oblik. Kad im se sveti Franjo približio, s poštovanjem su naklonile svoje glave i pozdravile ga novim pozdravom: "Dobro nam došla - rekoše - gospođo Neimaštino!" Sveca je odmah obuzela neopisiva radost, jer u sebi nije imao ništa tako umiljato što bi trebalo da ljudi pozdravljaju osim onoga što su one dobro uočile. S prva kraja je pomišljao da su to zaista neke sirote, zato se okrenuo liječniku i rekao mu: "Radi Boga te molim, daj mi nešto da dam ovim sirotama." Ovaj je brzo izvadio novac, sjahao s konja i svakoj od njih je nešto dao. Kad započetim putem odmakoše malo dalje, braća i liječnik se obazreše, ali u cijelom onome kraju nigdje ne vidješe onih žena. Jako su se začudili i događaj pribrojili "divnim djelima Gospodnjim"; spoznali su da to nisu bile žene, jer su nekamo odletjele brže od ptica.

MOLITVENA REVNOST SVETOGA FRANJE

61. poglavlje

Vrijeme, mjesto i njegov molitveni žar

94. Čovjek Božji Franjo, tijelom daleko od Gospodina, borio se za to da bi mu duh bio u nebu. Njega, koji je već postao sugrađanin anđela, od neba je dijelilo samo tijelo. Cijelom svojom dušom je žedao za Kristom. Njemu je poklonio ne samo cijelo srce nego i tijelo.

Veličinu njegove molitve, koliko smo to očima vidjeli i koliko je to moguće ljudskim ušima predati, prikazujemo ukratko da bi je buduća pokoljenja nasljedovala. Sve je vrijeme pretvarao u sveto počivanje, kad je u srce upijao mudrost, kako se bi činilo da nazaduje, ukoliko ne bi uvijek napredovao. Ako bi kada navaljivali svjetovnjaci svojim posjetima ili kakvi drugi poslovi, radije bi ih prekidao nego dovršavao, te se vraćao u svoju unutrašnjost. Svijet mu nije prijao, pošto je bio kušao nebesku ugodnost. Božanske ga naslade učiniše veoma osjetljivim s obzirom na ljudsku grubost.

Uvijek je tragao za skrovitim mjestima, gdje bi se, ne samo duhom nego i pojedinim udovima, sa svojim Bogom sjedinjivao. Kad bi ga nenadano u javnosti zahvatila milost, kad bi ga pohodio Gospodin, da ne bi bio izvan ćelije, od plašta bi načinio ćelijicu. A ako bi kada bio bez plašta, da se ne bi "sakrivena mana" javno očitovala, lice bi prekrivio rukavom. Uvijek bi ispred nazočnih nešto postavio da ne bi opazili "zaručnikov doticaj"; tako da je u tijesnoj lađi, nalazeći se među mnogima, molio neviđen. Kad mu ništa od ovoga nije bilo moguće ostvariti, svoje bi grudi pretvarao u hram. Njegov zanos bi odstranio uzdisaje i jecaje, teško uzdisanje i vanjski izraz lica bi uklonila uronjenost u Boga.

95. Tako je bivalo kod kuće. U šumama i samotištima u vrijeme molitve gajeve bi napunjavao uzdisajima, mjesta bi škropio suzama, prsa bi udarao pesnicom. Ondje je nalazio kao neko skrovitije samotište, često bi i riječima razgovarao s Gospodinom. Tu bi odgovarao pred sućem, tu bi se molio Ocu, tu bi razgovarao s Prijateljem, tu bi se zabavljao sa Zaručnikom. A da bi svu unutrašnjost srca zaista prikazao kao višestruku žrtvu, pred onim koji je najjednostavniji, pokazivao bi se u mnogim oblicima. Često je molio u unutrašnjosti, a da usnama nije micao. Sve vanjsko je umio svratiti u unutrašnjost, da tada svoj duh od svega vanjskoga odvрати i da ga usmjeri prema gore. Tako je sve unutrašnje gledanje i osjećanje usmjerivao na ono što je od Gospodina molio. Nije se samo činilo kao da svim svojim bićem moli, nego kao da se sav pretvorio u molitvu. - A što ti se čini kolika ga je naslada obuzimala kad je na takve stvari navikao? To samo on zna. A ja se tomu radije divim. Onome tko je to iskusio bit će dano da razumije. A onima koji nešto takvo nisu iskusili, neće biti dano. Tako je njegova duša od gorljivosti kipjela i bila izoštrena, posvema se rastopila i već je boravila u najvišim krajevima kraljevstva nebeskoga.

Blaženi otac nije običavao nijedan pohod Duha zanemariti; kad mu je bio pružen, slijedio ga je i, dokle god je Gospodin dopuštao, uživao je nasladu koja mu je tako pružena. A kad bi bio zauzet nekim poslom ili bi se nalazio na putu, ganuća milosti je polako osjećao, u međuvremenu je češće uživao onu preslatku manu. I za vrijeme putovanja, kad su pratioci bili ispred njega, stao bi pa bi uživao novo nadahnuće, jer "milost nije primao uzalud."⁸⁴

62. poglavlje

Kako treba pobožno moliti časoslov

96. Kanonske časove je molio ne samo pobožno, nego i sa strahopočitanjem. Premda je bolovao na očima, želucu, slezeni i jetrima, nije htio, dok je molio psalme, nasloniti se na zid ili stijenu, nego je časove molio uvijek stojeći uspravno, i bez kukuljice na glavi; očima nije kružio naokolo i molitvu nije prekidao.

Kad je svijetom išao pješice, uvijek bi stao kad je trebalo moliti koji čas; a kad je jahao, sjahao bi s konja na zemlju. - Kad se tako jednoga dana vraćao iz Rima, a neprestano je padala kiša, sjahao je s konja da izmoli časoslov. Kako je dugo stajao, pokisao je kao miš. Jednom zgodom je rekao: "Ako tijelo u miru jede svoju hranu, koja će s njim postati hranom crvima, a s kakvim se onda mirom i pokojem mora hraniti duša kojoj je hrana njezin Bog."

63. poglavlje

Kako je za vrijeme molitve tjerao kojekakve utvare srca

97. Smatrao je da je teško pogriješio, ako bi ga kada u vrijeme molitve uznemirivale isprazne utvare. Kad se nešto takvo desilo, ne bi propustio ispovijed, da to odmah okaje. Ovo mu je nastojanje tako prešlo u običaj da su ga ovakve muhe vrlo rijetko mučile.

Jedne korizme je izrađivao neku posudu. U tu svrhu je iskoristio kratke komadiće vremena, da ih ne bi sasvim izgubio. Dok je jednoga dana pobožno molio Treći čas, oči mu slučajno padoše na tu posudu te ju je promatrao. Smatrao je da je tako onaj "unutrašnji čovjek" bio spriječen u gorljivosti. Bilo mu je žao što su božanske uši čule isprekidan glas srca pa je zato kazao braći: "O, tričava li djela koje me je tolilo svladalo da je na sebe svratilo moje srce! Žrtvovat ću ga Gospodinu, čiju je žrtvu smetalo." Kad je to rekao, zgrabio je posudu i u vatri ju je rastalio. "Neka nas bude sram, reče, što nas zarobljava tričava rastresenost kad u vrijeme molitve razgovaramo s Velikim Kraljem."

64. poglavlje

Zanos srca

98. Mnogo puta ga je tolika ugodnost kontemplacije prevladala da je izvan sebe bio zanesen i doživljavao stvari koje premašuju ljudsku spoznaju, ali toga nije nikom otkrivao. - Ipak nam je po jednom slučaju, koji je poznat jasno, kako je često bio obuzet nadzemaljskom ugodnošću. Jednom je zgodom jahao na magarcu kad je morao proći kroz Borgo San Sepolcro. I kad je htio otpočiniti u nekom skloništu gubavaca, mnogi su doznali da prolazi čovjek Božji. Odasvud se sletješe muškarci i žene da ga vide, i željeli su da ga se po običaju dotaknu. Pa što se desilo? Odasvud su ga se doticali i navlačili ga, od njegove su tunike odrezivali komadiće da ih sačuvaju. Činilo se kao da je čovjek za sve to bio neosjetljiv i kao da mu je tijelo bilo mrtvo za sve ono što se događalo te ništa nije opazio. I napokon prispješe u prebivalište, pošto su Borgo već dosta dugo ostavili. Promatrač nebeskih stvari je zabrinuto zapitao, kao da se nekim drugim putem vraćao, kada će se približiti Borgu.

65. poglavlje

Kakav bijaše nakon molitve

99. Kad se vraćao od samotničke molitve, koja bi ga malne pretvorila u drugoga čovjeka, mnogo je nastojao da se uskladi s drugima e se ne bi opazilo kako je upravo raspaljen pa da ne bi zbog ozračja ljudske naklonosti izgubio što je stekao. A povjerljivijima je često znao i tako što reći: "Kad slugu Božjega za vrijeme molitve Gospodin pohodi kakvom novom utjehom, prije nego što napusti molitvu, mora k nebu podići oči i sklopljenim rukama neka rekne Gospodinu: "Gospodine, ovu si utjehu i nasladu poslao s neba meni grešniku i nevrijedniku i ja ti je vraćam da mi je sačuvaš, jer sam ja kradljivac tvoga blaga." A drugom zgodom bi rekao: "Gospodine, oduzmi od mene svoje dobro na ovome svijetu i sačuvaj mi ga za budući." Rekao je: "Takav mora biti da se na povratku od molitve drugima pokaže takvim siromaškom i grešnikom kao da nije primio nikakvu novu milost." Govorio je: "Događa se da se za nezatnu naknadu izgubi neprocjenjiva stvar i onoga koji ju je dao potiče da je ponovno lako ne da."

Zato je običavao ustajati na molitvu tako kriomice i tiho, da ga nitko od braće ne bi opazio ni kad je ustao ni kad se molio. Ipak bi navečer, kad bi polazio u krevet, lupao i štropotao da svi primijete kako je legao.

66. poglavlje

Kako je biskup, kad ga je zatekao kako moli, lišen govora

100. Kad je sveti Franjo u obitavalištu kod Porcijunkule molio, desilo se da mu je posve povjerljivo došao asiški biskup u posjet kao što je to običavao. A čim je unišao u obitavalište, bez ikakva obzira je otišao do svećeve ćelije. Pokucao je i kao da je htio unići. I gle, kad je zavirio i opazio sveca kako moli, najednom je počeo drhtati, a udovi su mu se ukočili te je izgubio i govor. Odmah je po volji Božjoj silom izgurao napolje i podalje je natraške odveden. Držim da je ili bio nedostojan gledati onu tajnu ili je onaj bio dostojan da više zadrži ono što je držao. Biskup se osupnut povratio k braći i, zadobivši govor, najprije je riječima priznao krivnju.

67. poglavlje

Kako je neki opat osjetio snagu njegove molitve

101. U neko drugo vrijeme se dogodilo da je opat samostana Svetog Justina u peruđinskoj biskupiji susreo svetog Franju. Brzo je sjahao s konja i malo se s njim porazgovorio o spasu svoje duše. Napokon, kad se opraštao, ponizno je zaželio da se svetac za nj moli. Sveti mu Franjo odgovori: "Rado ću, gospodine, moliti!" Kad se opat malo od svetog Franje udaljio, reče svetac bratu: "Počekaj malo, brate, jer želim podmiriti dug kao što sam obećao." Uvijek bi tako običavao kad bi bio zamoljen da se moli. Da ne bi na obećanu molitvu zaboravio, odmah bi ovakvo obećanje izvršio. Dok se svetac molio Bogu, odmah je onaj opat u duhu osjetio neobičnu toplinu i slatkoću što dotada nije iskusio. Duhom se zanio, činilo se da je sasvim iznemogao. To je trajalo jedan časak; došao je k sebi i spoznao da je to bila moć molitve svetog Franje. Zbog toga je prema Redu uvijek gajio ljubav i mnogima je o događaju pripovjedaao kao o čudu. - Dolikuje da sluge Božje jedan drugome donose takve darove. Zgodno je

da među njima bude takvo zajedništvo izdataka i primitaka. Ona sveta ljubav, koja je gdjekada nazvana duhovnom, zadovoljava se plodom molitve. Ljubav malo cijeni zemaljske darove. Vjerujem da je vlastitost svete ljubavi: pomagati i biti pomagan u duhovnom boju, preporučivati i biti preporučivan sudištu Kristovu. A što misliš dokle se u molitvi uspeo onaj, koji je svojim zaslugama mogao drugoga uzdići?

SVEČEVO RAZUMIJEVANJE SVETIH KNJIGA I SNAGA NJEGOVIH RIJEČI

68. poglavlje

Kakvo je imao znanje i kakvo pamćenje

102. Premda ovaj blaženi čovjek nije studirao nikakve znanosti, ipak je naučio onu mudrost koja dolazi odozgor, od Boga i bio je obasjan sjajem vječnoga svjetla te nije bio neupućen u Sv. pismo. Od svake ljage čist um ulazio je u "sakrivenost otajstva"⁸⁵ i gdje je učiteljska znanost ostajala vani, ulazila je žarka ljubav onoga koji ljubi. Gdjekada je čitao svete knjige i što je jednom utisnuo u dušu, neizbrisivo je ostalo napisano u srcu. "Imao je pamćenje za čitanje knjiga", i sluh nije nešto samo jedanput uzalud čuo, jer je to neprestano s pobožnošću u njemu preživjela ljubav. Govorio je da je ovakav način učenja i čitanja plodonosan, a ne onaj kad netko prijeđe na tisuće rasprava. Onoga je smatrao pravim filozofom koji želji za vječnim životom ništa ne pretpostavlja. A tvrdio je da će onaj, koji ponizno a ne preuzetno nastoji istraživati Pismo, od poznavanja samoga sebe lako doći do znanja o Bogu. Često je doslovce razmrsivao teškoće pojedinih pitanja i on, koji bijaše nevješt u govoru, jasno je pokazivao smisao i snagu.

69. poglavlje

Jedno proročanstvo što ga je na molbu nekog brata dominikanca protumačio

103. Desilo se, dok je boravio u Sieni, da je onamo došao neki član Propovjedničkoga reda (dominikanac). Bijaše to čovjek duhovan i učitelj svetog bogoslovlja. Kad je posjetio blaženoga Franju, sa svecem se dugo naslađivao, razgovarajući o "riječima Gospodinovim". I tako ga je spomenuti bogoslovac upitao za smisao onih riječi Ezekijelovih: "Ako ne opomeneš bezbožnika i ne odvратиš od zla puta njegova, iz tvojih ću ruku tražiti njegov život."⁸⁶ I rekao je: "Sam poznam mnoge, dobri oče, za koje znam da se nalaze u smrtnom grijehu, a uvijek ih ne opominjem zbog njihova bezakonja, zar će se duše ovih tražiti iz mojih ruku?" Kad je blaženi Franjo za sebe ovomu rekao da je nezalica i da je potrebnije da bude poučen nego da on njemu objašnjava smisao Svetog pisma, onaj ponizni bogoslovac je dodao: "Brate, premda sam čuo tumačenje ovih riječi iz usta nekih učenjaka, ipak bih rado htio čuti tvoje tumačenje ovih riječi." Reče mu blaženi Franjo: "Ako se stvar ima shvatiti općenito, ja shvaćam ovako: da sluga Božji u sebi mora životom i svetošću tako gorjeti da svjetlom svoga dobrog primjera, govorom svoga jezika prekorava sve bezbožnike. Tako će, velim, sjaj njegova života i miris njegova dobra glasa sve prekoravati zbog njihova bezakonja." Onaj je čovjek otišao silno sazidan te je kazao braći blaženoga Franje: "Braćo moja, bogoslovsko znanje ovoga čovjeka, koje se

temelji na čistoći i kontemplaciji, slično je orlu u letu; a naše znanje "trbuhom plazi po zemlji".

70. poglavlje

Kako je nekom kardinalu objasnio pitanja

104. Kad je drugom zgodom boravio u Rimu u kući nekoga kardinala koji mu je postavio neka zamršena pitanja, tako ih je temeljito osvjetlio da bi čovjek pomislio kako se on uvijek bavi Pismom. Gospodin kardinal mu je rekao: "Ne pitam te kao učena čovjeka, nego kao čovjeka koji u sebi ima Duha Božjega; tvoje odgovore zato rado prihvaćam što znam da dolaze od samoga Boga."

71. poglavlje

Kako je jednom bratu odgovorio da ima znanje kad su ga poticali da se dade na učenje

105. Kad je bio bolestan i kad su ga snalazile sve moguće boli, jednom mu je zgodom kazao njegov drug: "Oče, uvijek si se utjecao Pismu da budeš zaštićen, ono ti je uvijek pružalo lijekove za boli. Molim te, daj da ti se nešto pročita iz proroka, možda će ti se obradovati duh u Gospodinu." Njemu će svetac: "Dobro je čitati svjedočanstva Pisma, dobro je u njima tražiti Gospodina Boga; ja sam sebi iz Pisma toliko toga usvojio da mi je to posve dosta za razmatranje i razmišljanje. Ne treba mi mnogo toga, sinko, dosta mi je da znam Isusa Krista siromašna i propeta."

72. poglavlje

Kako je brat Pacifik u svečevim ustima vidio svijetle mačeve

106. Bijaše u Markiji Ankonskoj neki svjetovnjak koji je zaboravio sebe, a Boga nije priznavao. Sav se prepustio ispraznosti. Nazivali su ga "kraljem stihova" zato što bijaše prvak među onima koji su pjevali razuzdane pjesme i što je sastavljao pjesme svjetovna sadržaja. Reći ću samo ukratko: toliko se slavom čovjek uzdigao da ga je sam vladar ovjenčao vijencem. Dok je tako "hodio u tmuni i dok je bezakonje vukao konopcima ispraznosti", božansko milosrđe se bijedniku smilovalo i naumilo ga pozvati "da ne propadne on koji bijaše odbačen". Božanska providnost je učinila da su se susreli blaženi Franjo i on u nekom samostanu "zatvorenih sirota".^{86a} Blaženi je otac došao onamo sa svojom braćom kćerima. Došao je k nekoj svojoj rođakinji koja je s mnogima ondje boravila.

Kad se ruka Božja na nj spustila, tjelesnim je očima vidio svetoga Franju kako je u obliku križa obilježen s dva unakrsna mača koji su se sjali. Jedan mu se pružao od glave do nogu, a drugi u visini prsiju stajao poprečno dopirući od ruke do ruke. Ovaj nije poznao blaženoga Franju, ali kad mu se pokazalo takvo viđenje, odmah ga je prepoznao. Najednom se od toga viđenja zapanjio i počeo stvarati dobre odluke za budućnost. Pošto je blaženi otac najprije propovijedao svima općenito, zatim je mač riječi usmjerio prema ovom čovjeku. Napose ga je blago opominjao da se ostavi svjetovne taštine i da prezre svijet, a iza toga mu je pogađao srce prijeteći mu sudom Božjim. Ovaj je odmah odgovorio: "Čemu treba još više govoriti? Prijedimo na djela. Uzmi me od ljudi i povrati me Velikom Vladaru!" Drugi dan ga je svetac obukao i,

povrativši mu mir Gospodnji, nazvao ga je bratom Pacifikom. Obraćanje ovoga je pobudno djelovalo na mnoge to više što je bilo veće mnoštvo ispraznih drugova.

Radovao se brat Pacifik što može živjeti u društvu blaženog oca i počeo je osjećati nadahnuća kakva još nikada nije osjećao. Malo zatim je opazio na čelu blaženoga Franje slovo "tau" (T), a bilo je okruženo raznobojnim krugovima te je nadmašivalo ljepotu paunovu.

73. poglavlje

Djelotvornost njegovih govora i svjedočanstvo nekog liječnika o tome

107. Premda je evanđeoski Franjo propovijedao neukima služeći se materijalnim i jednostavnim prisposodobama, jer je dobro znao da je više potrebna krepost negoli riječi, ipak je duhovnima i sposobnijima govorio živahno i duboko. Što bijaše neizrecivo, objasnio je posve kratko. Vatrenim kretnjama i izrazom lica sve je slušatelje uzdizao do nebeskih stvari. Nije upotrebljavao ključeve filozofskih razlikovanja (distinkcija), jer svoje govore nije sam iznalazio pa ih zato nije ni sređivao. Njegovu je glasu davala snagu prava snaga i mudrost, a to je Krist. - Jednom zgodom je neki liječnik, čovjek obrazovan i rječit, rekao: "Dok propovijed ostalih od riječi do riječi zapamtim, samo mi pobjegnju riječi što ih izgovori sveti Franjo. A ako od toga nešto upamtim, čini mi se kao da to nisu one iste riječi koje prije prijeđoše preko njegovih usana."

74. poglavlje

Kako je snagom riječi po bratu Silvestru iz Arezza progonio đavle

108. Franjine riječi nisu djelovale samo na ono što je nazočno, nego i onda, kad su ih drugi prenijeli, nisu se vraćale prazne. Dogodilo se da je jednom zgodom došao u grad Arezzo i to baš kad je cijeli grad bio poprište građanskoga rata i kad mu je prijeto rasulo. Tako je čovjek Božji odsio u predgrađu, izvan grada, i vidio kako se iznad onoga kraja đavli vesele i kako građane potpiruju jedne protiv drugih da ih upropaste. Pozvao je brata imenom Silvestra, čovjeka Božjega divne jednostavnosti, zapovjedio mu i rekao: "Iziđi pred gradska vrata i u ime Boga svemogućega đavlina naredi da što brže napuste grad!" Blaga jednostavnost požuri da izvrši zapovijed. Međutim je govoreći pohvale stupio pred lice Božje i pred vratima je snažno zaviknuo: "U ime Božje i na zapovijed našeg oca Franje udaljite se odavde, svikoliki demoni!" Malo kasnije se u grad povratio mir i u veliku miru su čuvali svoja građanska prava. - Kad im je nakon toga blaženi Franjo propovijedao, na početku propovijedi je rekao: "Govorim vama koje je nekoć đavao podjarmio i demon sputao, a znam i to da ste oslobođeni po molitvama jednoga siromaška."

75. poglavlje

Obraćanje istoga brata Silvestra i jedno njegovo viđenje

109. Držim da neće biti nezgodno doda li se ovome kako se spomenuti Silvestar obratio i kako ga je Duh potaknuo da stupa u Red. Silvestar bijaše svjetovni svećenik u gradu Asizu. U njega je čovjek Božji nekoć kupio kamenje za popravak crkve. Kad je ovaj u ono vrijeme vidio kako brat Bernardo, koji nakon Božjeg sveca bijaše prva

biljčica Reda male braće, sve svoje potpuno ostavlja i daje siromasima, obuzet proždrljivom lakomošću, požalio se čovjeku Božjem s obzirom na kamenje što mu ga je nekoć prodao kako mu tobože nije potpuno isplatio ugovorenu svotu. Franjo se podsmjehnuo, kad je opazio da je svećenikovo srce zaraženo otrovom lakomosti. No, želio je da nekako utaži prokletu požudu, zato mu je ne brojeći novac napunio ruku. Svećenik se Silvestar obradovao onomu što je dobio, ali se većma divio darežljivosti onoga koji mu je novac dao. Kad se vratio kući, često je uvijek nanovo razmišljao o tom slučaju. Samom sebi je poluglasno predbacivao kako je već ostario a još ljubi svijet; divio se onome mladiću koji sve tako prezire. Kako je već bio ispunjen mirisom dobra, Krist mu je raširio krilo svoga milosrđa.

Bog mu je u viđenju pokazao koliko su vrijedna Franjina djela, kako divno pred njim sjaju, kako veličanstveno ispunjaju cijeli svijet. Vidio je naime u snu kako iz Franjinih usta izlazi zlatan križ čiji je vrh sizao do neba, a ruke su mu bile raširene na obadvije strane svijeta te ga je obujmio u svoj zagrljaj. Za vrijeme viđenja se svećenik skrušio, odbacio je štetno oklijevanje, ostavio je svijet i postao potpun nasljedovatelj čovjeka Božjeg. U Redu je počeo živjeti savršeno i Kristovom milošću je život vrlo savršeno dovršio. - Ali kakvo čudo, ako se Franjo ukazao kao propet, kad se s križem uvijek toliko družio. Kad je čudesni križ u njemu bio tako ukorijenjen, što je u tom veliko, ako je iz dobre zemlje proizveo cvijeće, lišće i izgledne plodove? Iz nje ništa drugo nije ni moglo izrasti kad ju je cijelu onaj čudesni križ od početka sebi prisvojio. No, sad se ipak povratimo na stvar.

76. poglavlje

Jedan brat oslobođen od nasrtaja demona

110. Desilo se da je neki brat duže vremena bio mučen napašću duha podmuklijom i gorom od izazova tijela. Napokon je ovaj došao k svetom Franji i ponizno mu se bacio pred noge; vrlo gorko je plakao, nijemogao govoriti, jer su ga priječili duboki jecaji. Smilio se očevoj ljubavi i on, kad je saznao da ovoga muče opaki nasrtaji, reče: "Nalažem vam, demoni, snagom Božjom da moga brata više ne napadate kao što ste to do sada drsko činili!" Duskora, kad se raspršila tama, brat je ustao oslobođen, a napadaja kao da nikada nije ni bilo.

77. poglavlje

Opaka krmača požderala janje

111. Na drugim se mjestima očitno vidi kako je njegova riječ imala čudesnu snagu i nad životinjama. Dotaknut ću se samo jednog slučaja koji mi je pri ruci. Kad je sluga Svevišnjega jednom zgodom prenoćio u samostanu Svetog Verekunda u gubijskoj biskupiji, one se noći jedna ovca ojanjila. Bila je ondje i vrlo okrutna svinja koja nije poštedjela nedužni život, nego ga je krvoločno usmrtila. Kad su ljudi ujutro ustali, nadoše mrtvo janje, bilo im je jasno da je taj zločin počinila svinja. Kad je blagi otac za to čuo, ganulo ga divno suosjećanje, sjetio se naime onoga drugog Janjeta, oplakivao je mrtvo janješce pred svima i rekao: "Jao, brate janješce, nedužna životinjo, ti se ljudima uvijek pokazuješ korisnim! Prokleta bila ona zločinka koja te je usmrtila i neka od nje nitko ništa ne pojede, ni čovjek ni životinja!" I gle čuda! Opaka krmača je odmah počela slabiti i pošto je kroz tri dana podnosila kaznu,

napokon je podnijela osvetničku smrt. Bačena je u samostanski opkop. Ondjeje ležala dugo vremena. Osušila se kao daska. Nitko se gladan njome nije nahranio.

PROTIVNIK POVJERLJIVOSTI PREMA ŽENAMA

78. poglavlje

Kako treba izbjegavati povjerljivost prema ženama i kako je s njima razgovarao

112. Upućivao je kako se treba oprezno kloniti medenih otrova, naime povjerljivosti prema ženama, jer to zavodi u bludnju i svete ljude. Bojao se toga jer to nježna brzo slomi, a često oslabi jak duh. Onomu koji s njima opći, osim ako se radi o vrlo prokušanu čovjeku, jednako je tako teško izbjeći zarazu, rekao je, kao što je, prema riječima Pisma nemoguće "ići po vatri, a ne opržiti tabane".⁸⁷ A da mu govor bude stvaran, "samoga je sebe pružao kao primjer svake kreposti".⁸⁸ Žena bu bijaše toliko mrska te bi se moglo vjerovati da se tako nij edržao samo poradi opreza ili dobra primjera, nego poradi straha i groze. Kad bi njihova neumjesna brbljavost u razgovoru prouzrokovala zabunu, prekinuo bi riječ i ponizno bi oborio pogled, utekao bi se u pomoć šutnji. A gdje kada bi svoje oči usmjerio prema nebu te se činilo kao da odande želi nešto skinuti pomoću čega bi odgovarao na njihove zemaljske brbljarije.

A one, u čijim je srcima gorljivost svete pobožnosti smjestila prebivalište mudrosti, poučavao je divnim, ali kratkim govorom. Kad je razgovarao sa ženskom osobom ono što je trebalo, govorio je glasno da svi mogu čuti. Jednom zgodom je kazao pratiocu: "Priznat ću, predragi, istinu: ako bih gledao, ne bih po licu prepoznao nijednu osim dviju. Ovu i onu poznam po licu, a druge ne poznam." - Izvrsno, oče, jer pogled na njih nikoga ne posvećuje; izvrsno, velim, jer od toga nikakve koristi, a štete mnogo, napose šteta vremena. Ovo je zapreka onima koji hoće ići strmim putem da promatraju "lice puno miline".⁸⁹

79. poglavlje

Prispodoba protiv pogleda na ženske osobe

113. Nečiste je oči običavao pogoditi ovom prispodobom: "Neki moćni kralj je kraljici uzastopce poslao dva glasnika. Prvi se povratio i samo je svojim riječima prenio njezine riječi. Ovaj je u glavi imao oči mudraca, koje nisu lutale naokolo. Povratio se i drugi, i pošto je ukratko izvijestio, razvio je dugu pripovijest o gospodaričinoj ljepoti. 'Zaista, gospodaru, vidio sam veoma lijepu ženu. Sretan onaj koji u njoj može uživati!' Nato će mu kralj: 'Nevaljali slugo, zar si moju zaručnicu nečednim očima promatrao? Očito je da bi htio kupiti stvar, koju si dobro promotrio.' Naredi da se pozove prvi i reče: 'Kako ti se sviđa kraljica?' Ovaj odgovori: 'Izvrsno, jer je šuteći slušala i oštromno odgovorila.' Kralj ga upita: 'A nije li lijepa?' Ovaj će: 'To je, gospodaru, tvoja stvar da ti to gledaš! Moja je dužnost bila samo to da prenesem riječi.' I kralj izrekne presudu: 'Ti, koji si čista pogleda i još čišćega tijela, bit ćeš sobar, a ovaj neka se tornja iz kuće da ne obeščasti bračnu ložnicu!'"

Blaženi je otac govorio: "Kad se čovjek smatra previše sigurnim, manje se boji neprijatelja. Ako đavao u nekoga čovjeka može smatrati svojom samo jednu vlas, učini da to naraste do veličine grede. I ako mnogo godina nije mogao oboriti onoga

koga je napastovao, zastane, samo da mu na kraju ipak dopadne. To je njegov posao, ni danju ni noću se za drugo ne brine."

80. poglavlje

Svečev primjer protiv prevelike povjerljivosti

114. Dogodilo se, kad je jednom zgodom sveti Franjo išao u Mevanij, da zbog iznemoglosti, prouzročene postom, nije mogao stići u mjesto. Njegov je pratilac poslao teklića nekoj duhovnoj gospođi i za sveca je ponizno zamolio kruha i vina. Kad je ova to čula, pohiti s kćerkom, Bogu posvećenom djevicom, k svecu i ponese što je bilo potrebno. Kad je svetac blagovao i malo se okrijepio, majku i kćer je izmjenično nahranio riječju Božjom. Dok im je govorio, nijednu nije pogledao u lice. Kad su one otišle, rekao mu je pratilac: "Zašto, brate, nisi ni pogledao svetu djevicu, koja je s toliko pobožnosti došla k tebi?" Njemu će na to svetac: "A tko se ne bi morao plašiti da pogleda zaručnicu Kristovu? A ako se propovijeda očima i licem, tada neka ona mene gleda, a ne ja nju."

Mnogo puta je govorio o ovoj stvari i tvrdio da je svaki razgovor sa ženskom osobom bezvrijedan, izuzevši samo ispovijed ili po običaju najkraći poticaj. Kazivao je: "Kakve stvari ima mali brat rješavati sa ženom, osim ako pobožno moli svetu pokoru ili savjet za provođenje boljega života?"

NAPASTI ŠTO IH JE SVETAC PODNOSIO

81. poglavlje

Svečeve napasti i kako je jednu nadvladao

115. Kako su rasle zasluge svetoga Franje, tako je rasla i nesloga između njega i stare zmijske. Što je naime primao veće milosne darove to su ga snalazile veće napasti, koje su iziskivale teže borbe. Premda je davao čovjeka borbena i odvažna vrlo često iskušavao te ni na čas nije s borbom prestajao, ipak je još uvijek nastojao navaljivati na njega, pobjednika. - Tako je jednom zgodom svetom ocu u dušu ubačena veoma teška napast, dakako, da bi mu se poljepšao vijenac slave. Zbog toga je upadao u tjeskobu i bijaše ispunjen bolima. Krotio je i mučio tijelo, molio se i gorko plakao. - Pošto je tako bio mnogo godina mučen, kad je jednog dana molio u Svetoj Mariji u Porcijunkuli, u duhu začu glas: "Franjo, da imaš vjeru poput gorušičina zrna, kazao bi ovoj gori da se pomakne i ona bi se pomaknula."⁹⁰ Svetac je na to odgovorio: "Gospodine, koja je to gora koju hoćeš da prenesem?" I ponovno je čuo: "Gora, to je tvoja napast." A on je zaplakao i rekao: "Neka mi bude, Gospodine, kako si rekao!" Odmah je razbijena svaka napast, postao je slobodan i u svojoj unutrašnjosti se posvema smirio.

82. poglavlje

Kako ga je pozvao đavao i poticao na bludnost i kako je svetac nadvladao napast

116. U samotištu braće u Sartijanu onaj se zli koji je uvijek zavidan napretku sinova Božjih drznuo nešto takvo poduzeti protiv sveca. Gledajući kako svetac napreduje u svetosti i kako zbog jučerašnjega dobitka ne propušta današnji, kad je jedne noći molio u ćelijici, triput ga je pozvao: "Franjo, Franjo, Franjo!" On se odazvao govoreći: "Što hoćeš?" A onaj će: "Na svijetu nema nijednoga grešnika kojem Bog, ako se obrati, ne bi oprostio; ali tko samoga sebe ubija okrutnom pokorom, do vijeka neće postići milosrđe." Svetac je odmah primio objavu da se radi o neprijateljevoj lukavštini i kako je pokušao pridobiti ga za mlakost. Pa što se dalje dogodilo? Neprijatelj nije odustajao od daljnjeg navaljivanja. Kad je uvidio da ovakvu zamku ne može sakriti, smislio je drugu, upaljivost tijela. Međutim, i to je bilo uzalud. Onoga koji je prozreo lukavštinu duha, nije moglo nadmudriti tijelo. Tako je, dakle, đavao u nj ubacio veoma tešku nečistu napast. Blaženi je otac, čim je to opazio, svukao sa sebe odjeću i konopcem se počeo oštro bičevati govoreći: "Čuj, brate magarče, dolikuje se da tako ostaneš, da tako budeš šiban. Tunika pripada Redu, krasti nije slobodno; ako želiš kamo ići, idi!"

117. A kad je vidio da usprkos bičevanju napast ne uzmiče, kad je već sve udove išarao masnicama, otvorio je ćelijicu, izišao van u vrt i gol se bacio u dubok snijeg. Zatim je uzeo pune ruke snijega i od njega je načinio sedam gruda poput lopte. Stavio ih je pred sebe i počeo govoriti tijelu: "Gle, ova veća, to ti je žena; a od ove druge četiri dvije su ti snovi, a dvije kćeri; a ostale dvije su ti jedna sluga, a druga sluškonja, i njih moraš imati da te služe. Daj, požuri se, sve ih obuci, jer će se od studeni smrznuti. Ako ti je mrsko voditi mnogostruku brigu, zato misli na to kako bi brižno služio jednom Gospodinu!" Đavao je odmah posramljen odstupio, a svetac se povratio u ćeliju slaveći Boga. - Jedan je duhovni brat, koji je tada bio na molitvi, jer je bila mjesečina, sve to vidio. A kad je svetac kasnije saznao da ga je onaj te noći vidio, naložio mu je da stvar nikom ne otkrije, dok bude na svijetu živio.

83. poglavlje

Kako je jednog brata oslobodio od napasti, korist od napasti

118. Jednom zgodom, kad je jedan brat bio napastovan i sam sjedio sa svecem, rekao mu je: "Moli za mene, dobri oče, uvjeren sam da ću odmah biti oslobođen od svojih napasti, udostojiš li se za mene pomoliti. Napasti premašuju moje sile, a znam da ti to nije sakriveno." Sveti Franjo mu je nato rekao: "Zaista ti kažem, nitko se ne smije smatrati slugom Božjim dok ne prođe kroz napasti i nevolje. Nadvladana napast je neke vrsti prsten kojim Gospodin sebi zaručuje dušu svoga sluge. Mnogi sami sebi laskaju zbog dugogodišnjih zasluga i vesele se što nisu imali nikakvih napasti. Ali neka znadu, da Gospodin uzima u obzir slabost njihova duha, jer ih već prije sukoba sam strah nadvlada. Jedva naime ondje dolazi do žestokih borba, gdje nema savršene kreposti."

KAKO SU GA MUČILI ĐAVLI

84. poglavlje

Kako su ga mučili đavli i kako treba izbjegavati gospodske dvore

119. Sotona je ovoga čovjeka napadao ne samo napastima, nego i tvorno. S njim se rvao. Jednom ga je zamolio gospodin kardinal svetoga Križa Leon da malo proboravi kod njega u Rimu. Odabrao je jednu osamljenu kulu koja je bila presvođena s devet lukova i tako razdijeljena kao u nekih devet pustinjačkih ćelijica. Prve noći, pošto se pomolio Bogu i htio leći na počinak, dođoše đavli i započese sveca Božjega neprijateljski napadati. Vrlo dugo i vrlo okrutno su ga mučili i napokon ga kao polumrtva ostaviše. Kad su oni otišli i kad je konačno odahnuo, pozva svetac svoga druga koji je spavao u drugoj sobici. A kad je ovaj došao, rekao mu je: "Brate, hoću da ostaneš pokraj mene, jer se bojim biti sam. Malo prije su me mučili đavli." Svetac je drhtao i udovi su mu se tresli kao kad nekoga trese vrlo jaka zimica.

120. Kad su tako proveli cijelu noć, a da nisu ni oka stisnuli rekao je sveti Franjo svom drugu: "Đavli su 'gastaldi'⁹¹ (redari) našega Gospodina, on ih je odredio da kažnjavaju prekršaje. Znak je veće milosti, ako u svoga sluge ne ostavlja ništa nekažnjeno, dok živi na svijetu. Ja ne ponavljam uvredu koju po Božjem milosrđu nisam oprao zadovoljstinom. Svojom naime očinskom dobrohotnošću uvijek sa mnom tako postupa da mi, kad se molim i razmatram, pokazuje što mu se sviđa i što ne sviđa. Ali možda dopušta da na mene zato nasrću njegovi "gastaldi", što moj boravak u velikaškom dvoru drugima ne pruža dobar primjer. Moja braća, koja borave u siromašnim mjestima, kad čuju da sam s kardinalima, posumnjat će da obilujem uživanjem. Zato, brate, smatram uputnijim da onaj, koji se postavlja za uzor, izbjegava dvorove i da one koji trpe oskudicu ohrabruje trpeći poput njih." Tako ujutro, prešutjevši sve, oprostite se od kardinala i odu. - Neka znaju oni koji borave u dvorima⁹² i neka zapamte da su nedonoščad izvučena iz utrobe svoje majke. Ne krivim poslušnost, nego častohljeplje; besposlicu i uživanje prekoravam; jednom riječju, u svakoj poslušnosti kao uzor predlažem Franju. Ipak se treba od svega suzdržavati što god se Bogu ne sviđa, pa makar se sviđa ljudima.

85. poglavlje

Primjer za spomenuto

121. Pada mi na pamet, što mislim da se nikako ne smije zaobići. Kad je neki brat vidio braću kako borave u nekom dvoru, zanesen ne znam kakvom slavom, zaželio je da zajedno s njima bude dvorski kapelan. I kad je jedne noći razmišljao o dvorskom životu, u snu je vidio spomenutu braću kako se nalaze izvan boravišta braće i kako su odvojeni od svoje zajednice. Osim toga je vidio kako jedu iz ogavne i zamazane svinjske posude, a jeli su grah koji bijaše pomiješan s ljudskim izmetinama. Gledajući to, brat se silno zaprepastio. Kad je ujutro ustao, dvor ga više nije zanimao.

Napasti što ih je podnosio u nekom samotištu i o viđenju jednoga brata

122. Jednoć je svetac s pratiocem došao do neke crkve, koja se nalazila daleko od naselja. Želeći se nasamo pomoliti, upozorio je pratioca rekavši: "Htio bih, brate, ovdje noćas ostati sam. Pođi u svratište i rano ujutro se povrati k meni!" Kad je tako ostao sam, pred Gospodinom je dugo i veoma pobožno molio, i napokon se ogledao, gdje bi naslonio glavu i zaspao. I odmah se u duši smutio, počeo se plašiti, i zgražati, i cijelim tijelom drhtati. Jasno je osjećao đavolske nasrtaje; po krovu su čete đavola trčale praveći buku. Zato je odmah ustao i izišao van, utisnuo znak križa na čelo i rekao: "U ime svemogućega Boga izjavljujem vam, đavli, da na mojem tijelu učinite što god vam je dopušteno. Dragovoljno ću podnijeti, jer nemam većega neprijatelja od tijela, osvetit ćete se mojem neprijatelju, dok se umjesto meni budete osvećivali njemu." Tako su oni, koji su se sakupili da zastraše duh, gledajući spremniji duh u slabome tijelu, posramljeni odmah iščezli.

123. Kad se razdanilo, vratio mu se pratilac. Našavši sveca prostrta pred oltarom, počekao je izvan kora, a on je međutim žarko molio pred križem. I gle, pao je u zanos i među mnogim prijestoljima u nebesima vidio je jedno, časnije od ostalih, a bilo je urešeno dragim kamenjem i blistalo je najvećom ljepotom. U sebi se divio odličnom prijestolju i šutke je razmišljao čije bi moglo biti. Međutim je čuo glas koji mu reče: "Ovo je bilo sjedište jednog od onih koji su pali, a sada se čuva za poniznoga Franju." Napokon je brat, došavši k sebi, vidio blaženoga Franju kako dolazi od molitve. Zatim se bacio ničice uzevši oblik križa te mu je progovorio, ali ne kao živom na svijetu, nego kao da već kraljuje u nebu. Rekao je: "Moli za mene Sina Božjega, oče, da mi ne uračuna grijeha!" Čovjek ga Božji pruživši ruku podigne; spoznao je da mu je u molitvi nešto otkriveno. Kad su napokon odanle krenuli, onaj brat je zapitao blaženoga Franju rekavši: "Što ti, oče, misliš sam o sebi?" On odgovori: "Samomu sebi izgledam da sam najveći grešnik, jer da je Bog kojega zločinca obasipao tolikim milosrđem, deset puta bi od mene bio svetiji." Na ovo je u bratovu srcu Duh odmah rekao: "Budi svjestan, da je viđenje, što si ga imao, bilo istinito, jer će na prijestolje, izgubljeno zbog oholosti, poniznost uzdići najponiznijega."

Brat koji je oslobođen od napasti

124. Za nekoga duhovnog brata koji je u Redu ostario i bio smućen tjelesnim trpljenjem, činilo se da ga je težina zdvojnosti iscrpla. Bol mu se danomice povećala, dok ga je savjest, koja je bila više nježna nego razborita, silila da se nizašto ispovijeda. Dakako da se s tolikom pomnjom nije trebalo ispovijedati, ako je imao samo napast; ali, ako joj je i malo popustio, mogao je. A bio je tako sramežljiv da se bojao sve otkriti jednom svećeniku; a jer u tom svemu nije bilo ništa, same je misli dijelio pa je različitim svećenicima razne dijelove toga povjeravao. Kad je jednog dana šetao s blaženim Franjom, svetac mu je rekao: "Brate, kažem ti da svoju nevolju ubuduće ne moraš više nikom ispovijedati. I nemoj se bojati, jer što se s tobom događa, ti ne činiš, ubrojit će ti se to za vijenac slave, a ne u grijeh. A koliko god puta budeš mučen, po mojoj odredbi izmoli sedam puta Očenaš!" Začudio se, odakle to

svetac znade i zato se silno obradovao, a nakon kratkog vremena oslobodio se svakog trpljenja.

ISTINITA RADOST DUHA

88. poglavlje

O duhovnoj radosti, pohvala njoj i o štetnosti mrzovolje

125. Ovaj je svetac tvrdio kako je najuspješniji lijek protiv tisuće neprijateljevih zasjeda i lukavština duhovna radost. Rekao je: "Tada se đavao posebno raduje, kad služi Božjem uzmogne ugrabiti radost duha. Sa sobom nosi prašinu kako bi je mogao ma i u najmanjoj mjeri ubaciti u savjest i tako uprljati bjelinu duše i zamazati čistoću života. No, kad duhovna radost ispunja srca, uzalud zmija izlijeva smrtonosan otrov. Đavli ne mogu naškoditi Kristovu služi, kad vide da je ispunjen svetom radošću. Kad je duh plačljiv, žalostan i turoban, lako ga obuzima žalost, ili se prepušta ispraznim veseljima."

Zato je svetac uvijek nastojao provoditi život u zanosu srca i sačuvati pomazanje duha i duhovnu radost. Najbrižljivije se klonio nadasve opasne bolesne mrzovolje tako da se, čim bi opazio da mu se i na čas ušuljala u dušu, što brže utjecao molitvi. Kazivao je: "Sluga Božji, ako je nečim smućen, kako obično biva, neka odmah ustane na molitvu i neka tako dugo ostane pred svevišnjim Ocem dok mu ne povрати radost svoga spasenja. Ako li se u turobnosti zadrži, povećat će se onaj babilonski metež, koji će napokon, ne očisti li se suzama, proizvesti u srcu trajnu učmalost."

89. poglavlje

Andeoska citara koju je čuo

126. Onih dana, kad je poradi liječenja očiju boravio u Rietiju, pozvao je jednoga od drugova koji bijaše u svijetu citaraš te mu je rekao: "Brate, sinovi ovoga svijeta ne razumiju božanskih svetinja. Glazbala, koja su predviđena za pohvale Boga, ljudska je požuda preokrenula za uživanje sluha. Htio bih zato, brate, da potajno posudiš citaru i doneseš je, njom ćeš bratu tijelu punom boli priuštiti kakvu-takvu utjehu." Brat mu odvrati: "Jako se, oče, bojim, strah me je da ljudi ne bi posumnjali da me je na kušnju stavila ta lakomislenost." Njemu će svetac: "Pustimo onda, brate, dobro je mnogočega se okaniti da se ne bi pokvarilo dobro mišljenje." - Slijedeće noći, dok je sveti čovjek bdio i razmatrao o Bogu, najednom zazvuči neka citara divna sklada izvanredno lijepom melodijom. Nitko nije opažen, nego se samo zamjećivao citarašev prolazak i povratak sad ovamo sad onamo. Usmjerivši duh prema Bogu, sveti je otac u onoj milozvučnoj pjesmi doživio toliku nasladu te je mislio da je ovaj svijet zamijenio s onim. Kad je sutra ujutro ustao, pozvao je spomenutoga brata i, pripovijedajući mu sve po redu, nadodao: "Gospodin, koji tješi ožalošćene, nikada me nije ostavio bez utjehe. Evo, kad mi nije bilo moguće slušati ljudsku citaru, slušao sam milozvučniju."

90. poglavlje

Kako je svetac radostan duhom pjevao francuski

127. A gdjekada je ovako učinio. Kad bi u njemu proključala kakva milozvučna melodija, izvana bi pjevušio francuski i zvuk božanskoga šapata, što ga je skrovito primao, provaljivao bi u klicanje na francuskom. Gdjekada bi, kao što sam vidio vlastitim očima, uzeo sa zemlje drvo te bi ga podržavao iznad lijeve ruke, a gudalo bi napeto pomoću niti držao desnicom i njime bi kao po guslama potezao preko drveta, a to bi izvodio prikladnim držanjem i francuski bi pjevao o Gospodinu. Često bi ovakvu igru završavao suzama te bi ovo klicanje prelazilo u suosjećanje s Kristovom mukom. Zato je ovaj svetac neprestano uzdisao, a kad bi mu se jecanje povećalo, zaboravljao je ono što mu je bilo u ruci te bi se uzdigao prema nebu.

91. poglavlje

Kako je prekorio turobnoga brata i poučio ga kako se ima držati

128. Jedanput je nekoga svog druga vidio turobna i žalosna lica, a to nije šutke podnio nego mu je rekao: "Ne dolikuje da se sluga Božji pred ljudima pokazuje turobnim i žalosnim, nego vedrim. Svoje grijehе istražuj u svojoj sobici i pred Bogom plači i uzdiši. Kad se povratiš među braću, odbaci sjetu i prilagodi se ostalima." A malo zatim je rekao: "Mnogo mi zaviđaju protivnici ljudskoga spasenja i uvijek pokušavaju, što im nije moguće u meni, da to poremete u drugovima." - Toliko je volio čovjeka puna duhovne radosti da je kao opće upozorenje prigodom nekoga kapitula dao napisati ove riječi: "Neka braća paze da se ne bi izvana pokazivala namrgođena i žalosna poput licemjera, nego neka se pokazuju kao ljudi koji su radosni u Gospodinu, vedri i veseli te kako dolikuje prijazni."

92. poglavlje

Kako treba postupati s tijelom da ne mrmlja

129. Jednom zgodom je svetac također kazao: "Za brata tijelo se treba razborito brinuti da se zbog njega ne bi porodila oluja mrzovolje. Neka se od njega ukloni prigoda za mrmljanje da mu ne bi bilo mrsko bdjeti i dolično ustrajati u molitvi. Reklo bi: 'Skapavam od gladi, ne mogu svladavati tvoje vježbe.' A ako bi tako mrmljalo, pošto se nasitilo dostatne hrane, znaj da su lijenom kljusetu potrebne ostruge i da lijeni magarac očekuje ostan."

Samo je u ovoj uputi svetog oca bio nesklad između jezika i ruke. Svoje je naime nedužno tijelo pokoravao bičevima i postom, te mu je bez razloga umnožavao rane. Toplina je naime duha već toliko učinila tijelo gipkim da je, dok je duša žedala za Bogom, sve većma za njim žedala i ono presveto tijelo.

93. poglavlje

Protiv isprazne slave i licemjerstva

130. No, dok je prihvaćao duhovno veselje, brižno je izbjegavao ono neumjesno. Znao je da treba žarko ljubiti ono što usavršuje, a isto tako treba

izbjegavati i ono što truže. Tako je naime ispraznu slavu nastojao u zametku ugušiti, te nije ni časka dopuštao da ostane ono što bi vrijeđalo pogled njegova Gospodina. Tako je često, kad je bio mnogo uzvisivan i slavljén, odmah žalosteći se i jecajući upadao u osjećaj žalosti.

U zimsko doba, kad mu je sveto tjelešće zaodijevala samo jedna-jedincata tunika, dobrano iskrpana trošnim zakrpama, njegov se gvardijan, koji ga je pratio, domogao lisičjega krzna, donio mu ga i rekao: "Imaš bolesnu slezenu i želudac, molim tvoju ljubav u Gospodinu, dopusti da ti se tunika podstavi tim krznom. Ne sviđa li ti se da to bude u cijelosti, dopusti da se to učini bar površ želuca." Njemu će na to blaženi Franjo: "Ako hoćeš da to dopustim s unutrašnje strane tunike, načini mi zakrpu iste veličine i izvana, koja će prišivena izvana, ljude upozoravati na iznutra sakriveno krzno." Sluša brat, ali toga ne odobrava. Uporno je molio sveca, ali nije ništa drugo postigao. Kad je gvardijan napokon pristao, zakrpa je prišivena na zakrpu, da se Franjo ne bi drugačijim pokazivao izvanana nego što je bio iznutra. - O, kako je bio jednak na jeziku i u životu, jednak je bio i kao podložnik i kao poglavar! Nikakve ni vanjske ni unutrašnje slave nisi ljubio ti koji si se uvijek dičio u Gospodinu. Ali da ne bih, molim, povrijedio onih koji su obučeni u krzno, kažem li da je koža stavljena na kožu. Znamo naime da su (praroditelji), kad su bili lišeni nedužnosti, osjećali potrebu kožnatih tunika.

94. poglavlje

Jedna njegova izjava protiv licemjerja

131. Jednoć je u samotištu Poggio Bustone (Pođo Bustone), nekako o Božiću, pozvao mnoštvo naroda na propovijed i ovako započeo: "Vi vjerujete da sam ja svet čovjek i zato ste pobožno došli. Ali vam priznajem da sam cijele ove četrdesetnice⁹³ uživao hranu začinjenu slaninom." I tako je često pripisivao užitku ono, što je prije dopustio svojoj slabosti.

95. poglavlje

Priznanje protiv isprazne slave

132. Kad god bi se njegov duh zanio za ispraznom slavom, to bi smjesta pred svima sličnim žarom odao jednostavnim priznanjem. Kad je jednom zgodom prolazio kroz grad Asiz, namjeri se na neku staricu koja je nešto od njega tražila. Kako nije osim plašta imao ništa drugo, odmah joj ga je darežljivo ustupio. A jer je osjetio da su se u nj ušuljali samodopadni osjećaji, smjesta je pred svima priznao da ga je obuzela isprazna slava.

96. poglavlje

Franjin prijekor onima koji su ga hvalili

133. Nastojao je da dobra Gospodnja čuva kao tajnu u svom srcu, zato nije išao za slavom koja bi mogla biti uzrokom pada. Često bi naime, kad bi ga mnogi uzvisivali, izreako ovakve riječi: "Još mogu imati sinove i kćeri, nemojte me hvaliti kao sigurna! Ne smije se hvaliti nitko čiji je svršetak još neizvjestan. Kad god bi onaj koji mi je nešto posudio, htio posuđeno uzeti, samo će ostati tijelo i duša, a to

posjeduje i nevjernik." Tako bi kazao onima koji su ga hvalili. - A samom bi sebi rekao ovako: "Franjo da je Svevišnji razbojniku toliko darovao, bio bi zahvalniji od tebe!"

97. poglavlje

Daljnji prijekor onima koji su ga hvalili

134. Često govoraše braći: "Zbog svega onoga, što je moguće grešniku, nitko si ne smije laskati nepravednom samodopadnošću. Grešnik može postiti, moliti, naricati, mrcvariti vlastito tijelo, ali ne može ovo: Ostati vjeran svome Gospodinu. Zato se ovim treba dičiti, ako Bogu dajemo hvalu koja mu pripada; ako mu, vjerno služeći, pripisujemo što god nam on daruje. - Najveći čovjekov neprijatelj je tijelo; ne zna razmišljati, da bi nešto požalilo; ništa ne zna predvidjeti da bi se plašilo. Samo nastoji oko toga da zlorabi što mu pruža sadašnjost. A što je još gore, sebi svojata, dičeći se onim, što nije dano njemu nego duši. Prima hvalu zbog kreposti, zbog bdjenja i molitava prima izvanjska priznanja. Duši ništa ne ostavlja, i za suze očekuje nagradu."

SAKRIVANJE RANA

98. poglavlje

Što je odgovarao o ranama, kad bi ga za njih pitali i kako ih je pomnjivo sakrivao

135. Ne smije se, međutim šutke, mimoići ono kako je pomnjivo tajio i brižno skrivao one znakove Raspetoga koji i previšnji duhovi moraju častiti. Isprva, dok je prava Kristova ljubav ljubljenoga preobražavala u istu sliku, on je s mnogo opreza uzeo tajiti i sakrivati to blago te je dugo vremena ostalo nepoznato čak i najpovjerljivijima. No, božanska providnost nije htjela da to uvijek ostane sakriveno i da ne bude pristupačno ni onim najdražima. Ni otvorena mjesta udova nisu dopuštala da to bude sakriveno. Kad je neki od drugova jednom zgodom na Franjinim nogama vidio znakove, zapitao je: "Što je ovo, dobri brate?" On je odgovorio: "Brini se za svoj posao!"

136. Isti je brat drugom zgodom zatražio da mu ispraši tuniku, pa kad ju je vidio zakrvavljenu, kazao je svecu, kad mu ju je povratio: "Kakva je ono krv, kojom je okrvavljena tunika?" Svetac je stavio prst na oko i rekao mu: "Pitaj što je ovo, ako ne znaš da je oko." - Zato je rijetko prao cijele ruke, nego bi samo nakvasio prste da se nazočnima stvar ne bi otkrila. A i noge je prao veoma rijetko. A ni to nije činio manje skriveno nego što je to bilo rijetko. Kad je netko zatražio da mu poljubi ruku, napola je pružio ruku, upravo samo prste da ih taj mogne poljubiti; gdjekada bi umjesto ruke pružio rukav. - Noge je obuvao u vunene čarape da se rane ne bi mogle vidjeti, a povrh njih je stavljao komadić krzna da ublaži oštrinu vune. Premda sveti otac pred drugovima nije mogao rane na nogama i na rukama posve sakriti, ipak je teško podnosio, ako bi ih tko opazio. Zato su i sami drugovi, puni duha razboritosti, kad bi bio prinuđen otkriti noge ili ruke, odvrćali oči.

99. poglavlje

Kako je jedan, posluživši se varkom, vidio rane

137. Kad je čovjek Božji boravio u Sieni, onamo je došao neki brat iz Brescie. Taj je silno želio vidjeti rane svetoga oca. Usrdno je molio brata Pacifika da mu se to omogući. Ovaj mu reče: "Kad budem odlazio iz boravišta, zamolit ću da mi dade poljubiti ruke, a kad ih on pruži, namignut ću ti očima pa ćeš vidjeti." Spremni za povratak obojica pođoše svecu. Pokleknuše, i brat Pacifik reče svetom Franji: "Blagoslovi nas, predraga majko,⁹⁴ i pruži mi ruku na poljubac!" Poljubio je nevoljko pruženu ruku i dao znak bratu da pogleda. Zatražio je i drugu, poljubio ju je i ovome pokazao. Kad su oni pošli, otac je posumnjao da je posrijedi bila sveta varka, kao što je i bila. Pobožnu je radoznalost ocijenio kao nepobožnu, a brata je Pacifika pozvao natrag i rekao mu: "Neka ti, brate, oprost Gospodin, što mi gdjekada nanosiš veliku žalost." Pacifik se smjesta bacio ničice i ponizno zapitao govoreći: "Kakvu sam ti, predraga majko, nanio žalost?" Blaženi Franjo nije ništa odgovorio i slučaj je završen šutnjom.

100. poglavlje

Kako je netko vidio ranu na prsima

138. Premda su rane na nogama i rukama po svom položaju na otvorenim mjestima udova bile pristupačne nekima, ipak nitko nije bio vrijedan vidjeti ranu na boku za njegova života, a samo je jedanput bio izuzetak. - Kad god je davao tuniku da mu se ispraši, desnom rukom je prekrivao ranu na boku. A gdjekada je lijevu ruku priljubio probodenom boku i sakrivao onu blaženu ranu. - Kad ga je jedan između braće⁹⁵ počeošao te mu je ruka dospjela u ranu, zadao mu je veliku bol. - Jedan drugi između braće⁹⁶ nastojao je radoznalim ispitivanjem vidjeti, što je drugima bilo sakriveno, zato je jednoga dana kazao svetom ocu: "Jesi li, oče, za to da ti isprašimo tuniku?" A njemu će svetac: "Gospodin ti, brate, platio, jer je upravo potrebno." Kad se svetac svukao, pozornim očima je brat pogledao i vidio upadnu ranu na boku. Jedini je ovaj vidio ranu za života, a od ostalih nitko drugi sve do iza smrti.

101. poglavlje

Prikrivanje kreposti

139. Tako je taj čovjek odbacivao svaku slavu koja nije odisala Kristom; tako je ljudskim naklonostima dosudio vječno prokletstvo. Znao je kako uživanje dobra glasa okrnjuje tajnu savjesti i da je daleko pogibelnije zlorabiti kreposti negoli biti bez njih. Znao je da krepost nije ništa manje potrebna da se stečeno zaštiti nego da se to stekne. - Na žalost, na mnogo toga nas većma potiče taština negoli ljubav, a naklonost svijeta pretežnija nam je od ljubavi Kristove. Ne razlikujemo osjećaja, ne podvrgavamo kušnji duhove i kad nas na djelovanje potakne isprazna slava, umišljamo da smo potaknuti ljubavlju. Nadalje, ako smo i malo dobra učinili, njegovu težinu ne možemo nositi. Svaki teret kojega smo se za života oslobodili, gubimo i za obalu vječnosti. Strpljivo podnosimo što nismo dobri; a da nas se lijepo ne gleda, da nas se ne smatra dobrima, toga ne podnosimo. Tako cijeli život provedemo u ljudskoj hvali, jer ništa drugo nismo nego ljudi.

102. poglavlje

Poniznost svetoga Franje u držanju, osjećanju i ponašanju, i protiv samovolje

140. Poniznost je čuvarica i ukras sviju kreposti. Nema li nje u temeljima duhovne građevine, kad se pričini da raste, ona se pretvara u ruševinu. Da čovjeku, koji je bio urešen tolikim darovima, ne bi što nedostajalo, poniznost ga je ispunjala u obilnijoj mjeri. Po svom vlastitom mišljenju nije bio ništa drugo nego samo grešnik, iako je bio uresom i sjajem svekolike svetosti. U njoj je nastojao samoga sebe izgrađivati, da bi postavio temelj što ga je upoznao po Kristu. Zaboravljao je na ono što je stekao, a pred očima je imao samo nedostatke; bio je uvjeren da mu više toga nedostaje nego što posjeduje. Obuzimala ga je samo jedna jedina želja, naime, da bi postao boljim, da bi, nezadovoljan s prvotnim krepostima, stekao nove.

Bio je ponizan u držanju, ponizniji u mišljenju, a najponizniji u prosuđivanju samoga sebe. Božji se knez nije zato razlikovao od drugih što je bio poglavarem, nego samo po ovom predivnom dragulju, jer je među malenima bio najmanji. Ova krepost, ovaj naslov, ovaj znak ga je obilježavao kao generalnoga ministra. Njegovim je ustima bilo daleko svako hvastanje, svaki sjaj nastupanja, svaka naduvenost u činima. U mnogim je stvarima naučio smisao iz objave, a onomu što je iznosio pred druge pretpostavljao je mišljenje drugih. Držao je da je sigurnije mišljenje drugova, i tuđe gledište mu se činilo boljim od vlastitoga. Govorio je da onaj poradi Gospodina nije sve ostavio koji je zadržao kesu, novčarku, vlastitoga mišljenja. Većma je volio slušati kuđenje nego pohvalu, jer ga je kuđenje sililo na popravak, a pohvala gurala u pad.

103. poglavlje

Njegova poniznost u odnosu prema biskupu grada Terni i prema nekom seljaku

141. Kad je jednom prilikom propovijedao narodu u gradu Terni, a gradski biskup⁹⁷ ga preporučio, završivši propovijed, pred svima je biskup rekao ovo: "U ovo posljednje vrijeme je Bog rasvijetlio svoju Crkvu po ovom siromašku i neznatnom čovjeku, koji je jednostavan i neškolovan. Zato uvijek moramo Gospodinu biti zahvalni. Znajmo da nije tako učinio nijednom narodu." Kad je svetac to čuo, prihvatio je to s divnom radošću, što je biskup tako izričito izjavio da je neznatan. Kad su unišli u crkvu, bacio se biskupu do nogu rekavši: "Zaista, gospodine biskupe, uvelike si me počastio, jer, pošto mi je drugo oduzeto, ti si ono što je moje sačuvao netaknutim. Kao razborit čovjek si, velim, odijelio ono dragocjeno od bezvrijednoga, davši Bogu hvalu, a meni neznatnost."

142. Čovjek se Božji pokazivao ponizan ne samo pred višima od sebe, nego i pred jednakima i prezrenima. Bio je spremniji na to da bude opominjan i pokaran nego da sam opominje. Tako je jednoga dana jašeći na magarcu, jer zbog slabosti i bolesti nije mogao ići pješice, prelazio preko njive jednoga seljaka koji je upravo ondje radio. Taj mu seljak pritrči i pažljivo ga upita, nije li on brat Franjo. A kad mu je čovjek Božji rekao da je on onaj za koga je ovaj pitao, ponizno je rekao: "Nastoj - reče seljak - biti tako dobar, kao što o tebi svi govore, jer se u te mnogi pouzdaju. Zato te opominjem, da se ne bi s tobom nikada dogodilo drugačije nego što se očekuje." A kad je čovjek Božji Franjo ovo čuo, sišao je s magarca na zemlju, pao je

ničice pred seljakom, ponizno mu je izljubio noge, zahvaljujući mu, što se udostojao opomenuti ga. - Kako je, dakle, uživao tako veliku slavu dobra glasa, jer su ga vrlo mnogi smatrali svetim, pred Bogom i pred ljudima se smatrao nevrijednim, i nije upadao u oholost zbog tako dična glasa, niti zbog svetosti, ali ni zbog mnoge tako svete braće i sinova koji su mu bili dani kao početak nagrade njihovih zasluga.

104. poglavlje

Kako se na kapitulu odrekao poglavarske službe i o jednoj molitvi

143. Da bi sačuvao krepost svete poniznosti, pošto je prošlo nekoliko godina nakon njegova obraćenja, prigodom jednoga kapitula se pred svom braćom Reda odrekao poglavarske službe rekavši: "Od sada sam za vas mrtav. Evo - reče - brat Petar Katanski! Njega ćemo ja i svi slušati." I naklonivši se odmah zatim pred njim, obećao mu je poslušnost i poštovanje. Nato su braća zaplakala, a bol je izazivala duboke jecaje kad vidješe da su postali na neki način lišeni tolikoga oca. - Kad je blaženi Franjo ustao, sklopljenih ruku i očiju uprtih u nebo reče: "Gospodine, preoručujem ti obitelj, koju si mi do sada povjeravao. A sada, zbog slabosti koje su ti poznate, preslatki Gospodine, kad se za nju nisam kadar brinuti, predajem je ministrima. Na sudnji dan su dužni pred tobom, Gospodine, položiti račun, ako koji brat ili zbog njihova nemara, ili zbog primjera, ili pak zbog oštra postupka propadne." Od tada je ostao podložnikom sve do smrti, a poniznije se ponašao nego bilo koji od njih.

105. poglavlje

Kako je predao drugove

144. Drugom prilikom je svom zamjeniku predao svu braću govoreći: "Neću da uživam ovu posebnu povlasticu slobode, nego neka me braća premještaju iz mjesta u mjesto, kako im nadahne Gospodin." I nadoda: "Već sam vidio slijepca kojega je putem vidio pas." - I tako je u tome bila njegova slava da se, pošto se odrekao svake posebnosti i svake vrsti taštine, u njemu nastani snaga Kristova.

106. poglavlje

Njegovo suprotstavljanje onima koji su voljeli poglavarsku službu

145. Kad je opazio kako neki hlepe za poglavarskom službom, koje je uz ostalo za predstojništvo činilo nedostojnima i samo častohleplje, govorio je da oni nisu samo mala braća, nego da su zaboravili na poziv kojim su pozvani, da su izgubili milost. A neke je bijednike koji su teško podnosili što ih se uklanja sa službe, jer naime nisu tražili teret nego čast, u mnogim govorima prekoravao.

Jednom je zgodom rekao svom pratiocu: "Ne smatram se malim bratom, ne budem li onakav kao što ću ti prikazati." I rekao je: "Evo, kao poglavar braće polazim na kapitul, propovijedam, opominjem braću i napokon se govori protiv mene: 'Ne odgovara nam onaj tko je neuk i neugledan, i zato nećemo da ovaj vlada nad nama, jer nije govornik, priprost je i neznalica.' Napokon će me uz porugu smijeniti, svi će me prezreti. Kažem ti, ako ne bih nepromijenjena lica, s istim veseljem srca i s jednakom odlukom svetosti ove riječi saslušao, nisam mali brat." - I nadodao je: "U

poglavarskoj službi se nalazi opasnost, u pohvalama propast, u podložničkoj poniznosti je dobitak za dušu. Zašto, dakle, većma težimo za pogibelji negoli za dobitkom, kad smo vrijeme dobili zato da stječemo dobitak?"

107. poglavlje

Htio je da braća budu podložna kleru - a zašto

146. Premda je htio da braća sa svima budu u miru i da u odnosu prema svima budu maleni, ipak je naučavao riječju da se prema kleru odnose ponizno, a to je pokazivao i primjerom. Govorio je: "Kleru smo poslani kao pomoć⁹⁸ u spasavanju duša, da nadoknadimo ono čega on ima manje. Svatko će primiti plaću, ali ne prema vlasti, nego prema naporu. Znajte, braćo - rekao je - da je spas duša Bogu najdraži, a on se bolje ostvaruje mirom negoli neslogom klerika. A ako oni sami priječe spasenje naroda, 'Bogu pripada osveta i on će im naplatiti u svoje vrijeme'. Zato budite podložni crkvenim poglavarima, da ne bi, koliko je do vas, došlo do kakve zavisti. 'Budete li sinovi mira', za Gospodina ćete pridobiti i kler i narod. A to će Gospodinu biti draže nego da pridobijete sam narod, a kler da sablaznite. Pokrivajte njihove padove - reče - nadoknadite njihove mnogobrojne nedostatke, a kad to učinite, budite još ponizniji."

108. poglavlje

Štovanje što ga je iskazivao biskupu Imole

147. Kad je jednom zgodom sveti Franjo došao u Imolu, grad u Romagnoli, predstavio se mjesnom biskupu i zatražio od njega dopuštenje za propovijedanje. A njemu će biskup: "Dosta je, brate, da ja propovijedam svom narodu." Oborivši glavu sveti je Franjo ponizno izišao napolje, a nakon kratka vremena se povratio unutra. Njemu će biskup: "Što, brate, želiš? Što ponovno tražiš?" Nato će sveti Franjo: "Gospodine, ako otac istjera sina na jedna vrata, on treba da uniđe na druga." Biskup nadvladan poniznošću, vesela lica ga zagrlj i reče: "Ti i tvoja braća ubuduće s mojom općenitom dozvolom propovijedajte u mojoj biskupiji, jer je to zavrijedila sveta poniznost."

109. poglavlje

O njegovoj poniznosti prema svetom Dominiku i obratno, te o njihovoj međusobnoj ljubavi

148. U Rimu su se našla zajedno s gospodinom Ostijskim, koji je kasnije postao vrhovnim svećenikom,⁹⁹ ona dva sjajna svjetla svijeta,¹⁰⁰ sveti Dominik i sveti Franjo. I kad su se o Gospodinu međusobno slatko porazgovorili, napokon im je biskup rekao: "U prvotnoj Crkvi pastiri Crkve bijahu siromašni, a ljudi su gorjeli od ljubavi, a ne od pohlepe. Zašto - reče - ne bismo između vaše braće uzimali biskupe i prelate koji bi naukom i primjerom ostale predvodili?" Među svecima s obzirom na odgovor nastala prepirka; nije jedan drugoga pretjecao, nego su jedan drugoga poticali, štaviše, jedan drugoga je upravo silio da odgovori. Svaki je, naime, imao prednost pred onim drugim, a obojica su se jedan prema drugom odnosila s poštovanjem. Konačno je Franju pobijedila poniznost da sebe ne pretpostavi, a pobijedila je i Dominika, koji je

ponizno poslušao te prvi odgovorio. Odgovarajući, dakle, blaženi Dominik reče biskupu: "Gospodine, moja braća, ako su toga svjesna, u dostatnom stupnju i ne mogu dopustiti da postignu i neki drugi oblik dostojanstva." Dok je on to tako ukratko izgovorio, blaženi se Franjo pred biskupom naklonio i rekao: "Gospodine, moja su braća zato nazvana "mala" da se ne bi usudila postati "velika". Zvanje nas potiče da budemo na niskom i da slijedimo trag Kristove poniznosti. Kamo napokon da više od drugih pred licem svetih budu uzdignuti. Ako hoćete da donose plod u Božjoj Crkvi, držite ih i čuvajte u položaju njihova poziva, na nisko ih povratite pa i protiv volje. Zato molim, oče, da ne budu oholiji što su siromašniji pa da se ne uzdignu nad ostale. Nipošto nemojte dopustiti da se uzdižu na dostojanstva." Ovako su sveci odgovorili.

149. Što kažete, sinovi svetih? Vas, izrodi, izjedaju ljubomora i zavist, a ništa manje težnja za nezakonitim dobrima. "Međusobno se grizete i izjedate", a borbe i svađe se rađaju samo iz pohlepe. "Boriti vam se protiv četa tame", žestok boj vam je voditi protiv vojske demona, a vi ste protiv samih sebe uperili oštricu mača; licem usmjerenim prema pomirilištu prijateljski se gledaju oci puni znanja, a sinovi im puni zavisti nemilo jedan drugoga gledaju. Što će učiniti tijelo, imadne li podijeljeno srce. Sigurno bi po cijelome svijetu nauka o pobožnosti plodonosnije napredovala, kad bi službenike riječi Božje veza ljubavi čvršće sjedinjivala. Ono naime što govorimo ili naučavamo ponajviše zato postaje neuvjerljivim što se u nama po očitim znakovima pokazuje kao neki kvasac mržnje. Znam da za to ovdje nisu u pitanju oni čestiti, nego nevaljali, za koje s pravom držim da ih treba iskorijeniti da ne zarazuju svete. Što da napokon reknem onim premudrima? Oci su došli u kraljevstvo putem poniznosti, a ne putem dostojanstva; častohlepni sinovi naokolo obilaze, a ne nalaze puta u grad trajna prebivanja. Što drugo preostaje, jer ne slijedimo njihova puta, zato ne postizavamo ni slave? Daleko bilo od nas, Gospodine! Učini da ponizni učenici budu pod krilima poniznih učitelja. Učini da budu dobri rođaci po duhu pa da "ugledaš sinove svojih sinova mir nad Izraelom!"¹⁰¹

110. poglavlje

Kako su se jedan drugome povjerali

150. Kad su, kao što smo malo prije rekli, sluge Božje izrekle svoje odgovore, gospodin Ostijski se saziđivao i mnogo je Bogu zahvaljivao. A kad su odande otišli, blaženi Dominik je od svetoga Franje zatražio da mu se udostoji dati pojas kojim je bio opasan. Sveti Franjo na ovo nije odmah pristao. Istom je poniznošću odbio kakvom je onaj to zamolio. Ipak je pobijedila moliteljeva smjerna pobožnost. Kad je pojas odbio, s velikom pobožnošću ga je opasao ispod svoje donje tunike. Napokon jedan drugome stisnuše ruke i jedan se drugom najtoplije preporučivaše. Svetac je svecu rekao: "Htio bih, brate Franjo, da se tvoj i moj Red sjedine i da u Crkvi provodimo život na isti način." Kad su se napokon, rastali jedan od drugoga, sveti Dominik je rekao brojnim koji su bili nazočni: "Zaista vam kažem ovoga svetog čovjeka Franju bi ostali redovnici morali nasljedovati, jer posjeduju toliku savršenost svetosti."

POSLUŠNOST

111. poglavlje

Poradi istinske poslušnosti uvijek je imao gvardijana

151. Da bi ovaj nadasve oprezni trgovac na mnogo načina privređivao i da bi sve ovo vrijeme upotrijebio za zasluge, htio je da bude ravnjan uzdama poslušnosti i da samoga sebe podloži vodstvu drugoga. Tako se nije samo odrekao službe generalnoga ministra, nego je poradi veće zasluge poslušnosti zatražio posebna gvardijana da bi ga napose štovao kao poglavara. Rekao je naime bratu Petru Katanskom kojem je prije toga obećao svetu poslušnost: "Poradi Boga te molim da me namjesto sebe povjериš jednom od mojih drugova, kojega ću s poštovanjem slušati kao tebe. Poznam, rekao je, plod poslušnosti i znam da ništa od vremena ne prolazi bez dobitka onomu koji jarmu drugoga podloži vrat." Kad je uvažena njegova želja, svuda je do smrti ostao podložan, vlastitom se gvardijanu uvijek s poštovanjem pokoravao.

Nekom zgodom je rekao svojim drugovima: "Između ostaloga što mi se božanska dobrota udostojala udijeliti, dana mi je ova milost da bih jednako tako brižno slušao novaka koji je to postao prije jedan sat, ako bi mi bio dodijeljen kao gvardijan, kao što bih se pokoravao bilo kojem vrlo starom i razboritom. Podložnik ne smije - rekao je - svoga poglavara gledati kao čovjeka, nego mora gledati onoga poradi čije se ljubavi podložio. Što je neugledniji onaj koji je na čelu ostalih to je poniznost onoga koji sluša vrednija."

112. poglavlje

Kako je prikazao pravu poslušnost i o tri vrste poslušnosti

152. Nekom drugom zgodom je Franjo sjedio s drugovima pa je ovako uzdahnuo: "Jedva da ima ijedan redovnik na cijelome svijetu koji savršeno sluša svoga poglavara." Drugovi zbunjeni rekoše: "Kaži nam, oče, koja je poslušnost savršena i najveća." Opisujući istinski poslušna, on se poslužio slikom mrtva tijela i odgovorio: "Uzmi mrtvo tijelo i stavi ga gdje hoćeš. Vidjet ćeš da se ne protivi pomicanju, ne mrmlja zbog položaja, ne tuži se na ostavljenost. Pa ako se postavi na stolac, neće gledati gore nego dolje. Odjene li se u grimiz bit će dvostruko blijedo. Onaj je - reče - istinski poslušan, koji ne prosuđuje zašto ga miču, ne mrmlja zbog položaja, ne zahtijeva da se izmijeni. Kad mu se povjери služba, zadrži uobičajenu poniznost. Što je više u časti, to više se smatra nedostojnim." - Kad je drugom zgodom govorio o tome, za dopuštenja koja su dana na vlastitu molbu rekao je da su i ona naređena te ne predstavljaju zahtjev, zato im je dao naziv svete poslušnosti. Govoraše da su obadvije poslušnosti dobre, ali da je ona sigurnija. - A najveća je ona poslušnost, u kojoj nemaju ništa tijelo i krv. Smatrao je da je to ona kada se 'po božanskom nadahnuću polazi među nevjernike' bilo poradi koristi bližnjih, bilo poradi želje za mučenišvom. Kad se ovo dopuštenje traži, smatrao je da je to Bogu osobito drago.

113. poglavlje

Ne smije se na laku ruku zapovijedati pod poslušnost

153. Smatrao je zato da se "pod poslušnost" smije samo rijetko zapovijedati. Ne smije se najprije izbaciti strelica, koja može doći u krajnjem slučaju. Rekao je: "Ruka ne smije brzo posizati za mačem." A onaj koji bi oklijevao da se pokori nalogu iz poslušnosti, niti se Boga boji, niti se srami ljudi. - Nema ništa istinitije od toga. A što je drugo vlast u nepromišljena poglavara nego mač u rukama manijaka? A što je očajnije od redovnika koji prezire poslušnost?

114. poglavlje

O bratu kojem je kapucu bacio u vatru, jer je došao bez dopuštenja, iako ga je vukla pobožnost

154. Nekom zgodom je bratu, koji je došao sam bez dopuštenja, skinuo kapucu i naredio da je bace u veliku vatru. A kako kapucu nije nitko iz vatre izvadio, jer su se plašili pogleda koji je na čas uzbudio, svetac zapovjedi da se ona iz vatre izvadi, jer je plamen nije ništa oštetio. Premda se ovo moglo dogoditi zbog svečevih zasluga, ipak je možda bilo i nešto zasluge onoga brata. Ovoga je nadvladala želja da vidi izvanredno sveta oca, ali u tom nije bilo razboritosti, koja je upravljač sviju kreposti.

O ONIMA KOJI DAJU DOBAR ILI LOŠ PRIMJER

115. poglavlje

Primjer jednoga dobrog brata, način života stare braće

155. Naglašavao je da je Gospodin u posljednje vrijeme zato poslao malu braću da pokažu primjere svjetla onima koji su ovijeni tminom grijeha. Kazivao je kako ga ispunjaju najugodniji osjećaji i da postaje kao pomazan skupocjenom pomašću kada sluša o uzvišenim djelima svete braće rasijane po cijelome svijetu. - Desilo se da se neki brat po imenu Barbar pred jednim plemenitim čovjekom s otoka Cipra jednom prilikom na drugoga brata nabacivao uvredljivim riječima. A kad je ovaj opazio da je brat zbog nesuglasice malo povrijeđen, uzeo je magareću izmetinu i rasrđen na samoga sebe, da bi sebe kaznio, stavio ju je u usta rekavši: "Neka jezik melje izmetinu koji je na moga brata izlio otrov ljutnje." Kad je to vidio vitez, upravo se zapanjio. Otišao je izvanredno sazidan i otada je braći darežljivo stavio na raspolaganje sebe i sve svoje.

Ako je koji od braće drugoga smutio riječima, sva su braća neizostavno običavala učiniti ovo: dotični bi se odmah bacio ničice, povrijeđenom bi noge obasuo poljupcima, makar bi se dotični i protivio. Svetac je s takvih klicao od veselja. Kad bi slušao svoje učenike kako sami od sebe iznose primjere svetosti, onu je braću obasipao blagoslovima, koja zaslužuju potpuno priznanje, jer riječju i primjerom k ljubavi Kristovoj privlače grešnike. Htio je da ga u gorljivosti za duše, koja ga je posvema ispunjavala, sinovi istinski nasljeđuju.

116. poglavlje

Kako je svetac prokleo neke koji su davali zao primjer i kako je to teško podnosio

156. Tako bi najtežom kaznom njegova prokletstva bio pogođen i onaj koji bi opakim djelima ili primjerom osramotio redovničku zajednicu. Evo što se dogodilo s dvojicom braće koja su, u tobožnjoj želji da na se navuku veći prezir, njegovali duge brade. Dodoše oni jednom pred biskupa grada Fondi,¹⁰² a on im reče: "Pazite da se ljepota redovničke zajednice ne bi nagrdila uvođenjem ovakvih novotarija." Kad je to bilo rečeno svecu, on je odmah ustao i, uzdignutim rukama prema nebu, prolijevajući suze izrekao riječi molitve ili, štoviše, prokletstva: "Gospodine Isuse Kriste, koji si izabrao dvanaestoricu apostola i premda je od njih jedan pao, ostali ti ostadoše privrženi. Ispunjeni jednim duhom propovijedali su evanđelje. Ti si, Gospodine, u ovom posljednjem vremenu, sjećajući se staroga milosrđa, osnovao redovničku zajednicu braće da bude potporanj tvojoj vjeri i da se po njima ispuni otajstvo tvoga evanđelja. Tko će, dakle, namjesto njih pred tobom načiniti zadovoljštinu, ako nisu svima onima, kojima su poslani, ne samo pružali primjere svjetla, nego su pred njima činili djela tame? Neka budu, presveti Gospodine, prokleti od tebe i od cijelog nebeskoga dvora i od mene neznatnoga oni koji svojim opakim primjerom kvare i ruše što si nekoć sagradio po svetoj braći ovoga Reda i graditi ne prestaješ!" - Gdje su oni koji govore kako su po njegovu blagoslovu sretni i razmeću se da su se do mile volje naužili njegova prijateljstva? Ako bi se, Bože sačuvaj, našli takvi koji se ne kaju što su na štetu drugih na sebi očitovali djela tame, teško njima, jer će zauvijek propasti!¹⁰³

157. Kazivao je: "I najbolja braća se smućuju nad djelima opake braće pa i ako sami nisu sagriješili, snosi krivicu zbog zla primjera. Zato me okrutnim mačem probadaju i njime mi cijeli dan probijaju srce." I zato se najviše povlačio od saobraćaja s braćom kako se ne bi dogodilo da nešto čuje nepovoljno o kojem što bi mu obnovilo bol.

I govorio je: "Doći će vrijeme, kada će zbog zlih primjera Bogu tako mio Red biti toliko ozloglašen da će braću biti sram izići pred ljude. A koji u to vrijeme dođu da ih se primi u Red, bit će vođeni samim djelovanjem Duha Svetoga, a tijelo i krv neće utisnuti nikakve mrlje. Ovi će doista biti blagoslovljeni od Gospodina. Premda u ovih neće biti zaslužnih djela, jer će ohladiti ljubav koja svece potiče na žarko djelovanje, snaći će ih silne napasti. A koji se u to vrijeme nađu prokušani, bit će bolji od svojih predšasnika. A teško onima koji sami sebi povlađuju zbog tek prividnoga redovničkog ponašanja, omlitavit će zbog nerada, i neće se postojano odupirati ni napastima koje se pripuštaju da bi se prokušali izabrani. Samo će naime oni, koji budu prokušani, primiti vijenac života. Njih, međutim, čini prokušanima opakost odbačenih."

117. poglavlje

Objava koju mu je Bog saopćio o stanju Reda i kako Reda neće nikada nestati

158. Božji pohodi su mu pružali mnoge utjehe. Oni su mu davali sigurnost da će temelji njegova Reda ostati stalni. A bilo mu je također obećano da će broj otpalih bez sumnje biti nadoknađen izabranima. Akad je jednom bio uznemiren zbog zlih

primjera te se sav smućen dao na molitvu, Gospodin ga je ovako ukorio: "Zašto se ti, čovuljče, uznemiruješ? Zar sam ja tebe takvim pastirom postavio svojem Redu te ne priznaješ da sam ja njegov glavni zaštitinik? Tebe sam, čovjeka jednostavna, zato postavio, da ono što ću po tebi činiti, bude za nasljedovanje ostalima; neka nasljeđuju koji nasljedovati htjednu. Ja sam pozvao, ja ću čuvati i pasti, a da se nadomjesti gubitak jednih, izabrat ću druge. Ne bude li takav rođen, učinit ću da se rodi. Zato se ne uznemiruj, nego radi na svom spasenju. Padne li Red samo na trojicu članova, mojim će nastojanjem zauvijek ostati." Od tada je govorio da krepost samo jednoga svetoga nadmašuje i najveće mnoštvo nesavršenih, samo jedna zraka svjetla potiskuje strahovitu tminu.

PROTIVNIK BESPOSLICE I BESPOSLIČARA

118. poglavlje

Objavljeno mu je kad ima značaj sluge Božjega a kada nema

159. Otkako je taj čovjek, odbacivši što je štetno, počeo prianjati uz Gospodina, jedva bi dopustio da mu i najmanji dio vremena propadne. Premda je u Gospodnje riznice smjestio obilje zasluga, ostao je uvijek svjež, uvijek sve spremniji za duhovne pothvate. Ne činiti nikakvo dobro, smatrao je teškom krivnjom. Smatrao je da: uvijek ne napredovati, znači nazadovati. - Dok je ednom u Sieni boravio u ćeliji, jedne je noći pozvao k sebi drugove koji su spavali: "Molio sam, braćo, Gospodina da se udostoji pokazati mi kada sam njegovsluga i kada to nisam. Ne bih naime, htio - reče - ništa drugo biti nego samo njegov sluga. I sam mi se predobri Gospodin udostojao odgovoriti: 'Tada u sebi prepoznaj moga pravog slugu, kad sveto misliš, govoriš i radiš.' Zato sam vas, braćo, pozvao jer se pred vama želim postidjeti, ako kada od ovog troje nisam ništa izvršio."

119. poglavlje

Pokora za isprazne riječi u Porcijunkuli

160. Nekom je drugom zgodom čovjek Božji kod Marije Anđeoske u Porcijunkuli promatrao kako korist od moliltve zbog ispraznih riječi nakon molitve nestaje. Protiv padanja u isprazne govore odredio je ovaj lijek govoreći: "Koji god brat rekne ispraznu ili beskorisnu riječ, dužan je odmah priznati svoj grijeh i za pojedine ovakve slučajeve dužan je izmoliti jedanput Očenaš za svoju dušu, ako li ga drugi ukori, neka to namjeni za dušu dotičnoga."

120. poglavlje

Kako je on sam radio i kako su mu bili mrski besposličari

161. Govorio je kako mlitavce, koji s ljubavlju ne prianjaju ni uz kakav posao, treba izbaciti iz usta Gospodnjih. Nitko se pred njim nije mogao pojaviti besposlen, a da ga ne bi oštro pograbilo. Tako je on sam, uzor svakog savršenstva, bio zaposlen iradio svojim rukama. Nije dopuštao da mu izmakne išta od tog izvrsnoga dara, tj. od vremena. - A jednoć je rekao: "Hoću da sva moja braća rade i da se vježbaju, a oni

koji ne umiju, neka nauče pojedine zanate." I obrazlažući to rekao je: "Da bismo ljudima bili manje dosadni i da nam u besposlici ne bi srce ili jezik lutao po onom što je nedopušteno." Dobitak ili naplatu za obavljene posao nije prepuštao onomu koji je radio, nego gvardijanu ili redovničkoj obitelji.

121. poglavlje

Pritužbe svecu protiv besposličara i izjelica

162. Neka mi, sveti oče, bude dopušteno danas izreći tužbu protiv onih koji se nazivaju tvojima. Mnogima koji se hoće odmarati prije posla mrsko je vježbanje u krepostima. Pokazuju da su sinovi Luciferovi, a ne Franjini. Većma obilujemo slabićima negoli borbenima, a jer smo rođeni za rad, svoj život bismo morali smatrati borbom. Nije im po volji da budu korisni po radu, a po kontemplaciji to ne mogu. Budući da sve smućuju svojom osebužnošću, više rade ždrijelom nego rukama, "mrze onoga koji na gradskim vratima pravdu dijeli", ne podnose da ih se ni vrškom prstiju dotakne. Prema riječi blaženoga Franje ipak se većma čudim njihovu bezobrazluku, jer bi kod kuće morali u znoju lica živjeti, a sada žive bez rada, uzdržavaju se znojem siromaha. Neobična lukavština! Premda ništa ne rade, ipak misliš da su uvijek zauzeti. Znadu satove pojedinih obroka, a ako ih kada pritisne glad, krive sunce da je zaspalo. Zar da vjerujem, dobri oče, da su ove ljudske nakaze zavrijedile tvoju slavu? Nisu vrijedni ni tunike. Ti si uvijek u ovom brzom i kratkotrajnom vremenu naučavao kako se treba bogatiti zaslugama kako se u budućnosti ne bi dogodilo da moramo prositi. Ovi ne uživaju ni u domovini, a malo zatim će poći u progonstvo. Ova bolest je zahvatila podložnike, jer su poglavari nemarni kao da je moguće da ih neće stići kazna zato što podnose njihov porok.

SLUŽBENICI RIJEČI BOŽJE

122. poglavlje

Kakav mora biti propovjednik

163. Htio je da službenici Božje riječi budu takvi koji će pranjati uz proučavanje duhovnih stvari i koji neće biti sprečavani nikakvim drugim službama. Govorio je da je ove izabrao Veliki Kralj da narodima objave naredbe što ih čuju iz njegovih usta. Kazivao je: "Propovjednik najprije mora u samotnoj molitvi crpsti ono što će poslije iznositi u govorima. Prije nego što će izgovarati hladne riječi izvana, mora biti topao iznutra. Rekao je da je to časna služba i svi treba da poštuju one koji je izvršuju. Reče: "Ti su život tijela, oni se bore protiv đavla, oni su svjetiljka svijeta."

Smatrao je da učitelje svetog bogoslovlja treba većma častiti. Jednom je zgodom dao općenitije napisati: "Sve bogoslovce i one koji nam pružaju božanske riječi, moramo častiti i štovati kao one koji nam pružaju duh i život." - A kad je jedanput pisao blaženom Antunu,¹⁰⁴ ovako je dao da se stavi na početku pisma: "Bratu Antunu, mojem biskupu!"

123. poglavlje

Protiv onih koji teže za ispraznom hvalom i tumačenje proročanstva

164. Rekao je da ipak treba sažalijevati propovjednike koji za bijedni novčić prodaju često ono što čine. Nadimanje takvih je gdjekada liječio protulijekom: "Zašto se hvastate zbog ljudi koji su se obratili, a obratila su ih moja jednostavna braća svojim molitvama?" Napokon je one riječi: "Kad nerotkinja rodi sedam puta" ovako tumačio: "Nerotkinja - reče - to je moj siromašni brat, koji nema dužnosti da u Crkvi rađa djecu. On će na sudu roditi mnoge, jer će sudac tada pripisati njegovoj slavi one što ih je svojim privatnim molitvama obratio. 'Koja je imala mnogo djece', oslabit će, jer će propovjednik, koji se raduju kao da su mnogi po njemu rođeni, tada spoznati da u njima nije bilo ništa njegovo." - A one koji žele da ih se većma hvali kao govornike nego kao propovjednike, koji govore kičeno a ne pobudno, nije volio. Rekao je da slabo dijele oni koji sve pripisuju propovijednaju, a ništa pobožnosti. Zaista je hvalio propovjednika, ali onoga koji je u pravo vrijeme mislio na sebe i koji je za sebe osjećao.

PROMATRANJE STVORITELJA U STVOROVIMA

124. poglavlje

Svečeva ljubav prema osjetilnim i prema neosjetilnim stvorovima

165. Taj se sretni putnik žurio da iziđe iz svijeta kojim je prolazio kao prognanik, ali se služio svim onim što je na svijetu. Protiv knezova tmine se naime njime služio kao borilištem, a Boga je promatrao kao zrcalo dobrote. U svakoj umjetnini je veličao Umjetnika. Što god je opažao u stvorovima, podsjećalo ga je na Stvoritelja. Zanosno je klicao svim djelima Božjih ruku; uživajući u divnim prizorima, gledao je živi smisao i uzrok svega. U lijepim stvarima je prepoznavao Najljepšega. Sva mu dobra dovikuju: "Onaj koji nas je stvorio najbolji je." Po tragovima što ih je u stvari svuda utisnuo slijedi Ljubljenoga, od svega pravi sebi stepenice, kojima se dolazi do prijestolja. Osjećajem nečuvene pobožnosti grli sve stvorove, govori im o Gospodinu i potiče ih da ga slave. - Pažljiv je prema uljanicama, svjetiljkama i svijećama. Nije htio svojom rukom priječiti njihovo svjetlo, jer da je njihovo svjetlo znak vječnoga svjetla. - S poštovanjem je hodio po kamenju i to zbog onoga koji sebe nazivlje stijenom. A kad je trebalo izreći onaj redak: "Uzdigao si me na stijenu", da bi to izrekao s nešto više poštovanja, kazao je: "Ispod nogu Stijene si me uzvisio."

Kad bi braća sjekla drva, branio je da se stablo sasvim posiječe. Htio je da mu se ostavi nada da će ponovno potjerati. - Vrtlaru je naredio da oko vrta ostavi neprokopanu među da bi u svoje vrijeme zelenilo biljaka i dražest cvijeća propovijedala o divnom Ocu svega. Naredio je da se unutar vrta uredi vrtić za mirisno bilje i cvijeće da one, koji to budu promatrali, podsjeća na vječno uživanje.

Uklanjavao bi s puta crviće da ne budu pogaženi nogama. Naredio je da se pčelama donese meda i najboljega vina da u zimskoj studeni ne izgine. - Sve životinje je nazivao braćom i sestrama, iako je među svakovrsnom zvjeradi posebno volio one blage. Ta tko bi bio kadar sve ispriopovijedati, ako je naime ona izvorna dobrota, koja će biti sve u svemu, ovom svecu već sve u svemu odsajivala.

125. poglavlje

Kako su mu sami stvorovi uzvraćali ljubav i o vatri koja ga nije ozlijedila

166. Zato su se svi stvorovi trudili kako bi svecu uzvratili ljubav i kako bi za dobročinstva odgovarali zahvalnošću. Smiješili su se kad bi ih dragao, udovoljavali bi njegovim molbama, pokoravali se njegovim zapovijedima. - U ono vrijeme, kad su mu bile bolesne oči te je bio primoran podvrgnuti se liječenju, u obitavalište je bio pozvan liječnik. On je došao i donio željeznu spravu za ispaljivanje. Naredio je da se sprava stavi u vatru, dok se ne usije. A blaženi je otac, dok mu je tijelo od užasa podrhtavalo a on ga hrabrio, ovako progovorio vatri: "Sestro moja vatro, s obzirom na ostale stvari imaš zavidnu ljepotu; snažna si, lijepa i korisna, jer te je Svevišnji takvom stvorio. Budi ovaj čas prema meni samilosna, budi uljudna! Jer sam te do sada ljubio u Gospodinu. Molim velikoga Gospoda koji te je stvorio da tvoju žestinu sada ublaži da bih mogao podnijeti što me nježnije budeš palila." Kad je dovršio molitvu, znakom križa je blagoslovio vatru i tada je neustrašivo stao. Liječnik je uzeo u ruke ražareno i usijano željezo, braća su se, nadvladana samilošću, razbjegla, a svetac se vedar i veseo prepustio željezu. Željezo je pištajući ulazilo u nježno tijelo, a od uha do obrve je izvedeno spaljivanje. Koliku mu je bol nanijela ona vatra, svjedoče riječi samoga sveca, koji to najbolje zna. Kad su se naime povratila braća koja su se razbjegla, otac im je smješeći se rekao: "Vi, malodušni i tjesnogrudni, zašto ste pobjegli? Zaista vam kažem, niti sam osjetio žestinu vatre, niti kakvu tjelesnu bol." Zatim se okrenuo liječniku i rekao: "Ako tijelo još nije dovoljno sprženo, žeži ponovno!" A liječnik, koji je u sličnom zahvatu doživljavao različite slučajeve, naglasio je da je ovo čudo i rekao: "Kažem vam, braćo, danas sam vidio čudesne stvari!" Vjerujem da se ovaj povratio u stanje prve nedužnosti, jer, kad je htio, ublaživalo se i ono što je okrutno.

126. poglavlje

Kako mu je ptičica sjela na ruku

167. Vozeći se preko Rietskoga jezera prema samotištu Greccio, sjedio je u čamcu. Jedan ribar mu je poklonio neku riječnu pticu da se s njom zabavlja u Gospodinu. Blaženi je otac radosno uzeo pticu, a zatim je otvorio ruke i blago je potaknuo da slobodno odleti. A kad nije htjela otići, nego se u njegovim rukama stisla kao u gnjezdašcu, svetac se uzdignuta pogleda predao molitvi. I kad je kao nakon duga vremena odnekale došao k sebi, umiljato je naložio da se bez straha povрати u prijašnju slobodu. Zadobivši dopuštenje s blagoslovom, izražavajući radost jednim pokretom tijela, odletjela je.

127. poglavlje

Sokol

168. Kad je blaženi Franjo, u želji da na uobičajen način izbjegne poglede i razgovore s ljudima boravio u jednom samotištu, po velikom se savezu prijateljstva povezao sa sokolom koji je na tome mjestu imao svoje gnijezdo. Sokol je naime uvijek u noćno doba svojim pjevom i glasanjem označivao sat u koji je svetac

običavao ustajati na božanske pohvale. To je svecu Božjem jako godilo što tolikom brižljivošću od njega odgoni svaku tromost. Ali kad je svetac nekom bolešću bio većma pritisnut nego obično, sokol ga je štedio pa nije tako točno označivao bdijenja. I kao da ga je Bog poučio, istom bi u praskozorje u zvono svoga glasa lakim udarcem pokucao. - Kakvo čudo, ako su izvanrednog ljubitelja Božjeg poštivali i ostali stvorovi.

128. poglavlje

Pčele

169. Na jednoj gori je jednoć bila napravljena ćelijica u kojoj je Božji sluga četrdeset dana činio najstrožu pokoru. Pa kad je, pošto se navršilo određeno vrijeme, odanle odlazio, ćelija je u samotištu ostala bez stanovnika. Ondje je ostala zemljana posuda iz koje je svetac običavao piti. A kad su jedanput došli ljudi iz poštovanja prema svecu, nađoše posudicu punu pčela. U samoj su posudi divnom vještinom načinile medeno saće hoteći, bez sumnje, time označiti slast kontemplacije, koju je ondje uživao svetac Božji.

129. poglavlje

Fazan

170. Neki je plemić iz sijenskoga kraja blaženom Franji, dok je bolovao, poslao fazana. Kad ga je radostan primio, a u takvim se slučajevima nije običavao veseliti iz želje za jelom nego iz ljubavi prema Stvoritelju, rekao je fazanu: "Neka je hvaljen naš Stovritelj, brate fazane!" a zatim je kazao braći: "Načinimo pokus da vidimo hoće li brat fazan htjeti boraviti s nama ili će otići na samotna mjesta koja mu većma odgovaraju." Na svečev ga je nalog jedan brat odnio daleko i ostavio u vinogradu. Fazan se odmah brzim koracima povratio k očevoj ćeliji. Svetac je ponovno naredio da se još dalje odnese, ali se on još brže povratio k vratima. Zato je svetac naredio da ga brižno hrane. Zagrlio ga je i tepao mu umiljatim riječima. To je promatrao neki liječnik koji je mnogo štovao sveca Božjega pa ga je zatražio od braće, ali ga nije namjeravao pojesti, nego ga je htio čuvati iz poštovanja prema svecu. Štoviše, liječnik ga je odnio sa sobom kući. No, fazan kao da mu je nanesena nepravda, odvojen od sveca, uopće nije htio jesti doklegod je bio od njega odijeljen. Liječnik se čudio i odmah je fazana odnio natrag svecu i sve je po redu isripovijedao što se zbilo. Duskora, kad je fazan bio stavljen na zemlju, pogledao je svoga oca, prestao je tugovati i radosno počeo jesti.

130. poglavlje

Cvrčak

171. Pokraj ćelije sveca Božjega u Porcijunkuli je cvrčak, sjedeći na grani smokve, često uobičajenom milinom cvrčao. Blaženi je otac gdjekada ispružio ruku i ljupko ga pozvao govoreći: "Brate cvrčku, dođi k meni!" A on bi, kao da je razuman, odmah sišao na njegovu ruku. Svetac mu je rekao: "Pjevaj, brate moj cvrčku, i Gospodina, svoga Stovritelja, zanosno hvali!" Cvrčak je bez oklijevanja poslušao i počeo pjevati. I tako dugo ne bi prestao pjevati, dok čovjek Božji ne bi u njegovo

pjevanje umiješao svoje pohvale Bogu i dok mu ne bi naredio da odleti na svoje uobičajeno mjesto. Ondje bi kroz osam dana ostajao kao privezan. A svetac, kad je silazio iz ćelije, uvijek ga je rukama pogladio i naredio da pjeva. Cvrčak se navikao uvijek slušati njegove naredbe. I svetac reče svojim drugovima: "Podajmo već dopust našem bratu cvrčku, koji nas je do sada dosta razveseljavao svojim pohvalnim pjesmama, da se zbog toga ne bi naše tijelo isprazno dičilo." I cvrčak je odmah, dobivši dopuštenje, otišao i nije se više ondje pokazivao.

LJUBAV

131. poglavlje

Njegova ljubav i kako je poradi spasenja duša sam davao primjer savršenstva

172. Snaga ljubavi ga je učinila bratom ostalim stvorovima, zato nikakvo čudo da je u još većoj mjeri bio bratom po ljubavi Kristovoj onima koji su urešeni slikom i prilikom Stvoriteljevom. Govoraše kako ništa nije preče od spasa duša. To je češće dokazivao time što se Jedinorođenac Božji udostojao visjeti na križu. Zato se on borio u molitvi, razlagao je to u propovijedi, pružao je u tome dobar primjer. Nije se smatrao prijateljem Kristovim, ako ne bi ljubio duše koje je i Krist ljubio. I zato je to u njega bio najvažniji razlog zbog čega treba štovati naučitelje, jer oni kao Kristovi pomagači zajedno s Kristom izvršuju službu. A svoju je braću, kao one koji su na poseban način 'iste vjere' i s kojom je bio sjedinjen po udioništvu u vječnoj baštini, zato izvanredno srdačno grlio svim svojim osjećajima.

173. A kad je bio prekoravan zbog strogosti života, odgovarao bi da je zato darovan Redu da mu bude uzorom i da bi poput orla lebdio nad svojim orličima. Zato, kad mu nedužno tijelo, koje se već dragovoljno podvrgavalo duhu, nije poradi prestupaka trebalo biča, ipak ga je poradi dobra primjera ponovno kažnjavao, i samo poradi drugih se držao vrletnih putova. - I s pravom, jer se više gleda na poglavarovu ruku negoli na njegov jezik. Rukom si, oče, upućivao nježnije, uvjeravao lakše, i dokazivao sigurnije. Kad bi poglavari 'govorili ljudskim i anđeoskim jezicima', a kad ne bi pružali primjere ljubavi, meni bi malo koristili, a sebi ništa. Doista, kad se onaj koji kara ne plaši i kad umjesto razloga stoji samovolja,¹⁰⁵ nije li dosta pečata^{105a} za spasenje? Ipak valja učiniti ono što strogo naređuju dabi kroz prazne kanale do lijeha protjecala voda. Neka se gdjekada ubere ruža s trna, da bi veći služio manjemu.

132. poglavlje

Briga za podložnike

174. Ta tko je usvojio Franjinu brigu z podložnike? On je neprestano dizao ruke prema nebu za prave Izraelce, a gdjekada je zaboravljao na sebe i više se brinuo za spasenje braće. Padao je ničice pre Veličanstvom, za sinove je prinosiso žrtvu duha, silio je Boga na dobročinstva. S malenim stadom, što ga je vodio za sobom, suosjećao je s ljubavlju punom straha, kako se ne bi dogodilo da izgubi i nebo, pošto je izgubio svijet. Mislio je da će biti neslavan, ako one, koji su mu povjereni, zajedno sa sobom ne učini slavnima. Njih je rađao njegov duh mučnije nego što ih rodiše majčinske utrobe.

133. poglavlje

Suosjećanje s bolesnicima

175. S bolesnicima je mnogo suosjećao, mnogo se brinuo za njihove potrebe. Ako bi mu odani svjetovnjaci kada poslali ukuhana voća, iako je njemu samom to većma trebalo negoli drugima, davao bi ostalim bolesnicima. Sa svim nemoćnima je suosjećao, tješio bi ih, kad mu nije bilo moguće pomoći. - U dane je posta i sam jeo, da se bolesnici ne bi bojali jesti. A nij e se ni sramio na gradskim tržnicama tražiti mesa za bolesna brata. - Ipak je opominjao bolesnike da strpljivo podnose svoje teškoće da ne bi došlo do sablazni, kad im u svemu ne bi bilo udovoljeno. Zato je u jednom Pravilu dao napisati ove riječi: "Molim svu svoju bolesnu braću da se u svojim bolestima ne srde, i neka ne prigovaraju Bogu ili ljudima. Neka odviše uporno ne zahtijevaju lijekove, i neka previše ne žele osloboditi tijelo koje će brzo umrijeti, a neprijatelj je duše. Neka na svemu zahvaljuju i neka žele biti onakvi kao što Bog hoće da budu. Koje je Bog predodredio za vječni život, njih ostanima bičeva i bolesti odgaja, kao što je sam rekao: "Ja korim i karam sve koje ljubim."

176. Jednom je nekog bolesnika, za kojega je znao da se želi najesti grožđa, odveo u vinograd. Sjedeći pod čokotom, najprije je sam jeo da tako ohrabri bolesnika da jede.

134. poglavlje

Kako je suosjećao s duhovno bolesnima i o onima koji tome čine protivno

177. A prema onim je bolesnicima, za koje je znao da ih kao nestalnu djecu uznemiruju napasti i da su duhovno slabi, postupao s većom blagošću. Zato je izbjegavao oštre ukore, gdje ne bi vidio opasnosti; štedio je šibu da poštedi dušu. Kazivao je da je vlastitost pravog poglavara, koji treba da bude otac a ne tiranin, predusretati prekršaje i ne dopuštati da padne onaj koji bi se teško pridigao kad posrne. - Teško sažaljenja vrijednoj bezdušnosti našega vremena! One koji padaju ne samo da ne podižemo ili ne pridržavamo, nego ih upravo na to silimo da padnu. Ništa ne držimo do toga što vrhovni pastir ne napušta jedne ovčice za koju je na križu prikazao bolni vapaj sa suzama. Ti si, sveti oče, drugačije postupao. Većma si želio da se zalutali poprave nego da propadnu. Znamo, međutim, da su slabosti vlastite volje u nekima dublje ukorijenjene i da je njima potrebnije željezno kovčalo nego pomast. Jasno je da je za mnoge spasonosnije da ih se slomi željeznom palicom nego da ih se miluje rukama. Ali ulje i vino, šiba i štap, gorljivost i pobožnost, paljenje i pomazivanje, zatvor i okrilje, sve to ima svoje vrijeme. Sve ovo zahtijeva Bog osvjetnik i Otac milosrđa. No, on ipak hoće većma milosrđe negoli žrtvu.

135. poglavlje

Braća Španjolci

178. Gdjekada je na čudesan način padao u zanos. Taj sveti čovjek je kliktao u duhu kad bi do njega prispio ugodni miris o sinovima. Dogodilo se da je neki Španjolac, Bogu odani klerik, jednom zgodom uživao promatrajući i slušajući svetoga Franju. Između ostaloga je on, pripovijedajući svecu o braći koja su boravila u

Španjolskoj, razveselio ga ovim izvješćem: "Tvoja braća - kazao je - žive u našoj zemlji u siromašnom samotištu. Svoj su način života uredili tako da se polovica njih bave kućnim poslovima, a druga polovica se prepušta kontemplaciji. Na taj način je svakoga tjedna aktivni život prelazio u kontemplativni, a mir kontemplativaca je prelazio u obavljanje različitih poslova. Kad je jednoga dana bio prostrt stol i kad su posebnim znakom pozvani odsutni, našli su se svi na okupu osim jednoga, a taj je bio jedan između kontemplativaca. Nakon kratkotrajna čekanja netko je pošao do njegove ćelije da ga pozove k stolu. Ovoga je, međutim, Gospodin krijepio obilnijim stolom. Nađen je kako ničice leži na zemlji raširenih ruku u obliku križa. Niti je disanjem niti pokretima pokazivao da je živ. Kod njegove glave i kod nogu su gorjele dvije svijeće koje su divnim ružičastim svjetlom osvjetljivale ćeliju. Ostavljen je u miru da mu se ne bi dosađivalo u milosnom pohodu, da "ne bi probudili dragu dokle god ona ne bude htjela". Zato su braća gledala kroz otvore ćelije, "stojeći iza zida i gledajući kroz rešetke". Što da još reknemo? Dok su "promatrali prijatelji nju koja je boravila u vrtovima", najednoć, pošto je iščeznulo svjetlo, brat se povratio u ćovjeka. Odmah je ustao i, došavši k stolu, priznao svoj nedostatak što je zakasnio. To se eto dogodilo u našoj zemlji", reče Španjolac. Sveti se Franjo nije mogao snaći od radosti, kad ga je preplavio takav miris svetosti njegove braće. Odmah je ustao na pohvale, kao da mu je to jedina dika što o braći sluša dobre vijesti, pa je cijelim srcem uskliknuo: "Zahvaljujem ti, Gospodine, posvetitelju i upravitelju siromaha, koji si me s obzirom na moju braću rasveselio takvom viješću! Blagoslovi, molim te, onu braću najobilnijim blagoslovom i sve one, koji dobrim primjerima šire miomiris svoga poziva, posebnim darom posveti!"

136. poglavlje

Protiv onih koji rdavo žive u samotištima i kako je htio da sve bude zajedničko

179. Premda smo ovdje upoznali svečevu ljubav koja mu je nalagala da se raduje uspjesima onih koje je ljubio, čvrsto smo ipak uvjereni da je one koji u samotištima žive kako ne valja, mnogo korio. Mnogo ih je koji boravak u kontemplaciji pretvaraju u besposlicu, a pustinjački način života, koji je pronađen za usavršavanje duša, pretvaraju u mutež uživanja. Takva je u ovo vrijeme bila uredba za pustinjački način života da svaki pojedinac živi po svom nahođenju. To ne vrijedi za sve, jer znamo da su sveci, živeći u tijelu, u pustinji provodili život prema izvrsnim zakonima. Poznato nam je da su i oni koji su prethodili ocima bili pravi samotni cvjetovi. Kamo sreće da se pustinjaci našega vremena nikada ne udalje od one prvotne ljepote, koja će s pravom biti hvaljena do vijeka!

180. Kad je sveti Franjo sve poticao na ljubav, upozoravao je kako treba pokazivati prijaznost i domaću bliskost. Rekao je: "Hoću da se moja braća pokazuju kao sinovi iste majke pa ako koji zatraži tuniku ili pojas ili što drugo, neka mu drugi darežljivo dade. Knjige i što god im se sviđa neka međusobno izmjenjuju, a da jedan drugoga ne sili da uzme." Da ni u ovoj stvari ne bi rekao nešto što po njemu nije učinio Krist, bio je prvi u izvršivanju svega ovoga.

137. poglavlje

Dvojica braće Francuza kojima je dao tuniku

181. Dogodilo se da su dva brata Francuza, ljudi velike svetosti, susrela svetog Franju. Silno su mu se obradovali, a radost im je povećalo to što ih je ta želja dugo morila. Nakon izraza slatkih osjećaja i umiljatih riječi, njihova žarka ljubav je od sveca zatražila tuniku. On je smjesta svukao tuniku, ostao je neodjeven i najljubavnije im je predao. A kad je u zamjenu uzeo siromašniju tuniku jednoga od njih, pobožno ju je obukao. Nije bio spreman samo na nešto takvo, nego i na to da dade i samoga sebe. I što god bi se od njega zatražilo najradosnije bi dao.

OGOVARANJE

138. poglavlje

Kako je htio da se kažnjavaju ogovarači

182. Kad napokon srce ispunjeno ljubavlju mrzi mrzitelje Božje, takvo je srce kucalo u svetom Franji. Ogovarače je strahovito oduravao, većma negoli ostale nosioce mana. Kazivao je da oni u svom jeziku nose otrov i da ostale svojim jezikom truju. Zato je one koji su prežvakali tuđe slabosti poput zajedljivih buha, kad bi govorili, izbjegavao. Kao što smo već vidjeli, otklanjao bi uši, da ih, slušajući takve, ne okalja. - Kad je jednom zgodom čuo kako neki brat ocrnjuje dobar glas nekoga drugog, okrenuo se bratu Petru Katanskom, svom zamjeniku, te mu je rekao ovu tešku riječ: "Redu prijete opasnosti, ne suprotstavimo li se ogovaračima. Ubrzo će se najugodniji miris mnogih pretvoriti u zadah, ako se smrdljivcima ne začepi usta. Ustani, ustani, pomnjivo ispitaj i ustanoviš li da je optuženi brat nedužan, onoga, koji ga optužuje, strogom opomenom svima obznani. Predaj ga - reče - u ruke šakača Firentinca, ne mogneš li ga ti sam kazniti!" (A brata Ivana iz Firenze, čovjeka visoka stasa i velike snage, nazivao je šakačem.) Hoću, rekao je, da se najpomniji brineš ti i svi ministri, da se ova kužna bolest ne bi dalje širila." - A gdjekada je naredio da se onomu koji je svoga brata lišio dobra glasa ima svući tunika da ne mogne ni očiju k Bogu podići, ne povrati li prije ono što je oduzeo. - To je ono zbog čega su se braća onoga vremena na osobit način ostavljala ove mane. Sami su odredili odmazdu da bi se tako brižljivo klonili svega što god bi bilo na uštrb drugih ili što bi se moglo shvatiti kao uvreda. - I s pravom, upravo izvrsno! Ta što je opadač, ako ne ljudska žuč, kvasac pokvarenosti, sramota svijeta? A što je drugo podlac nego sablazan Reda, otrov samostana, zatirač jedinstva? Jao, lice zemlje obiluje otrovnim živinama, i nemoguće je da bilo tko od čestitih izbjegne ugrizima zavidnika. Doušnicima se obećaju nagrade. A kada se nedužnost potkopa, gdjekada se lažljivost nagrađuje palmom. Gle, kad netko ne može živjeti od svoga poštenja, hranu i odjeću zarađuje oštećujući poštenje drugih.

183. U vezi s time sveti je Franjo često govorio: "Ovako govori opadač: Ne posjedujem savršenstva života, nemam znanja ni posebne milosti pa tako ni kod Boga, ni kod ljudi mi nema mjesta. Znam što ću učiniti: okaljati ću izabrane i tako ću pred onima na položaju steći milost. Znam da je i moj poglavar čovjek i u svojoj se službi gdjekada mnome služi. Kad se podsijeku cedri, u šumi se vidi samo glog. O bijedniče! Hrani se ljudskim mesom, a jer drugačije ne možeš živjeti, izgrizaj utrobu svoje braće! Takvi se nastoje pokazati kao da su dobri, umjesto da to budu. Optužuju tuđe mane, a svojih se ne ostavljaju. Hvale samo one kojih vlast žele uživati. Prešućuju pohvale za koje misle da neće biti prenesene pohvaljenome. Bljedoću isposničkog lica prodaju za štetne pohvale da se duhovnima pokažu kao oni koji sve

prosudeju, a njih ne sudi nitko. Uživaju glas svetosti, a nje nemaju. Diče se andeoskim imenom, a ne krepošću."

OPIS GENERALNOGA MINISTRA I OSTALIH MINISTARA

139. poglavlje

Kakav treba da bude prema subraći

184. Nešto prije nego što ga je Gospodin pozvao k sebi neki ga je brat, koji se uvijek brinuo za božanske stvari, potaknut ljubavlju prema Redu, zapitao: "Oče, ti ćeš otići, a obitelj koja te je slijedila bit će ostavljena u suznoj dolini. Označi nekoga, ako takva u Redu poznaješ, u kojem se nalazi tvoj duh, kojem bi se s pouzdanjem mogla povjeriti služba generalnoga ministra." Sveti je Franjo odgovorio, zaodjevši sve riječi u uzdahe: "Ne vidim, sinko, vođe tolike vojske, pastira tako velikog stada, koji bi tome bio dorastao. No, jednog ću vam ipak prikazati i, kako se običaje kazati, rukom ću vam ga pokazati, na kome se vidi kakav bi morao biti otac ove obitelji."

185. Reče: "Taj mora biti čovjek veoma ozbiljna života, velike razboritosti, hvalevrijedna glasa. Taj treba da bude čovjek koji ne pozna posebnih prijateljstava da se ne bi, dok pojedince više ljubi, ostali sablaznili. U rano jutro mora prije svega osigurati mjesto svetoj misi i dugom pobožnošću samoga sebe i stado preporučiti božanskoj zaštiti. Nakon molitve neka bude pristupačan da ga svi mognu iskoristavati, da svima odgovara, da se za sve nježno brine. Mora biti čovjek koji neće naklonošću prema pojedinim osobama pružati odvratno utočište, koji se neće manje brinuti za one neznatne i priproste nego za one mudre ili ugledne. Ipak neka se onaj kojem je dano da darom učenosti odskaače, u svom ponašanju većma pokazuje priprostim i neka njeguje krepost. Neka bude preziratelj novca toga naročitog neprijatelja našega zvanja i savršenstva. On, glava siromašnoga Reda, kojeg treba da slijede ostali, neka se nikada ne služi novčarkom. Neka se zadovolji jednom tunikom i jednom knjižicom, a za braću neka bude snabdjeven pernicom i pečatom. Neka ne bude sakupljač knjiga i neka mnogo ne polaže na čitanje, da to ne bude na uštrb službe što bi uložio u studij. Neka bude čovjek koji će tješiti ojađene, jer je posljednje utočište rastuženima, da ne bi, ne bude li kod njega lijekova za ozdravljenje, bolest očajanja preotela mah u slabima. Da bi drznike sklonio na blagost, neka se pred njih baci ničice i, da bi dušu pridobio za Krista, neka se u nečem odrekne svoga prava. Onima, koji su se od Reda odmetnuli, neka kao prema izgubljenim ovcama ne zatvara srce svoje ljubavi. Neka znade da su odviše jake napasti koje mogu nagnati na tolik pad."

186. "Htio bih da ga svi štiju kao zamjenika Kristova i da se za sve potrebno brinu sa svom dobrohotnošću. Nipošto se ne bi smio radovati počastima, a ni pažnjama neka se ne raduje većma nego nepravdama. Ako bi mu kada zbog slabosti ili zbog umora bila potrebna izdašnija hrana, neka je ne uzima na skrovitim mjestima nego na otvorenima da se drugi ne bi sramili voditi brigu o iznemoglim tjelesima. Njegova je naročita dužnost da otvara zatvorene savjesti i da iz sakrivenosti srca znade iznijeti na vidjelo istinu, a da ušiju ne priklanja govorkanjima. Takav napokon mora biti da častohlepljem nipošto ne okalja muževni izgled pravednosti. Neka smatra da mu je tolika služba većma na teret negoli na čast. Da ipak prevelika blagost ne bi urodila mlitavošću, a popustljiva blagost raspuštenošću, kao što svima iskazuje ljubav, tako neka zadaje strah onima koji čine zlo. - Htio bih da ima suradnike obdarene čestitošću koji će, kao što i on sam, u svemu pružati dobar primjer: neka

budu postojani protivnici užitaka, hrabri u tjeskobama i tako primjereno prijazni da sve koji im dođu primaju sa svetom ljubaznošću. Eto, takav bi morao biti generalni ministar."

140. poglavlje

Provincijalni ministri

187. Sve je ovo sretni otac zahtijevao i od provincijalnih ministara, premda se neke pojedinosti moraju na poseban način isticati u generalnome ministru. Htio je da njihova prijaznost i dobrohotnost prema onim najmanjima bude tolika da se bez straha mogu povjeriti njihovoj ljubaznosti kad pogriješe. Htio je da blago zapovijedaju, milostivo primaju uvrede, da većma budu spremni nepravde podnositi negoli ih nanositi, da budu neprijatelji pogrešaka, a liječnici onih koji griješe. Htio je napokon da budu takvi da bi njihov život ostalima mogao biti ogledalo stege. Ipak je htio da im se iskazuje svaka čast i ljubav kao onima koji snose teret briga i napora. Kazivao je da pred Bogom zavređuju najveće nagrade oni, koji na taj način i prema ovim uputama budu upravljali povjerene im duše.

141. poglavlje

Što je svetac odgovorio kad je bio upitan o ministrima

188. Kad ga je jednom neki brat zapitao zašto je tako prekinuo brigu za braću te ih je predao u druge ruke, kao da mu ne pripadaju, on je odgovorio: "Sinko, ljubim braću kako mogu, ali kad bi slijedili moj trag, jamačno bi ih većma ljubio i ne bih se od njih tuđio. Ima naime nekih među poglavarima, koji ih odvode na druge strane, stavljajući im kao uzor negdašnje redovnike,¹⁰⁶ i malo im je stalo do mojih opomena. No, što oni sada rade, vidjet će se na svršetku." - Nešto kasnije, kad je bio pritisnut teškom bolešću, razjaren u srcu, uspravio se u krevetu rekavši: "Tko su oni koji Red moj i moje braće oteše iz mojih ruku? Dođem li na generalni kapitul, tada ću im pokazati što hoću." A onaj je brat nadodao: "Nećeš li i one provincijalne ministre, koji su tako dugo zlorabili slobodu, smijeniti?" Otac je, uzdahnuvši, odgovorio teškim riječima: "Neka žive kako ih je volja, jer propast nekolicine predstavlja manju štetu negoli propast mnogih!" - Nije to kazao zbog sviju, nego zbog nekih za koje se činilo kao da su predugim vremenskim razdobljem stekli baštinsko pravo na poglavarsku službu. Svakoj vrsti redovničkih poglavara osobito je preporučivao da svoje ponašanje ne mijenjaju nego samo na bolje. Neka ne traže nježne privrženosti, neka se ne služe vlašću, nego neka izvršuju službu.

SVETA JEDNOSTAVNOST

142. poglavlje

U čemu je prava jednostavnost

189. Svetac je svetu jednostavnost, kćerku milosti, sestru mudrosti, majku pravednosti brižljivom pažnjom u sebi pretpostavljao ostalome, a bila mu je draga i u drugih. No, on nije usvajao svaku jednostavnost, nego samo onu, koja je zadovoljna

sa svojim Bogom, a ostalo malo cijeni. A to je ona, koja se diči strahom Božjim, kojane zna činiti ili govoriti zlo. To je ona, koja ispitujući samu sebe, nikoga svojim sudom ne osuđuje, koja čestitijem prepušta dužnu vlast, a sama ne teži ni za kakvom vlašću. To je ona, koja helenske počasti ne smatra najboljima,^{106a} većma se opredjeljuje za to da radi negoli da uči ili poučava. To je ona, koja u svim božankim zakonima ostavlja po strani zagonetnu rječitost, ukrase i nakite, isticanje i osebnosti; ne traži koru nego srce, ne traži ljusku nego jezgru, ne mnoge stvari nego mnogo, najveće i neprolazno dobro. Nju je sveti otac tražio i kod obrazovane braće i kod laika. Bio je uvjeren da ona nije u suprotnosti s mudročću, nego da joj je rođena sestra, iako siromasi lakše dolaze do znanja i spremnije se njime služe. Zato u "Pohvalama", što ih je napisao o krepostima, kaže ovako: "Zdravo, kraljice Mudrosti! Gospodin te sačuvao s tvojom sestrom, čistom svetom jednostavnošću!"

143. poglavlje

Brat Ivan Jednostavni

190. Kad je sveti Franjo nedaleko od Asiza prolazio pokraj nekog sela, pritrča mu neki Ivan, čovjek vrlo jednostavan, koji je orao u polju, te mu je rekao: "Htio bih da me učiniš bratom, jer već dugo vremena želim Bogu služiti." Svetac se obradovao te mu je, videći njegovu jednostavnost, povoljno odgovorio: "Ako hoćeš postati našim bratom i drugom, podaj siromasima, ako što imaš, i tako izvlaštena ću te primiti." Odmah je izjarmio volove i jednoga je ponudio svetom Franji. Rekao je: "Dajmo ovoga vola siromasima! Imam naime pravo da od imanja svoga oca dobijem tolik dio." Svetac se nasmiješio i veoma je pohvalio njegovu ljubav prema jednostavnosti. Kad su to dočuli roditelji i nejak braća, dotrčaše zaplakani. Većma su se žalostili što im se oduzima vol nego čovjek. Njima će svetac: "Umirite se! Evo, vraćam vam vola, a uzimam brata." Tako je sa sobom odveo toga čovjeka, obukao ga u redovničko odijelo i zbog njegove umiljate jednostavnosti na poseban način prigrlio.

Kad bi tako na kojem mjestu sveti Franjo zastao u razmatranju i pravio on kretnje ili izraze lica kakve mu drago, jednostavni Ivan bi sve to ponavljao i oponašao. Tako, kad bi svetac pljunuo, i on bi pljunuo; kad bi se nakašljao, i on bi se nakašljao; na svečeve uzdisaje bi nadodavao uzdisaje, a naricanju je dodavao naricanje. Kad je svetac uzdigao ruku prema nebu, i on je svoju podigao. Pomno ga je motrio kao uzor, i sve je na sebi ponavljao. Svetac je to opazio i jednoć ga je upitao zašto to čini. Ovaj je odgovorio i rekao: "Obećao sam da ću sve raditi što ti radiš; za mene bi to bila šteta da nešto propustim." Svetac se obradovao ovako čistoj jednostavnosti, ali mu je ipak blago zaprijetio da tako ubuduće ne radi. I tako se on nakon kratka vremena ovako jednostavan preselio Gospodinu. Svetac je njegov život češće preporučivao za nasljedovanje. Nije ga nazivao bratom Ivanom, nego ga je vrlo rado nazivao svetim Ivanom. - Uvaži kako je vlastitost svete jednostavnosti: živjeti prema uputama pređa, uvijek se oslanjati na primjere i običaje svetaca. Tko će dati ljudskoj mudrosti da tolikom pomnjom nasljeduje onoga koji kraljuje u nebesima, kolikom ga je sveta jednostavnost oponašala na zemlji? Što, dakle? Jednostavnost je sveca nasljedovala za života, pred njim je otišla u život.

144. poglavlje

Kako je među sinovima gojio jedinstvo, o kojem je govorio u prisposobi

191. Uvijek je neprestano želio i budno nastojao oko toga da među sinovima sačuva vez jedinstva; da bi njih, koje je privukao isti Duh i dao im život isti Otac, miroljubivo grijalo krilo jedne majke. Htio je da budu jedinstveni stari i mladi, da bratskom ljubavlju budu povezani oni mudri s jednostavnima; da se oni koji su jedni od drugih udaljeni međusobno povezuju snagom ljubavi. - Jednom zgodom je ispriповijedao poučnu prisposobu koja sadrži vrlo važnu pouku: "Gle - reče -neka bi se održao generalni kapitul sviju redovnika kolikogod ih ima u Crkvi! A jer su nazočni učeni i neuki, umnici i oni koji se bez znanja znaju svidjeti Bogu, naređeno je jednomu između mudrih i jednomu između jednostavnih da govore. Onaj mudri razmišljao je, jer je mudar, i ovako u sebi govorio: 'Nije ovo mjesto da se razmećemo znanjem, gdje se nalaze takvi koji posjeduju savršeno znanje. I ne dolikuje, kad govorim među najumnijima, da govorim duboko, pa da po dosjetljivosti budem zapažen. Bit će možda korisnije govoriti jednostavnije.' Osvanu određeni dan, sastadoše se zajedno zajednice svetih, da kao žedni slušaju govor. Nastupi onaj mudri obučen u kostrijet, a glava mu posuta pepelom. I svi su se divili, jer je veoma propovijedao činom. Rekao je kratko: "Mnogo smo, obećali, a još više nam je obećano; obdržavajmo ovo, težimo za onim. Uživanje kratko, kazna vječna, trpljenje nezatno, slava beskonačna. Mnogo je pozvanih, malo izabranih, svima će biti naplaćeno." Provalila su u plač skrušena srca slušatelja, otvoreno su mudroga čistili kao sveca. - 'Gle - reče onaj jednostavni u svom srcu - onaj mudri mi je sve preteo, što god sam odlučio učiniti ili kazati. Ali znam što ću učiniti. Znam nekoliko redaka iz psalama. Ponašat ću se kao mudrac, pošto se onaj ponio kao jednostavan.' Dođe i sutrašnje zasjedanje. Usta onaj jednostavni. Kao predmet govora je predložio psalam. Nadahnut božanskim Duhom tako je vatreno, tako duboko, tako slatko govorio nadahnut Božjim darom da su svi zapanjeni izjavili: 'S jednostavnim je Gospodinov govornički dar'."

192. Ovu poučnu prisposobu koju je tako izložio, čovjek je Božji protumačio ovako: "Naš je Red vrlo velika zajednica pa se sa sviju strana svijeta sastao kao opći sabor. Tu se oni mudri služe onim što pripada jednostavnima, kad promatraju kako neznanice gorljivom revnošću istražuju nebeske stvari i kako oni koje nije poučio čovjek po Duhu razumiju duhovne stvari. Tu su i oni jednostavni koji ono što pripada mudrima preokreću u svoju korist, kad u njemu (tj. Redu) zajedno uza se gledaju ponizne slavne ljude koji bi svagdje na svijetu mogli biti slavni. Ovdje - reče - odsijeva ljepota ove sretne obitelji čiji se mnogovrsni ukras glavaru obitelji izvanredno sviđa."

145. poglavlje

Kako se svetac šišao

193. Kad se sveti Franjo šišao, često je šišaču govorio: "Pazi, da mi ne načiniš velik vijenac! Hoću naime da moja jednostavna braća imaju udio na mojoj glavi."¹⁰⁷ - Jednostavno je htio da Red pripada siromašnima i neukima, a ne samo bogatima i mudrima. Rekao je: "Bog ne gleda tko je tko te generalni ministar Reda, Duh Sveti, jednako počiva nad siromašnim i jednostavnim." Ovu je rečenicu htio unijeti u Pravilo, ali ga je u tom spriječilo njegovo potvrđenje.

146. poglavlje

Kako je htio da se obrazovani klerici, koji dolaze u Red, izvlaste

194. Jednom je zgodom rekao kako se obrazovan klerik na neki način mora odreći i svoga znanja kad stupi u Red da bi se tako, lišen takva posjedovanja, gol bacio u naručje Propetoga. Rekao je: "Znanje mnoge čini nepoučljivima, ono nešto oporo u njima ne da se savijati poniznim vježbama. Zato bih htio da obrazovani najprije izrekne ovu molitvu: 'Evo, brate, dugo sam živio u svijetu, a svoga Boga nisam istinski upoznao. Molim te, odredi mi mjesto, koje je daleko od buke svijeta, gdje ću s bolom razmišljati o svom životu, gdje ću se sabrati od rasresenosti svoga srca da bih svoju dušu obnovio.' Što mislite, kakav će ovaj biti, koji ovako započne? Sigurno bi izišao poput odvezana lava snažan za sve, a blagoslovljeni onaj sok što ga je u početku upio, neprestanim napretkom bi rastao. Ovaj bi se napokon mogao dati na službu riječi kao siguran, jer bi izlijevao ono, što u njemu vrije." - Ovo je zaista svet nauk! Ta što je tako potrebno onome koji dolazi iz posve drugačije sredine, nego da svjetovni način osjećanja, koji mu je dugo vremena ucjepljivan i utiskivan, poniznim vježbama iskorijeni i ukloni? Tko god bi u Red tako unišao, brzo bi u školi savršenstva ostvario savršenost.

147. poglavlje

Kako je htio da se ovi privikavaju i kako se ukazao subratu s kojim je propovijedao

195. Bio je žalostan, ako se zanemarivala krepost i ako se išlo za znanjem, naročito onda, ako netko ne bi ustrajao o onome zvanju, u koje je od početka bio pozvan. Rekao je: "Mojoj će braći, koja se prepuštaju vodstvu isprazna znanja, na dan isplate ruke biti prazne. Htio bih da se naoružaju krepostima pa kad nastupe vremena nevolje, imali bi u tjeskobi sa sobom Gospodina. I doći će nevolja u kojoj knjige neće ništa koristiti, nego će se bacati kroz prozor i u zapećak." - Nije ovako govorio zato što mu ne bi bilo po volji proučavanje Sv. pisma, nego da bi sve odvratio od pretjerane želje za učenjem i što je htio da većma budu dobri po ljubavi negoli učeni po radoznalosti.

Također je unaprijed osjećao kako će ubrzo nadoći vrijeme za koje je znao da će znanje biti povodom za pad, a duh će duhovnima biti potpornjem. - Neki je laik htio imati psaltir i od njega za to tražio dopuštenje. Umjesto psaltira pružio mu je pepeo. - Nekoga od subraće, koji se gdjekada davao na propovijedanje, ukazavši mu se u viđenju nakon smrti, u tom ga je zaustavio i naredio mu da ide putem jednostavnosti. Bog mu je svjedok, kako je nakon ovoga viđenja osjećao toliku nasladu da mu se više dana činilo kao da mu očeve rosne riječi kapaju u uši.

POSEBNE SVEČEVE POBOŽNOSTI

148. poglavlje

Kako je bio ganut kad bi slušao o ljubavi Božjoj

196. Možda neće biti beskorisno ni uzaludno ukratko spomenuti posebne pobožnosti svetoga Franje. Premda je pobožnost ovoga čovjeka bila sveobuhvatna jer je uživao u pomazanju Duha, ipak su ga neke stvari ispunjavale posebnim osjećajima. - Između ostalih riječi, kojima se služio u običnom govoru, riječi "ljubav Božja" nije

mogao čuti, a da se pri tom ne bi nekako izmijenio. Brzo bi se, naime, kad bi slušao o ljubavi Božjoj, uzbudio, raznježio, rasplamtio, kao da mu je trzalica vanjskoga glasa dirnula unutrašnju strunu srca. - Kazivao je da je takva potuvrijednost za milostinju izvrsna darežljivost, a oni da su najluđi koji tu protuvrijednost (tj. ljubav Božju) smatraju manje vrijednom od novca. I sam je svoju odluku, koju je stvorio dok je još bio zapleten u svjetovne stvari, da naime neće nijednoga siromaha odbiti koji ga bude molio u ime Božje, sve do smrti nepogrešivo izvršivao. - Kad je tako neki siromah od njega nešto molio za ljubav Božju, nemajući ništa, kriomice je uzeo škare i požurio se da razreže tuniku. To bi i učinio da ga braća nisu opazila. Zato se pobrinuo da mu na drugi način pomogne. - "Mnogo treba - rekao je - ljubiti ljubav onoga koji je nas mnogo ljubio."

149. poglavlje

Njegova pobožnost prema anđelima i što je činio iz ljubavi prema svetom Mihaelu

197. Izvanrednom je ljubavlju štovao anđele koji su zajedno s nama u bojnem redu i koji s nama prolaze dolinom smrti. Govorio je da ih svagdje treba poštivati kao pratioce i zazivati ih kao čuvare. Učio je kako treba paziti da ničim ne povrijedimo njihove poglede i nikada se ne usudimo ništa učiniti pred njima što ne bismo učinili pred ljudima. Zato što se u koru psaliralo pred anđelima, htio je da se svi koji mogu u oratoriju nađu na okupu te ondje skladno psaliraju. - Često je govorio kako svetoga Mihaela treba veoma častiti, jer vrši službu predvodnika duša. Zato je na čast svetome Mihaelu, između svetkovine Uznesenja i njegova blagdana, četrdeset dna pobožno postio. Govorio je: "Svatko bi na čast tolikom knezu morao govoriti kakvu pohvalu ili bi morao Bogu prikazati poseban dar."

150. poglavlje

Njegova pobožnost prema našoj Gospi kojoj je na osobit način povjerio Red

198. Isusovu je Majku obasipao neizrecivom ljubavlju zato što nam je dala brata, uzvišenoga Gospodina. Njoj je molio posebne Pohvale, upravljao prošnje, prikazivao osjećaje, koliko to i kako ljudski jezik ne može ni izraziti. No, čemu se najviše radujemo jest to što ju je postavio da bude odvjetnicom¹⁰⁸ Reda i što je pod njezina krila smjestio svoje sinove, koje je imao ostaviti, da ih ona do svršetka grije i zaštićuje. - Daj, Odvjetnice siromaha, izvršuj nad nama službu zaštitinice do vremena koje je predvidio Otac.

151. poglavlje

Božićna pobožnost, i kako je htio da se svima pritekne u pomoć

199. Rođenje djeteta Isusa je slavio neizrecivom radošću, više negoli druge svetkovine. Nazivao je Božić svetkovinom nad svetkovinama, jer je Bog, postavši malenim djetetom, bio priljubljen uz ljudske grudi. Likove onih djetinjih udova je nježnom mišlju ljubio, a profinjeno suosjećanje s Djetetom prouzrokovalo je u njegovu srcu da je poput nejake dječice tepao slatke riječi. Njegovo mu je ime u

ustima bilo slatko poput meda i medovine. - Kad se povela riječ o tome da se na Božić ne jede meso, jer bijaše petak, bratu Moriku je odogovorio i rekao: "Griješiš, brate, jer petkom nazivaš dan, kad nam je rođeno Dijete. Hoću - reče - da toga dana i zidovi jedu meso, pa kad to ne mogu, neka se njime samo namažu!"

200. Htio je da bogataši toga dana dosita nahrane siromahe i gladne, a volovima i magarcima da se dade više nego obično krme i sijena. "Kad bih se - rekao je - našao kod cara, zamolio bih ga da izda opću odredbu, da svi, kojima je moguće, po putovima prosu žita i sjemenja da ptičice, a napose sestre ševe, uživaju izobilje na dan tolike svetkovine." - O, kako je siromašna Djevica onoga dana bila opkoljena neimaštinom! Bez suza nije na to mogao misliti. Dok je jednog dana sjedio kod ručka, jedan je brat spomenuo siromaštvo blažene Djevice i neimaštinu Krista, njezina Sina. Smjesta je ustao od stola i bolno zajecao. Obliven suzama, na goloj je zemlji pojeo preostali komadić kruha. Zato je ovu krepost nazivao kraljevskom, jer ona na Kralju i Kraljici tako blistavo odsijeva. Kad je u zatvorenu krugu braće raspravljao o tome koja krepost čovjeka većma čini Kristovim prijateljem, odgovorio je kao da otvara tajnu svoga srca: "Znajte, sinovi, da je siromaštvo poseban put spasenja, a njegovi su plodovi mnogostruki i samo su rijetkima poznati."

152. poglavlje

Pobožnost prema Tijelu Gospodinovu

201. Prema sakramentu Gospodinova Tijela je plamtio žarom sviju srdaca. Beskrajno je bio zadivljen pred onim dostojanstvom i pred najveličanstvenijom ljubavlju. Ne prisustvovati svaki dan bar jednoj misi, ako je bio slobodan, smatrao je to velikim prezirom. Često se pričešćivao, ali tako pobožno, da je i druge pobuđivao na pobožnost. Časteći tu svetinju s najvećim poštovanjem, prikazivao je žrtvu svih udova i, primajući žrtvovano Janje, žrtvovao je duh onim žarom što mu je na oltaru srca vazda gorio. - Zato je volio Francusku kao prijateljicu Tijela Gospodinova¹⁰⁹ i želio je zbog štovanja svetinja u njoj umrijeti. - Jednom je htio razaslati braću po svijetu s dragocjenim čestičnjacima da na najprikladnijem mjestu pohrane euharistiju, gdje god vide da je cijena otkupljenja nedolično smještena. - Htio je da se svećeničkim rukama, kojima je dana takva božanska vlast u pripremanju ovoga sakramenta iskazuje velika počast. Često je govorio: "Kad bi se desilo da sretnem kojeg sveca koji dolazi s neba i zajedno s njim kakva siromašna svećenika, najprije bih iskazao počast svećeniku i požurio bih da mu poljubim ruke. Rekao bih: 'Daj, počekaj, sveti Lovro,¹¹⁰ jer ove ruke dotiču Riječ života i imaju nešto nadljudsko'."

153. poglavlje

Pobožnost prema svetačkim moćima

202. Bogu dragi čovjek najpobožnije se predavao bogoštovlju, ništa Božje nije puštao da nebrigom ostane bez čašćenja. Kad je bio u Monte Casale, u pokrajini Masa, naredio je braći da iz jedne crkve, koju su svi napustili, s poštovanjem odnesu svete moći u prebivalište braće. Veoma ga je to tištalo što su već dugo vremena bile lišene dužne pobožnosti. No, kad su zahtijevale prilike te je morao poći drugamo, zaboravivši na očev nalog, sinovi su zanemarili zaslugu poslušnosti. Kad su braća jednoga dana htjela služiti misu pa su prema običaju razotkrila oltar, nađoše predivne kosti koje su odisale divnim mirisom. Zadiviše se, jer nikada tako što ne vidješe. Kad

se svetac Božji malo kasnije povratio, pomno je ispitao da li je s obzirom na moći izvršeno što je naredio. No, kad su braća ponizno priznala grijeh zbog zanemarene poslušnosti, zavrijedila su da uz kaznu zadobiju oprostjenje. - Svetac je nato rekao: "Blagoslovljen bio Gospodin Bog moj koji je sam izvršio ono što ste vi bili dužni učiniti!" - Pomno razmotri Franjinu pobožnost, gledaj Božju dobrohotnost prema nama, koji smo prah, i uzvisuj zahvalnicom svetu poslušnost. Čiji glas nije poslušao čovjek, njegove je molitve poslušao Bog.

154. poglavlje

Pobožnost prema križu i o nekoj sakrivenoj svetinji

203. Kako mu je konačno sve bilo strano "osim dičiti se križem Gospodinovim",^{110a} tko bi to mogao izreći, tko shvatiti? To spoznati dano je samo onome kojemu je dano da iskusi. Kad bismo to naime nekako shvatili u sebi, ne bi bile dostatne riječi da izraze takve divote, jer su obeščašćene svagdašnjim i bezvrijednim stvarima. I zato se možda trebalo otkriti u tijelu, jer se nije moglo protumačiti govorom. - Neka, dakle, govori šutnja, gdje nije dostatna riječ, jer i ono, što je označeno, više kad je nedostatan znak. Neka se samo ono povjeri ljudskim ušima, što još nije posvema jasno, zašto se naime na svecu pokazaše oni sveti znaci; kad je on očitovao, vodi račun o budućnosti i svršetku. Bit će istinit i vjerodostojan onaj kojem će biti svjedoci, priroda, zakon i milost.¹¹¹

O SIROMAŠNIM GOSPOĐAMA

155. poglavlje

Kakav ima biti saobraćaj između njih i braće

204. Ne smijemo šutke mimoići sjećanje na onu duhovnu građevinu, koja bijaše mnogo vrednija od one zemaljske što ju je blaženi otac, nakon popravka one materijalne crkve, na onome mjestu ustanovio pod vodstvom Duha Svetoga za povećanje nebeske države. Ne smijemo misliti da mu je s drveta križa progovorio Krist samo o popravljajući građevine koja se raspadala i rušila na način koji toliko zapanjuje, koji onima što slušaju ulijeva strah i bol. Kao što je nekoć pretkazao Duh Sveti, ondje je trebalo utemeljiti Red svetih djevice koji je jednoć poput gomile istesana "živoga kamenja" imao biti upotrijebljen za obnovu nebeske kuće.^{111a} Tako kad su se na onome mjestu počele skupljati i dolaziti s različitih strana svijeta Kristove djevice koje su zavjetovale najveće savršenstvo u opsluživanju najuzvišenijega siromaštva i svijuju kreposti, iako je Otac pomalo svoju tjelesnu nazočnost udaljivao, ipak ju je proširio u Duhu Svetome vodeći brigu o njima. Kad je naime Svetac na temelju mnogih provjerenih dokaza najvećega savršenstva spoznao da su za Krista spremne podnositi svaku neimaštinu i prihvatiti posao i da od svetih odluka neće nikada odustati, odlučno je obećao njima i drugima koje će zavjetovati siromaštvo u sličnom načinu života da će im on i njegova braća uvijek pružati pomoć i savjete. Dok je živio, to je uvijek brižno izvršivao a kad mu se približila smrt, brižno je naredio da se to uvijek izvršuje. Kazao je da je jedan te isti Duh i braću i one siromašne gospođe izveo iz ovoga svijeta.

205. Kad su se jednom braća čudila što osobno nije češće posjećivao tako svete Kristove službenice, rekao je: "Nemojte, predragi, vjerovati da ih savršeno ne ljubim. Ako bi naime bio grijeh to što se za njih u Kristu brinemo, zar ne bi bio još veći grijeh što su se one predale Kristu? Ne bi zaista bila nikakva nepravda da nisu pozvane, a ne brinuti se za pozvane najveća je okrutnost. Pružam vam primjer, da i vi činite kako ja učinih vama. Ne volim da se tko sam od sebe nudi da ih pohađa. Zapovijedam da im oni, koji to neće i koji se tome mnogo opiru, budu određeni za službu. To neka budu samo duhovni ljudi, koji su u časnom i dugom životu prokušani."

156. poglavlje

Kako je ukorio neke koji su se rado navraćali u samostane

206. Kad je jednom zgodom neki brat, koji je u jednom samostanu imao dvije kćeri uzorna života, rekao da bi rado odnio neki siromašni darak sa svečeve strane u rečeno mjesto, svetac ga je vrlo oštro ukorio utuvljujući mu u glavu riječi koje se sada ne mogu ponoviti. Zato je po drugom, koji se opirao, ali nije tvrdovrato u tom ustrajao, poslao dar. - Neki brat se u zimsko doba iz samilosti svratio u jedan samostan, ali mu nije bila poznata tako odlučna zabrana da se onamo ne ide. Kad je svetac saznao za slučaj, naredio je da više kilometara po najvećoj sniježnoj vijavici prijeđe neodjeven.

157. poglavlje

Kako je većma propovijedao primjerom negoli riječju

207. Potaknut opetovanim molbama svoga zamjenika, sveti je otac, dok je boravio kod Svetoga Damjana, da bi kćerima održao riječ Božju, svladan njegovim prošnjama, konačno popustio. A kad su se gospođe po običaju sakupile, da poslušaju riječ Božju, ali isto tako i da vide oca, on se uzdignutim očima prema nebu, gdje mu je srce uvijek bilo, počeo moliti Kristu. Zatim je naredio da donesu pepela kojim je oko sebe na podu načinio kružnicu, a ostalo je sebi posuo po glavi. Dok su one tako blaženog oca šutke promatrale u kružnici načinjenoj od pepela, u njihovim se srcima razbudilo veliko divljenje. Svetac je zatim odmah ustao, a dok su one stajale zbunjene, umjesto govora izmolio je psalam "Smiluj mi se, Bože". Kad je to dovršio, brzo je izišao van. Službenice su Božje snagom ovoga prizora bile ispunjene tolikim kajanjem da su im potekli potoci suza i jedva su svoje ruke suzdržale od kažnjavanja samih sebe. Činom ih je poučio da bi se smatrale pepelom i da ih ništa drugo njegovu srcu ne približava, što se ne podudara s ovim mišljenjem. Takav je bio njegov saobraćaj s Bogu posvećenim ženama. Ovako je izgledao nadasve korisni posjet kod njih koji je bio prisilan i rijedak. Htio je da mu ovakva budu sva braća. Htio je da im služe kao Kristu kojem one služe, ali tako da uvijek budu oprezni poput ptica kojima su nastavljene zamke.

KAKO JE BRAĆI PREPORUČIVAO PRAVILO

158. poglavlje

Blaženi Franjo preporučuje Pravilo, jedan brat ga nosi uza se

208. Vrlo gorljivo je revnovao za zajedničko opsluživanje i Pravilo. A one je, koji su s obzirom na nj bili gorljivi, obdario posebnim blagoslovom. Svojima je govorio da je Pravilo knjiga života, nada spasenja, jezgra Evandjelja, put savršenstva, ključ raja, ugovor vječnoga saveza. Učio ih je da ga uvijek moraju imati pred očima, da bi im bilo poticajem za provođenje pravoga života, štaviše, da s njim moraju i umrijeti.

Taj je zahtjev imao na pameti neki brat laik,¹¹² za koga vjerujemo da se nalazi u broju mučenika, jer je stekao palmu slavne pobjede. Kad su ga naime Saraceni vodili na stratište, rukama je držao Pravilo te je kleknuo i subratu ovako rekao: "Zbog svega, što god sam pogriješio protiv ovoga svetog Pravila, predragi brate, optužujem se pred Božjim veličanstvom i pred tobom." Ubrzo je nakon ove ispovijedi progovorio mač po kojem je brat mučenički završio život, a nakon toga se proslavio znakovima i čudesima. Ovaj je mladić tako mlad ušao u Red, da je jedva mogao svladavati post propisan Pravilom, a ipak je mladac na svom tijelu nosio pokorničku košulju. Sretna li dječaka koji je tako sretno započeo i još sretnije dovršio.

159. poglavlje

Jedno viđenje koje preporučuje Pravilo

209. Sveti je otac jednoć imao viđenje koje postade proročanstvom neba, a odnosi se na Pravilo. U vrijeme kad se među braćom poveo razgovor o potvrđenju Pravila, za što je svetac bio silno zauzet, imao je u snu ovo viđenje: Vidio je sebe kako po zemlji skuplja najsitnije mrvice kruha i kako ih mora dati braći koja su stajala naokolo. I kad se u strahu da mu kroz prste ne ispadne tako sitna prašina bojao razdijeliti tako sićušne mrvice, odozgor mu je doviknuo glas: "Franjo, od sviju mrvica načini jednu hostiju pa podaj onima koji hoće jesti da pojedu." Kad je on to učinio, koji god to nisu pobožno učinili, ili su primljeni dar omalovažili, doskora se pokazalo, kako se znatan broj njih zarazio gubom. Sutra ujutro je svetac sve ovo ispriповijedao braći. Izrazio je žalost što ne shvaća otajstvenost viđenja. Nakon malo vremena, kad je bdio i nastavio molitvu, ovaj mu je glas stigao s neba: "Franjo - reče - mrvice prošle noći su riječi evandjelja, hostija je Pravilo, guba opačina." - Braća onoga vremena nisu vjernost, koju obećашe, smatrala teškom ili napornom. Svi su bili najspremniji dati sve. Nije bilo mjesta mlitavosti ili besposlici, gdje ostan ljubavi neprestano potiče na više.

BOLESTI SVETOGA FRANJE

160. poglavlje

Kako je razgovarao s nekim bratom o brizi za tijelo

210. Po mnogim je naporima i teškim bolestima glasnik Božji Franjo slijedio tragove Kristove. Nije stao dok nije ono, što je savršeno započeo, još savršenije dovršio. Kad je iznemogao i tjelesno sasvim malaksao, nikada nije zastao na putu savršenstva, nikada nije dopuštao neko ublaženje strogosti stege. Tako kad mu je već tijelo bilo iscrpljeno, nije mu bez prigovaranja savjesti ni u malim stvarima mogao izilaziti u susret. Kad je bilo potrebno da i protiv svoje volje tegobe svoga tijela, koje

su premašile njegove snage, ublaži lijekovima, jednoga je dana nekom bratu, za kojega je znao da će mu spremno dati savjet, blago upitao: "Što ti se, predragi sine, čini, zašto moja savjest, kad je u pitanju briga za tijelo, prigovara? Bojim se da mu bolesnome previše ugađam i da mu nastojim biranim lijekovima pomoći. Ne zato što bi ga već nešto veselilo primiti kad je dugotrajnim bolovanjem istrošeno. Ostavila ga je težnja za svakim užitkom."

211. Sin je ocu pažljivo odgovorio, jer je spoznao da mu je Gospodin dao riječi odgovora: "Kaži mi, oče, ako ti je po volji, kakvom se pomnjom tvoje tijelo, dok je moglo, podvrgavalo tvojim nalogima?" On će na to: "Dajem mu svjedočanstvo, sinko, da je uvijek bilo poslušno, ni u čemu nije sebe štedjelo, nego se brzo podvrgavalo svim nalogima. Nije se ugibalo nikakvu naporu, nije se klonilo nikakve neugodnosti da bi samo moglo izvršivati naloge. U ovome se posvema slažemo ja i tijelo da bez ikakva otpora služimo Kristu Gospodinu." I reče brat: "Gdje je, dakle, oče, tvoja dobrostivost, blagost i ona velika razboritost? Je li ta uzajamnost dostojna vjernih prijatelja: dobročinstvo rado primiti, a onomu, koji ga je učinio, u vrijeme potrebe prema zaslugi ne vratiti? Kako si do sada svom gospodinu Kristu mogao služiti bez pomoći tijela? Zar se nije, kao što i sam priznaješ, poradi toga izvrgavalo svakoj opasnosti?" Otac će: "Priznajem, sine, to je živa istina." Na to će sin: "Da li je to razborito da tako vjernu prijatelju ne pritekneš u pomoć u tolikoj potrebi kad je on sebe i sve svoje za tebe sve do u smrt izložio? Daleko bih od tebe, oče, pomoćniče i oslonče ožalošćenih, daleko bio od tebe grijeh protiv Gospodina!" Franjo će nato: "Bio blagoslovljen, sine, koji si mudro mojim teškoćama pružio tako spasonosne lijekove!" I poče radosno govoriti tijelu: "Raduj se, brate tijelo, i oprosti mi, jer evo rado izvršujem što ti je drago. Žurim se da rado priskočim u pomoć tvojim bolnim uzdisajima!" - Ali što je moglo obradovati već malne ugasnulo tjelešće? Što ga je u svakom pogledu tako oronula moglo podržati? Franjo je već svijetu bio mrtav, ali je u njemu živio Krist. Križ mu je bio uživanje na ovome svijetu, jer je križ Kristov nosio ukorijenjen u svom srcu. I zato su izvana na tijelu blistale rane, jer je unutra u srcu izrastao vrlo dubok korijen.

161. poglavlje

Što mu je Gospodin obećao u ime njegovih bolesti

212. Čudno je kako su se snage mogle izdržati kad je u svakom pogledu bio oslabljen patnjama. Ove svoje boli nije nazivao kaznama, nego ih je zvao sestrama. Nema sumnje da su one mnogočim prouzročene. Zaista, da bi bio po pobjedama slaviji, Svevišnji mu je ne samo u prvom početku povjeravao teškoće, nego mu se i kao već zaslužnom borcu pružala mogućnost za pobjede. I u ovome imaju primjer oni koji ga nasljeđuju, što zbog ostarjelosti nije radio ništa tromije, zbog bolesti ništa popustljivije. Ali u ovoj suznoj dolini nije bilo razloga za njegovo potpuno čišćenje, gdje je tako o posljednjoj pari polagao račun, ako je bilo u njemu što se moralo spaliti da bi napokon kao posvema očišćen smjesta poletio u nebesa. Mišljenja sam da je glavni razlog njegovih patnja bio u tome, kao što je on tvrdio o drugima, što podnošenje toga pribavlja veliku nagradu.

213. Tako je jedne noći, kad su ga zbog njegovih bolesti više nego obično mučile teške i raznolike tegobe, iz dna srca počeo samoga sebe sažalijevati. Ali da ne bi onaj spremni duh u nečemu na tjelesni način pristao uz tijelo makar i načas, molio se Kristu i sačuvao netaknutim štit strpljivosti. Dok je tako molio i borio se, primio je od Gospodina obećanje vječnoga života u ovoj prisposobi: "Kad bi sva zemlja i

svemir bili neprocjenjivo zlato i kad bi se tebi dalo kao nagrada blago tolike slave za ono što trpiš zbog strašnih tegoba; kad bi se oduzela sva bol, čime se spomenuto zlato nem ože usporediti niti se može dolično spomenuti, zar se ne bi radovao i dragovoljno podnosio što časovito podnosiš?" "Zaista bih se radovao - reče svetac - i izvanredno bih se radovao." Na to mu reče Gospodin: "Zanosno, dakle, kliči, jer tvoja je bolest dar mojega kraljevstva i po zasluži strpljivosti sa sigurnošću i stalnošću očekuj baštinu u tom mojem kraljevstvu!" - Šta misliš, koliko i kako se obradovao čovjek koji je usrećen tako divnim obećanjem? Što misliš kakvom je ne samo strpljivošću nego i ljubavlju prigrlio tegobe tijela? Samo je on toga bio sasvim svjestan, jer mu je to onda bilo neizrecivo. Ipak je nešto malo povjerio subraći ukoliko je to mogao. - Tada je sastavio pohvale o stvorovima i njih je namijenio za veličanje Stvoritelja.

PREMINUĆE SVETOG OCA

162. poglavlje

Kako je bodrio braću i na kraju ih blagoslovio

214. "U posljednjem času - kaže Mudrac - otkrivaju se djela čovjekova", to se na ovome svecu, kako vidimo, divno ispunilo. On koji je put zapovijedi Božjih radosna srca prošao i stepenicama sviju kreposti stigao do najvišega vrhunca, koji je bio kao kovina pod čekićem mnogovrsnih patnja uzdignut do savršenstva, napokon se domogao cilja svakog savršenstva. Tada su njegova čudesna djela još većma zasjala, a sud je istine pokazao da je bilo božansko sve što je proživio. Pošto je pogazio zamamnosti smrtničkog života, oslobođen se uzdigao u nebesa. Živjeti za svijet smatrao je sramotom, svoje je ljubio do kraja, smrt je dočekao pjevajući. - Kad mu se približiše posljednji dani, pošto mu je oduzeta ograničena svjetlost, uslijedila je vječna svjetlost. Primjerom kreposti je pokazao, da nije ništa zajedničko imao sa svijetom. Iscrpljen onom tako teškom bolešću, koja je dokrajčila svaku bol, dao je da ga gola polože na голу zemlju da bi se u onom posljednjem času, u kojem bi se neprijatelj još mogao razbješnjeti, gol borio s golim. Zaista je neustrašivo očekivao pobjedu i pobivši se, primio vijenac pravednosti. Položen tako na zemlju, pošto mu je svučena kostrijet, lice je kao obično upravio prema nebu i posvema usmjeren prema onoj slavi, lijevom rukom je pokrio ranu desnoga boka da se ne vidi. Tada je rekao braći: "Ja sam svoje učinio, a što vi treba da učinite, neka vas pouči Krist!"

215. Dok su sinovi ovo gledali, obilne su suze lijevali i duboko su uzdisali, suosjećajući su se prepustili velikoj boli. Kad su se, međutim, uzdisaju donekle prigušili, njegov gvardijan, koji je po Božjem nadahnuću bolje shvatio svečevu želju, brzo je ustao i uzeo hlače, tuniku i kapicu od kostrijeti i rekao ocu: "Snagom svete poslušnosti smatraj da sam ti ovu tuniku, hlače i kapicu posudio! Ali, da znaš da to tebi ne pripada, oduzimam ti svaku vlast da to nekom daruješ." Svetac se obradovao i klicao od nabujale radosti srca, videći da je dokraja sačuvao vjernost gospođi Neimaštini. Sve je to učinio iz gorljivosti prema siromaštvu da na kraju nije htio imati ni vlastiti habit, nego onaj od drugoga posuđeni. Na glavi je nosio kapicu od kostrijeti da bi prekrivio brazgotine zadobivene prigodom liječenja očiju, a zadovoljila bi po potrebi kapica od kakve fine vune koja bi bila vrlo mekana.

216. Nakon toga je svetac uzdigao ruke prema nebu i veličao je svoga Krista što, već lišen svega, slobodan ide k njemu. A da bi se zaista pokazao istinskim nasljedovateljem svoga Krista Boga u svemu, braću i sinove, koje je ljubio od

početka, ljubio je do kraja. Dao je sazvati svu braću k sebi da budu nazočna i riječima utjehe ih je tješio zbog svoje smrti. Očinskom nježnošću ih je poticao na ljubav prema Bogu. Zatim je govorio o strpljivosti i opsluživanju siromaštva. Svim ostalim uredbama je pretpostavljao Evanđelje. Dok su sva braća unaokolo sjedjela, uzdigao je povrh njih svoju desnicu i, počevši od svoga vikara, stavio ju je na glavu svakom pojedinom i rekao: "Zbogom, svi sinovi, ostanite u strahu Božjem i u njemu ustrajte uvijek! A jer se bliži skorašnja kušnja i patnja, sretnih li koji će ustrajati u ovome što započese! Ja odlazim k Bogu, čijoj milosti vas sve preporučujem!" I po onima, koji su bili ondje, blagoslovio je svu braću, koja bilo gdje borave na svijetu i onu koja će doći nakon njih do svršetka sviju vjekova. - Ovaj blagoslov neka nitko sebi ne prisvoji što ga je za odsutne izrekao nad prisutnima. Kao što je na drugome mjestu napisano, sadrži on nešto posebno, ali ga u prvom redu treba primijeniti na službu.

163. poglavlje

Njegova smrt i što je učinio prije smrti

217. Dok su tako braća gorko naricala i neutješljivo ga oplakivala, sveti je otac naredio da mu donesu kruh. Blagoslovio ga je i prelomio te je svakom pojedinom pružio komadić da pojede. Naredio je da se donese i Evanđelistar i otvorio Evanđelje po Ivanu na onome mjestu koje počinje: "Uoči svetkovine Vazma" itd. te zatraži da mu se čita. Obnavljao je uspomenu na onu presvetu večeru koju je Gospodin slavio posljednji puta sa svojim učenicima. Na časnu uspomenu svega toga sve je onako učinio da braći pokaže kakav osjećaj ljubavi ima prema njima.

Zato je ono malo dana, što su ga dijelili od smrti, upotrijebio za pohvale i svoje nadasve ljubljene učenike je poticao da s njim slave Krista. A sam je, koliko je mogao, zapjevao ovaj psalam: "Iz svega glasa vapijem Gospodinu, iz svega glasa Gospodina zaklinjem" itd. Pozivao je i sve stvorove da hvale Boga; i riječima, što ih je nekoć sastavio, pozivao ih je na božansku ljubav. Štoviše, i samu smrt je, koja je svima strašna i mrska, poticao na pohvale i njoj je veselo išao u susret i pozivao je u svoj gostinjac: "Dobro došla, sestro moja smrti!" A liječniku je rekao: "Brate liječniče, odlučno pretkaži smrt koja će mi poslužiti kao vrata života!" A braći je rekao: "Kad opazite da sam pri kraju, kao što ste me prekjučer vidjeli gola, tako me položite na zemlju i tako dugo me već preminula ostavite da ležim koliko je potrebno vremena da netko polako prijeđe tisuću metara." - I tako je došao čas, pošto su se na njemu ispunila sva Kristova otajstva, te je sretno odletio k Bogu.

Kako je neki brat vidio dušu svetog oca u času preminuća

217. a) Jedan između njegovih učenika, brat vrlo glasovit, vidio je dušu svetoga oca kao zvijezdu, koja je imala veličinu mjeseca i sjaj sunca, kako prelazi preko mnogih voda, nošena bijelim oblačkom, i kako ravnim putem uzlazi na nebo. - Zato se sabralo mnoštvo naroda koji je hvalio i slavio ime Gospodnje. Hrpimice je nagrnuo cijeli grad Asiz i cijela ona krajina je požurila da vidi velika djela Božja, što ih je Gospodin očitovao na svom sluzi. Tugovali su sinovi lišeni tolikoga oca, nježne osjećaje srca su očitovali suzama i jecajima. Međutim, novo čudo je preokrenulo naricanje u klicanje i kukanje u radosno uzvikivanje. Promatrali su tijelo blaženoga oca urešeno ranama: usred njegovih dlanova i na njegovim nogama vidjeli su se ne samo proboji čavala, nego sami čavli koji su se načinili iz njegova tijela. Izgledalo je, štoviše, kao da su izrasli iz tijela. Zadržali su crnu boju željeza, a desni bok je bio

crven od krvi. Njegovo tijelo, koje prije bijaše crnomanjasto, sada je odsijevalo sniježnom bjelinom. Obecavalo je nagradu blaženog uskrsnuća. Udovi mu postadoše vitki i gipki, ne bijahu ukočeni kao u mrtvaca. Poprimiše izgled onih u mladenačkim godinama.

164. poglavlje

Videnje što ga je imao brat Augustin na samrti

218. U Kampaniji tada bijaše ministar braće brat Augustin, koji se nalazio u svojim posljednjim časovima. Pošto je već davno prije bio lišen govora, najednom je onima koji bijahu nazočni zaviknuo i rekao: "Počekaš me, oče, počekaš! Evo, već dolazim za tobom." Kad su ga braća silno začuđena pitala, komu tako govori, odlučno je odgovorio: "Zar ne vidite oca našega Franju koji odlazi u nebo?" I njegova je duša odmah, oslobođena tijela, slijedila svetog oca.

165. poglavlje

Kako se sveti otac nakon preminuća ukazao jednom bratu

219. Nekom drugom bratu pohvalna života, koji se u to vrijeme zanio u molitvi, one noći i sata ukazao se slavni otac odjeven u grimiznu dalmatiku, a slijedilo ga je bezbrojno mnoštvo ljudi. A od mnoštva su se mnogi odvojili, govoreći bratu: "Zar ovo nije Krist, brate?" A taj je rekao: "On je to!" A drugi su ponovno pitali: "Nije li ovo sveti Franjo?" Brat je na sličan način odgovarao da jest on. Doista se onom bratu i cijelome mnoštvu, koje ga je pratilo, činilo da je osoba Kristova i osoba blaženoga Franje jedna. - A to onima, koji kako treba shvaćaju, nije nipošto nepromišljen sud, budući da onaj tko se združuje s Bogom, postaje s njim jedan duh, a sam Bog će biti sve u svemu. - Napokon je blaženi otac s onim čudesnim mnoštvom prispio u divne predjele, natapane bistrom vodom, pokrivene bujnim raslinstvom. Resilo ih je rascvjetano cvijeće, bili su puni svakovrsna divna drveća. Bijaše ondje palača izvanredne veličine i posebne ljepote. A kad je ušao novi stanovnik neba, pa kad je u njoj našao vrlo mnogo braće za stolom, koji je bio najraskošnije pripravljen i snabdjeven različitim poslasticama, počeo je sa svojim slasno blagovati.

166. poglavlje

Videnje asiškoga biskupa o preminuću svetoga oca

220. Asiški je biskup¹¹³ u to vrijeme otišao na hodočašće u crkvu sv. Mihaela.¹¹⁴ Njemu se, kad se na povratku svratio u Benevent, blaženi otac Franjo u noći svoga preminuća ukazao u viđenju i rekao mu: "Evo, oče, ostavljam svijet i odlazim Kristu." Kad je sutra ujutro ustao, biskup je svojim pratiocima pripovijedao što je vidio. Dozvao je tajnika i pribilježio dan i sat smrti. Zbog toga se mnogo ražalostio, rasplakao se i jadikovao što je izgubio tako odlična oca. I tako je, vrativši se u svoj kraj, sve po redu ispričavao i zbog njegovih darova je Gospodinu mnogo zahvaljivao.

Kanonizacija i prijenos svetoga Franje

220. a) U Ime Gospodina Isusa. Amen. Od utjelovljenja godine 1226. 4. listopada, dana što ga je pretkazao, pošto se navršilo dvadeset godina otkako je najsavšenije prionuo uz Krista, nasljeđujući život i stope apostola, apostolski se čovjek Franjo, razriješen od spona smrtničkoga života, sretno preselio Kristu. Pokopan je u gradu Asizu. Počeo je sjati tolikim i tako raznolikim divnim čudesima da je za kratko vrijeme velik dio svijeta privukao da se divi novome svijetu. Budući da je već u različitim krajevima zasjao sjajem novih čudesa i jer odasvud stižu oni koji se raduju što su po njegovu dobročinstvu oslobođeni od svojih nedaća, gospodin papa Grgur, dok je sa svim kardinalima i drugim crkvenim dostojanstvenicima boravio u Perugii, započeo je raspravu o njegovoj kanonizaciji. Bili su jednodušni, svi su zajedno kazali isto. Čitali su i odobrili čudesa što ih je Gospodin učinio po svom sluzi i najvećim su pohvalama uznosili život i ponašanje blaženoga oca. Najprije su na toliku svečanost bili pozvani knezovi zemlje. I svekoliko mnoštvo dostojanstvenika s beskrajnim mnoštvom naroda na određeni je dan, sa sretnim papom ušlo u grad Asiz da se ondje poradi većega poštovanja proslavi njegova kanonizacija. A kad su se svi našli na mjestu, koje je bilo priređeno za tako svečan skup, najprije je papa Grgur cjelokupnom narodu propovijedao i nježnim osjećajem objavio divna djela Božja. A svetog je Franju uzvisivao najotmjenijim govorom. A kad je govorio o čistoći njegova života, prosuzio je. Kad je, dakle, govor dovršen, uzdignutim rukama prema nebu, zvonkim glasom je papa zaorio...

MOLITVA ŠTO JE SVECU UPRAVIŠE SUBRAĆA

167. poglavlje

221. Evo, blaženi naš oče, jednostavno je nastojanje pokušalo da bar donekle izrekne pohvalu tvojim divnim djelima i da bar donekle iznese nešto o bezbrojnim krepostima tvoje svetosti poradi tvoje slave. Znamo da su naše riječi oduzele mnogo tvojim slavnim djelima, jer su se pokazale neprikladnima za iznošenje uzvišenih djela tolikoga savršenstva. Molimo i tebe i čitaoce da želju ocijenite kao uspjeh, radujući se što najviši domet divnih djela premašuje sposobnost ljudskog pera. Ta tko bi, izvanredni sveče, mogao žar tvoga srca kako u sebi ostvariti tako utisnuti u druge? I tko bi bio kadar shvatiti one neizrecive osjećaje koji su se neprestano iz tebe uzdizali k Bogu? Napipali smo ovo uživajući u slatkom sjećanju na tebe. To smo, dok živimo, pokušali drugima priopćiti, makar i tepajući. Već se hraniš obiljem pšenice, ti što si nekoć gladovao. Već se napajaš na potocima naslade, ti koji si dosada žedao. Vjerujemo da se nisi tako opio od preobilja kuće Božje pa da bi zaboravio na svoje sinove, a i onaj, koga piješ, neka nas se sjeti. Privuci nas k sebi, uzvišeni oče, da bismo trčali za mirisom tvojih pomasti mi koje gledaš mlake od nerada, mlitave od lijenosti, polužive od nemara! Malo stado te slijedi već nesigurnim tragom. Zrake tvoga savršenstva oslabljena oštrina bolesnih očiju ne podnosi. Obnovi naše dane kao na početku, ti ogledalo i uzore savršenih, i nemoj trpjeti da ti ne budu po životu slični oni koji su ti slični po zvanju!

222. Evo, već podastiremo ponizne molbe pred blagošću vječnog Veličanstva za Kristova slugu, našega ministra, nasljednika tvoje svete poniznosti i pobornika za istinsko siromaštvo, koji o tvojim ovcama vodi pomnu brigu nježnim osjećajem iz ljubavi prema Kristu tvome. Molimo te, sveče, da ga tako pratiš i štitiš, kako bi prianjajući uz tvoje stope, zauvijek zavrijedio hvalu i slavu kao što si je ti postigao.

223. Jednako tako ponizno molimo svim žarom srca, predobri oče, za onoga tvoga sina, koji je sada i nekoć s ljubavlju opisao tvoja slavna djela. I ovo djelce, premda nije onako dostojno kao što iziskuju tvoje zasluge, ipak je napisano s ljubavlju i prema mogućnosti, zajedno ti s nama prikazuje i posvećuje. Udostoj se očuvati ga od svakoga zla i osloboditi. Umnoži u njemu svete zasluge i svojim molitvama ga pridruži zajednici svetih.

224. Sjećaj se, oče, sviju svojih sinova koji su izloženi neizrecivim pogiblima; ukoliko izdaleka slijede tvoje stope, ti presveti, savršeno znaš. Podaj snage da se odupiru; očisti ih da sjaju; obraduj ih da uživaju. Izmoli da se na njih izlije duh milosti i molitve da bi posjedovali pravu poniznost, kakvu si ti imao; da bi opsluživali siromaštvo koje si ti obdržavao; da bi zaslužili onu ljubav kojom si ti uvijek ljubio Krista Propetoga, koji s Ocem i Duhom Svetim živi i kraljuje u sve vijeke vjekova. Amen.

Bogu hvala!

Bilješke

1. Riječ je o generalnom kapitulu koji je održan 1244. i o tadašnjem generalu Reda fra Krescenciju iz Aixa.
2. Iz ovoga je očito da ovdje govore oni posebni drugovi sv. Franje, a ne sam Toma ili barem ne on sam. To isto opažamo i na svršetku djela, u br. 221, 223.
3. Toma ne pripovijeda stvari koje su mu bile izravno poznate, nego one koje je doznao od drugih.
4. Ime Franjo (lat. Franciscus, a tal. Francesco) nije tada bilo sasvim osebujno, ali je ipak bilo neobično. Nakon ovoga Sveca se istom proširilo.
5. Ovaj se rat vodio, ali uz prekide, 1202.-1209. između Perudinaca i Asižana. Do oružana sukoba je došlo 1202. na ravnici nedaleko od Perugia. 31. kolovoza 1205. je sklopljen neki mir, a zarobljenici su već prije toga ili pušteni.
6. Usp. Prvi životopis, br. 5 gdje se ovo viđenje pripovijeda opširnije.
7. Dj 9, 6
8. Ef 4, 13
9. Ps 31, 6
10. Usp. I životopis, br. 46 i 62
11. Usp. I životopis, br. 8
12. Usp. I životopis, br. 16, 23, 31, 73, 80-83
13. Ovo propelo, naslikano bizantskim stilom, danas se čuva u posebnoj kapeli crkve sv. Klare u Asizu. Onamo je preneseno 1260. kad su sestre klarise iz samostančiča sv. Damjana prešle u novi samostan. U crkvi sv. Damjana nalazi se danas kopija toga Propela.
14. Pisac aludira na stigmatizaciju sv. Franje koja se zbila nekih osamnaest godina kasnije.
15. Ps 108, 28
16. Mt 19, 21
17. Lk 9, 3
18. Lk 9, 23
19. U trećem životopisu sv. Dominika, koji je napisan u isto vrijeme kao i Čelanov Drugi životopis, a napisao ga je Konstantin Medici iz Orvieta, dominikanac, govori se da je Inocent III jednako viđenje imao i o sv. Dominiku, ali istom 1215, dok Čelanov izvještaj pada u g. 1210.
20. Naziv Porcijunkula nastao je od lat. riječi: portio, odnosno od umanjene imenice iste riječi: portiuncula, a to znači: djelić, komadić.
21. Porcijunkula je kolijevka Reda male braće. Tu je sv. Franjo upoznao svoje zvanje; tu su se oko njega sakupila prva subraća; otale su po dvojica poduzeli svoje prvo misijsko putovanje i tu su se ponovno sastali; odatle je Franjo sa svojih jedanaestoro braće pošao u Rim.
22. S vremenom se ondje razvilo dosta veliko naselje koje se danas zove "Santa Maria degli Angeli".
23. Usp. 2 kor 11, 23-29
24. Usp. Kol 2, 18
25. Usp. Čelano, I životopis, br. 83, gdje se doduše kaže da Franjo "nije bio naročito visoka stasa, prije bijaše nizak nego visok". Tu se ništa ne spominje da je "po naravi bio crnopusan".
26. Usp. Ps 31, 21
27. Ovdje Čelano metaforički kardinale nazivlje "montes" = planine.
28. "Gospodin Ostijski" tj. kardinal Hugolin; usp. Čelano, I životopis, br. 100
29. Tj. da u stvarima Reda bude papin zamjenik.

30. Kao svečevi zamjenici ili vikari dolaze u obzir brat Petar Katanski i brat Ilija. Budući da je Ilija prije nego što je napisan II životopis bio isključen iz Reda i Crkve, Čelano mu u II životopisu uopće ne spominje imena.
31. Bilo je to od 9. svibnja 1218. do kolovoza 1219. Krajem svibnja, odnosno početkom lipnja 1219. je Franjo oputovao na Istok i 29. kolovoza stigao do Damiette.
32. S Franjom su osim brata Iluminata bili još brat Petar Katanski, brat Ilija i brat Cezarije iz Speyera.
33. Poraz se dogodio 29. kolovoza 1219.
34. Tj. roditelji su ovoga brata bili višega društvenog položaja nego Franjini. Roditelji brata Leonarda su se ubrajali među najuglednije i najmoćnije obitelji onoga kraja.
35. Prema ovome su braća onda imala kapucu koja je bila spojena s habitom.
36. Ps 69, 2
37. Ps 111, 2
38. Izr 18, 19
39. Zah 5, 7
40. Mat 10, 6
41. Ps 106, 21
42. Ovo se vjerojatno dogodilo 1242. kad je car Fridrih II opsio grad Rieti svojim četama.
43. Ovaj građanski rat je započeo 1214, ponovno se razbuktao 1217. i 1223. Franjo je ovu propovijed održao vjerojatno 1213. ili možda 1217.
44. 1 Kor 7, 14
45. Vjerojatno je to bio "magister Nicolaus medicus" koji se između 1203. i 1233. spominje u mnogim ispravama.
46. Ovaj je odlomak uz male promjene ponavljanje iz I životopisa br. 49-50.
47. Bio je to brat Leon.
48. Još se i danas ovaj listić čuva u samostanu S. Francesco u Asizu. Brat Leon je crvenom tintom dodao ovom zapisu značajnu primjedbu. Prema tome je to napisano ubrzo nakon stigmatizacije, nekako sredinom rujna 1224.
49. Usp. Celano I životopis, br. 120. O jednom drugom habitu ili tuniki sv. Franje, koja je dospjela u Francusku, govori Celano u II životopisu, br. 181.
- 49a. - Petrusin - neka vrst jestiva korijena, nešto slično peršinu ili mrkvi.
50. 1 kor 13, 5
51. Am 8, 11
52. Ovdje pisac misli na borbe što ih je Grgur IX vodio s carem Fridrihom II (1227-30).
53. Usp. Mt 13, 45-46
54. Mt 8, 20
55. Time nije rečeno da se Hugolin tada, kad se događaj odigrao ubrzo nakon Franjina povratka s Istoka početkom 1220 i sam zadržavao u Bologni.
56. Vjerojatno je to bio brat Leon, a ne sam pisac.
57. Usp. Izl 12, 49
58. Ps 19, 8
59. To je bio kardinal Hugolin
60. Ostia je bila luka staroga Rima na Tirenskome moru. Kasnije taj grad postade jednom od sedam tzv. suburbikarnih (pregradskih) biskupija. - Pisac ime toga grada etimološki tumači na različite načine i to sve primjenjuje na kardinala Hugona ili Hugolina, koga jednostavno nazivlje "gospodin Ostijski". - Naš prijevod na ovome mjestu ne može dočarati igru riječi latinskog izvornika.

61. Tekst latinskog izvornika "leprosis pecuniae famulis offerendum" nije lako prevesti. Gubavci su bili upućeni na novčanu milostinju svojih bližnjih. Razumljivo je da su prije svega čeznuli za novčanom milostinjom.
62. Usp. Mt. 16, 18; 2 Kor 13, 1
63. U Speculum perfectionis (izd. P. Sabatier) se pripovijeda u poglavlju 112. da je Jakoba de Settesoli sv. Franji između ostaloga, kad je ležao na samrti, donijela sukno sive boje za posmrtni habit.
64. Tj. onih koji stupaju u Red.
65. Ps 9, 19
66. Ps 68, 33
67. Mt 25, 40-45
68. "Feudum" je riječ srednovjekovnog latiniteta, a znači isto što riječ "leno" (njem. das Leben) tj. posjed što ga vladar daje pojedinim podanicima i time ih obavezuje na vjernost i vojničku službu. Jedna od značajki feuda jest i to da se podanicima daje samo na određeno vrijeme, ima dakle, privremen karakter.
69. To je papa Grgur IX koji je tada još bio kardinal (Hugolin).
70. Tj. ono što su oni sebi zaradili u znoju svoga lica.
71. Iz 42, 8
72. Događaj se zbio ljeti, vjerojatno u rujnu 1226.
73. U Rimskoj Kuriji, u kraljevskim i kneževskim dvorovima su dijelili milostinju tzv. milostinjari. Bila je to visoka služba.
74. Danas je to glavni grad talijanske pokrajine Piemonta.
75. Usp. 1 Kralj 25, 17. - Misli se na opaka čovjeka, ništariju. Vjerojatno je to bio neki "katar", jer je "savršenima" među katarima bilo zabranjeno jesti meso.
76. Usp. Mt 5, 31
77. Usp. Mt 19, 21
78. Usp. 1 kor 2, 14
79. Usp. Dan 2, 36-45
80. Usp. 1 Kor 12, 6
81. Usp. Iz 53, 3
82. "Marsikanska biskupija", rodna biskupija Tome Čelanskoga, nema svoje ime po nekom gradu, nego po kraju što su ga nastavali Marsi, jedno staro pleme.
83. To se mjesto nalazi 7 km jugoistočno od Perugie. Ondje se nalazila granica između gradova Asiza i Perugie. Obitelj sv. Franje je ondje imala svoj posjed.
84. 2 Kor 6, 1
85. Kol 1, 26
86. Ez 3, 18
- 86a. Bio je to samostan sestara klarisa.
87. Izr 6, 28
88. Tit 2, 7
89. 1 Kor 13, 12
90. Usp. Mt 17, 19
91. Riječ "Castaldus" ili "gastaldus" potječe iz langobardskoga zakonodavstva, a označuje službenika koji ima vlast upokoriti i kazniti prekršitelja zakona. To je danas u svijetu policija.
92. Ovo naše "koji borave u dvorima" u latinskom izvorniku izražava riječ "palatini". Bila su to braća koju su redovnički poglavari na molbu pojedinih velikaša dodjeljivali da budu dvorski kapelani.

93. Ovdje je riječ o "četrdesetnici" što je Franjo propisuje u Pravilu, a traje od svetkovine Sviju Svetih do Božića.
94. Brat Pacifik, nazvan "kralj stihova", služi se pjesničkom slobodom te Franju nazivlje "majkom". No, to sigurno treba shvatiti i kao aluziju na način izražavanja kojim se Franjo poslužio u svom kratkom spisu "O redovničkom boravku u samotištu".
95. Bio je to brat Rufin.
96. Kao što se vidi iz I životopisa, bio je to brat Ilija.
97. Bio je to biskup Rajnerije (1218-1253) kojega je papa Honorije III postavio za biskupa 13. siječnja 1218.
98. Čini mi se da ovdje sv. Franjo ima u vidu odredbu IV lateranskoga koncila koja glasi: "Određujemo da se u katedralnim i kolegijatskim crkvama postave prikladni ljudi, koje biskupi mogu imati kao pomoćnike i suradnike, ali ne samo za službu propovijedanja, nego i za ispovijedanje te naređivanje pokore, kao i u ostalom što se odnosi na spasenje duša."
99. To je bio kardinal Hugolin, kasnije papa Grgur IX.
100. Ovaj susret se dogodio ljeti 1217, a prije 6. kolovoza 1221, tj. prije smrtnog dana sv. Dominika. Bilo je to vjerojatno 1220.
101. Vrhovni poglavari obaju Redova su svoje podložnike u to vrijeme morali poticati na slogu i mir.
102. Grad Fondi nalazi se u talijanskoj pokrajini Gaeta. Tu je od 1210-1277. bio biskup Robert, član cistercijskoga reda.
103. Pisac aludira na brata Iliju. Ilija je 1232. postao generalnim ministrom Reda, a prigodom generalnog kapitula 1239. ga je papa IX svrgnuo. U prosincu 1239. je pobjegao u Pisu k caru Fridrihu II koga je već prije papa izopćio iz crkvenoga jedinstva. Tako je i Ilija upao u izopćenje i u njemu se nalazio onda kad je Toma Č. pisao ovaj životopis. Posljednje godine svoga života je Ilija proveo u Cortoni. Kratko vrijeme prije smrti se izmirio s Crkvom. Umro je 22. travnja 1253.
104. Riječ je o sv. Antunu Padovanskom koji je blaženo umro 13. lipnja 1231. a papa Grgur IX ga je 30. svibnja 1232. u Spoletu proglasio svetim.
105. Ovdje pisac aludira na poznati stih rimskog pjesnika Juvenala koji glasi: "Hoc volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas!" = "To hoću, to nalažem, umjesto razloga neka bude volja!" – Ta se izreka upotrebljava za samovoljna čovjeka.
- 105a. Poglavari čuvaju pečate kao znakove vlasti.
106. Misli se na osnivače starih monaških Redova.
- 106.a. 2Mak 4,15
107. Franjo je kao đakon nosio kleričku tonzuru. Nije, međutim, volio da mu se taj vijenac na glavi previše ističe da se tako ne bi po vanjskom izgledu previše razlikovao od svoje braće nesvećenika.
108. "Odvjetnica" (lat. advocata) jedan je od mnogih nadimaka bl. Djevice Marije, a nalazimo ga u poznatoj molitvi "Zdravo, Kraljice" koja je nastala u XI. stoljeću.
109. Onda kult presv. Euharistije nije posebno cvao u današnjoj Francuskoj, nego u današnjoj Belgiji, napose u Liége-u i pokrajini. Franju je o tome informirao Jakob iz Vitryja, koji je kasnije postao kardinalom, a 31. srpnja 1216. u Perugi bio posvećen za biskupa. Jakob je bio Franjin dobar znanac i gdje god je mogao potpomagao je njegov Red.
110. Sv. Lovro je bio đakon kao i Franjo.
- 110a. Gal 6,14
111. Cijelo poglavlje prilično nejasno govori o stigmatizaciji sv. Franje. – Toma iz Ecclestonea oko g. 1258. izvješćuje: "I brat Leon, drug svetoga Franje, rekao je bratu Petru, ministru Engleske da se Seraf sv. Franji ukazao u jednom kontemplativnom zanosu i to mnogo jasnije nego što piše u njegovu Životopisu (usp. I. životopis, br. 94-5); i da mu je tada mnogo toga bilo objavljeno, što nikom živom nije saopćio. Ipak je rekao bratu Rufinu, svom drugu, da se

silno prestrašio kad je izdaleka vidio Anđela, i da ga je jako izmučio; i kazao mu je da će njegov Red postojati do svršetka svijeta i da nitko zle volje ne može u Redu dugo izdržati, i da nitko tko Red mrzi neće dugo živjeti, i da nitko tko njegov Red istinski ljubi neće zlo svršiti. A sveti je Franjo naredio bratu Rufinu da kamen, na kojem je stajao anđeo, opere i namaže uljem; to je on i učinio. To je zapisao brat Garyn iz Sedenefelda prema kazivanju brata Leona.

111a. 1Pt 2,5

112. To je bio brat Elekt, koji je vjerojatno bio ubijen prije 1246. pa čak možda još za života sv. Franje.

113. Bio je to biskup Gvido II.

114. Na Monte Gargano.